

วารสาร

วิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘ ISSN 1513-0096

น้ำตกไทรโยคน้อย จังหวัดกาญจนบุรี
เจตนา พรหมประดิษฐ์ ถ่ายภาพ

วารสารวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘ ISSN 1513-0096

เจ้าของ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นางพรนิภา ลิมปพยอม)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นายนิราศ สร้างนิทร)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นางอารีรัตน์ วัฒนสิน)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นายชินภัทร ภูมิรัตน)

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน (นางสาวอรุณศรี อนันตรศิริชัย)

ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา (นายนิวัตร นาคะเวช)

ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส (นางเบญจา ชลธำรณห์)

ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน (นายชอบ ลีขอ)

ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบการเรียนรู้ (นายวินัย รอดจ่าย)

ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม (นายปัญญา วงศ์ภูมัต)

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ)

รองผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (นางสุนีย์ เศรษฐกิจกิจการ)

วารสารวิชาการ เป็นวารสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และการจัดการศึกษา เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษา เสนอข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับงานวิชาการ ประกาศ คำสั่ง และระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา

ข้อความใดๆ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นเฉพาะตัวของผู้เขียน ไม่มีข้อผูกพันกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ประการใด

บทบรรณาธิการ

“หนังสือธรรมดาที่น่าเบื่อที่สุดในโลก พอสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ทรงเสด็จขึ้นมาสักวัน ท่านจะเน้นระบายสีหีบยกจับความที่น่าสนใจขึ้นมาเล่า” ความที่คัดจากพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่อง แม่ สำแดงถึงพระอัจฉริยภาพด้านภาษาไทยที่ทรงได้รับถ่ายทอดปลูกฝังจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

พระราชดำรัส ข้อสังเกตเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทยที่คณะบรรณาธิการอัญเชิญลงในคอลัมน์ **คมคิด ลิขิตคำ** เป็นเช่นกระจกฉายสะท้อนให้เห็นประจักษ์ชัดเจน พระองค์ทรงชี้ให้เห็นว่าทุกสรรพสิ่งเป็นทางสองแพร่งให้เลือก เป็นประโยชน์และเป็นโทษอยู่ในตัวของมันเอง การท่องจำที่เราดำเนินว่าเป็นโทษ พระองค์กลับทรงมองเห็นประโยชน์อย่างมหาศาล และทรงแนะนำอย่างลึกซึ้งแยบยลเหมือนรากแก้วไม้ใหญ่ หากยังลึกลงมัน กิ่งก้านใบดอกผลก็งามสมบูรณ์ตามมา ขอพระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

ภาพถ่ายสองอารมณ์ที่เรานำลงหน้าปกสองฉบับหลังฝีมือช่างภาพในทีมงานของเราช่วยให้แปลกตาไปบ้าง เป็นความต้องการอยากทำให้เป็นภาพเขียนสลับกับภาพถ่าย เราพยายามคัดสรรภาพและบทความที่มากคุณค่า ขอผู้อ่านได้ใช้ประโยชน์บางส่วนที่ต้องการ เราก็ภูมิใจยิ่งแล้ว

คณะบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

นายทวีพร ทองคำใบ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวเจตนา พรหมประดิษฐ์

กองบรรณาธิการ

นางสาวขวัญฟ้า นิยมในธรรม

นางสาวเงินยวง นุตตะเคียน

นางสาวจิระวรรณ ปักกัณฑ์

นางธนาภรณ์ กอวัฒนา

นายธัญญา เรืองแก้ว

นางสาวนภภรณ์ ชัยบุตตา

นางประชุม หนูจ้อย

นางสาวประนอม เพ็งพันธ์

นางสาวพรทิพย์ ดินดี

นางฟาฏินา วงศ์เลขา

นางสาวรัตนา แสงบัวเพื่อน

นางสาวสุขเกษม ปิตตานะ

นางสาวสุวิมล ไสตทิพย์

นางอัมพร แท้มทอง

นางสาวอุทิน จิงวิเศษพงศ์

ฝ่ายศิลป์

นายพินิจ สุขะสันต์

ถ่ายภาพ

นางสาวเจตนา พรหมประดิษฐ์

นายทวีพร ทองคำใบ

เรื่อง

หน้า

- การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้สถานการณ์จำลอง
กคณันท์ อุ่นแจ่ม ๒
- กิจกรรมเสริมเพื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
สาคร พุทธิพล ๙
- เรียนวิทยาศาสตร์จากของเล่นที่บ้าน
ประสาธ เมืองเฉลิม ๑๗
- เมื่อชวนวัยรุ่น...คัดลายมือ สุมาลี เกษรวิชชวัฒนา ๒๕
- โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ยุทธนา ปฐมวรชาติ ๓๑
- เปรียบเทียบนโยบายการปฏิรูปโรงเรียนในต่างประเทศ
ดร.สมชาย เกษแสง ๔๐
- คุณลักษณะของเด็กไทยยุคใหม่ สุดาวรรณ เครือพาณิชย์ ๔๘
- การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลกสำหรับ
เยาวชนตามแนวพุทธธรรม
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพิทล ๕๔
- การศึกษาของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี
ปรีชา วัฒนคง ๖๑
- วัด...มีสียด...แหล่งการเรียนรู้ระดับรากหญ้าที่สำคัญ
อารีเฟน อับดุลกาเดร์ ๖๗
- สานเกลอเจอรังพัง ประเสริฐ ไสววรรณ ๗๐
- ประวัติศาสตร์ไทยที่ควรควรรู้ คุณหญิงกษิตา เลขะกุล ๗๓
- หนังสือครูทำได้ มานพ ฅนอมศรี ๘๐
- สานหนังสือเพื่อการเรียนรู้ ฟาฏินา วงศ์เลขา ๘๕
- ดาวเด่นแดนเสมา ภรณา ศิริฤกษ์อุดมพร ๘๗
- ร้อยเรียงเคียงกันฉันกวี ทวีพร ทองคำใบ ๙๐

การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้สถานการณ์จำลอง

ภคันท์ อุ่นแจ่ม*

การจัดสถานการณ์จำลอง (Simulation)

การจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติในเรื่องต่างๆ เป็นกิจกรรมที่ดีและได้รับความสนใจมากในการสอนคณิตศาสตร์ เพราะเท่าๆ เป็นการให้นักเรียนได้มีโอกาสนำทฤษฎีที่เรียนในห้องเรียนไปฝึกปฏิบัติจริง เช่น กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเงิน (ธนบัตร และเหรียญ) กิจกรรมจัดร้านขายของ กิจกรรมสำรวจความคิดเห็นของเพื่อน ครู และคนในครอบครัว เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนแบบนี้เป็นเทคนิควิธีการสอนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Process-Based Instruction) ขณะเดียวกันก็เป็น การเรียนการสอนแบบอิงประสบการณ์ (Experiential-Base Approach-EBA) ในการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนได้อย่างสมดุลและกลมกลืนกับธรรมชาติของชีวิต ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และได้สรุปประมวลความรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับหรือค้นหาคำตอบที่ต้องการด้วยตนเอง นับว่า

เป็นวิธีสอนอีกวิธีหนึ่งที่น่าสนใจและนำมาใช้ในการสอนคณิตศาสตร์ได้ดี

ขั้นตอนการดำเนินงาน (กิจกรรมร้านค้า ป.๕ มหาสนุก)

๑. ในการจัดสถานการณ์จำลอง **ครูควรมีวัตถุประสงค์**ของการสอนอย่างชัดเจนว่าต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องอะไรจากสถานการณ์นั้นๆ เช่น ถ้าต้องการให้นักเรียนรู้จักการคิดคำนวณ โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับการซื้อขาย กำไร ขาดทุน ก็ควรลองจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนจัดร้านค้า นำสินค้ามาขายสัก ๒-๓ ครั้งๆ ละ ๓๐-๔๕ นาที ซึ่งจะได้อธิบายรายละเอียดและวิธีการที่เคยทดลองทำมาแล้ว ต่อไปกิจกรรม “ร้านค้า ป.๕ มหาสนุก”

๒. **ครูควรสำรวจความสนใจของนักเรียน** ก่อนว่าต้องการจะขายสินค้าประเภทใดแล้วจัดกลุ่มนักเรียนตามความสนใจ มอบหมายงานให้นักเรียนทำ จัดสรรหน้าที่ แต่งตั้งประธาน เลขานุการ เทรย์ญิก ฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และฝ่ายดำเนินงาน ครูต้องอธิบายหน้าที่ที่จำเป็นเหล่านี้ให้ละเอียดและคอยให้คำปรึกษาเป็นระยะๆ

๓. ในระหว่างทำกิจกรรม **ครูควรสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมหาทางแก้ไข** ไม่ควรให้นักเรียนแก้ปัญหาเอง เพราะอาจกระทบกระเทือน มีผลเสียตามมาได้

* โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

๔. หลังเสร็จกิจกรรม ควรให้นักเรียนบันทึกผลลงในตาราง และเสนอปัญหาที่พบในการทำงาน เพื่อสรุปเป็นข้อมูลและหาแนวทางแก้ปัญหาในการทำงานครั้งต่อไป

๕. ให้นักเรียนนำเสนอตารางที่บันทึกผลเป็นกลุ่มๆ มีการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม ว่ากลุ่มใดได้กำไร คิดเป็นเปอร์เซ็นต์มากที่สุด หรือกลุ่มใดขาดทุนเพราะเหตุใด ควรแก้ปัญหายังไงบ้าง

๖. ครูควรให้ข้อเสนอแนะในการทำงานกลุ่ม และสรุปผลการทำกิจกรรม โดยอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกับนักเรียน

๗. ครูควรบันทึกภาพและเรื่องราวต่างๆ ไว้เป็นข้อมูลที่น่าศึกษาต่อไป โดยอาจจะให้นักเรียนบางคนช่วยทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ เพื่อประเมินกิจกรรมในภาพรวม

๘. ครูควรประเมินผลกิจกรรมร่วมกับนักเรียน โดยรับฟังปัญหา และวิธีการที่นักเรียนใช้แก้ปัญหา นอกจากนี้อาจถามข้อคิดเห็นของนักเรียนในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

ต่อไปเป็นตัวอย่างการจัดสถานการณ์จำลอง ๒ ตัวอย่าง คือ

๑. การจัดสถานการณ์จำลองเรื่อง “ร้านค้า ป.๕ มหาสนุก” เพื่อเสริมประสบการณ์เรื่อง โจทย์ปัญหาร้อยละ และการคิดกำไรขาดทุน

ช่วงเวลาที่นักเรียนช่วยกันขายสินค้า

๒. การจัดสถานการณ์จำลองเรื่อง “แผนภูมิ” ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวข้อที่สนใจ เพื่อนำมาสร้างเป็นแผนภูมิรูปภาพ และแผนภูมิแท่ง

การจัดสถานการณ์จำลองในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ร้านค้า ป.๕ มหาสนุก

กิจกรรมเสริมบทเรียน (ใช้เวลาประมาณ ๓-๔ ชั่วโมง)
วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้า การคิดกำไร-ขาดทุน

๒. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการค้าขายและการคิดร้อยละของกำไรขาดทุนตามสถานการณ์จริง

๓. เพื่อฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแสดงความซื่อสัตย์ ความสามัคคีในหมู่คณะ และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของนักเรียน

๔. เพื่อให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ ในเรื่องร้อยละของกำไรขาดทุน

เนื้อหา

การหาร้อยละของกำไร-ขาดทุน

การหาอัตราร้อยละของกำไร-ขาดทุน

กิจกรรม

๑. ครูแนะนำกิจกรรม “ร้านค้าริมทาง” โดยให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ ๕-๖ คน เพื่อสมมติตัวเองเป็นเจ้าของร้านขายสินค้าแบบขายปลีก จากนั้นตกลงกันว่าจะขายสินค้าชนิดใด กลุ่มละไม่เกิน ๔ ชนิด

๒. ให้นักเรียนจัดหน้าที่ตามความเหมาะสม เช่น ประธาน เลขานุการ เภรัญญิก แล้วส่งรายชื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่ม พร้อมตั้งชื่อร้านของตนให้น่าสนใจ

๓. ครูสำรวจความต้องการของสินค้าชนิดต่างๆ ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อป้องกันมิให้นักเรียนขาย สินค้าชนิดเดียวกัน (ครูควรแนะนำสินค้าที่ควรขาย

และไม่ควรขายให้นักเรียนเข้าใจและพึงปฏิบัติตามก่อน จะลงมือสำรวจความต้องการของนักเรียน)

กลุ่ม	สินค้า
กลุ่ม Shop ญก ญก	๑. น้ำหวาน ๒. โค้ก ๓. แพนด้า ๔. น้ำมะขาม
กลุ่ม F 9	๑. ดินสอ ๒. ยางลบ ๓. สติกเกอร์ ๔. ปากกา The Dog
กลุ่ม.....	

๔. ครูแนะนำหน้าที่ของประธาน เลขานุการ เกรียงไกร ฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายจัดขาย และตกลง จำนวนเงินลงทุนของแต่ละกลุ่ม ไม่ควรเกิน ๓๐๐ บาท ต่อหนึ่งกลุ่ม

๕. ให้นักเรียนหากำไร-ขาดทุน จากสินค้า ตัวอย่างที่กำหนดไว้ในตารางดังกล่าว

สินค้า	ต้นทุน	ราคาขาย	กำไรขาดทุน	ร้อยละ
ตุ๊กตาหมี	๑๒๐	๑๕๐	+ ๓๐	$\frac{30}{120} \times 100 = 25\%$
เสื้อ	๓๐๐	๓๖๐	+ ๖๐	$\frac{60}{300} \times 100 = 20\%$
แก้ว	๒๐	๑๘	- ๒	$\frac{2}{20} \times 100 = 10\%$

นักเรียนอาจใช้สูตรในการคำนวณดังนี้

$$\text{ร้อยละของกำไร} = \frac{\text{กำไร}}{\text{ทุน}} \times 100 \%$$

$$\text{ร้อยละของขาดทุน} = \frac{\text{ขาดทุน}}{\text{ทุน}} \times 100 \%$$

๖. ให้นักเรียนกำหนดวันขายสินค้า ๒ วัน ครูแนะนำให้นักเรียนขายเวลาหลังรับประทานอาหาร กลางวัน คือ ๑๒.๓๐-๑๓.๐๐ น. และกำหนดข้อตกลง ในการขายสินค้าร่วมกัน เช่น มารยาทในการ ขายสินค้า ราคาสินค้า และการทำความสะอาด บริเวณที่ตั้งร้านหลังการขาย

๗. หลังเสร็จสิ้นการขายสินค้าในแต่ละวัน ครูแจกตารางคำนวณกำไรขาดทุนให้แต่ละกลุ่ม

เพื่อให้นักเรียนนำไปกรอกรายการสินค้าที่ขายได้ หลังจากนั้นจึงนำมาคิดกำไรขาดทุนเป็นร้อยละ (ให้ทำในชั่วโมง ๑ ชั่วโมง)

๘. เมื่อนักเรียนคิดอัตราร้อยละกำไร-ขาดทุน เสร็จแล้วให้ส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นในหัวข้อ ดังนี้

๘.๑ สรุปผลการขาย (ลงทุนเท่าไร ขาย ได้เท่าไร คิดเป็นกำไรเท่าไร)

๘.๒ เสนอตารางคิดกำไร-ขาดทุนเป็น ร้อยละ ครูและเพื่อนช่วยตรวจสอบถูกต้องร่วมกัน

๘.๓ เสนอปัญหาที่พบ และบอกวิธีแก้ ปัญหาซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในการขายครั้งต่อไป

๙. ทำเช่นเดียวกันกับการขายสินค้าครั้งที่ ๑

๑๐. หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม แต่ละกลุ่มอภิปราย ปัญหาที่เกิดขึ้น และเสนอแนะแนวทางแก้ไข บอก

ความรู้สึกประทับใจ และประโยชน์ที่ได้รับจากการ ทำกิจกรรมร้านค้า ป.๕ มหาสนุกครั้งนี้

สรุปขั้นตอนงาน กิจกรรม “ร้านค้า ป.๕ มหาสนุก”

ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนช่วงระยะเวลาของการทำกิจกรรม

ระยะที่ (กำหนด วัน เดือน ปี)	ช่วงของกิจกรรม
๑	เลือกหัวข้อของการทำกิจกรรม
๒	ออกแบบการทำกิจกรรม
๓	ลงมือปฏิบัติกิจกรรม
๔	ประเมินผลงาน
๕	นำเสนอผลงาน

สรุปผลการเรียนรู้

- นักเรียนได้เรียนรู้หรือค้นพบอะไรบ้าง
- นักเรียนจะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรือค้นพบไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือในอนาคตอย่างไร
- นักเรียนคิดว่าหลังจากทำกิจกรรมนี้แล้ว อยากจะทำกิจกรรมหรืออยากเรียนรู้อะไรอีกบ้าง

“นำเสนอผลงาน” ให้นักเรียนคิดวิธีการนำเสนอ ผลงานว่าจะเสนอผลงานแก่ใคร และมีวิธีการนำเสนอ อย่างไรบ้าง (นักเรียนอาจวาดรูปก็ได้) และให้ นักเรียนเขียนบรรยายขึ้นชมตนเองถึงความสำเร็จใน ความมานะพยายามในการทำกิจกรรมครั้งนี้

ให้นักเรียนเขียนหรือวาดรูปบรรยายสิ่งที่บันทึก สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำกิจกรรมในครั้งนี้

การจัดกิจกรรมร้านค้าให้นักเรียนได้มีโอกาส ปฏิบัติจริงและเรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ขณะเดียวกันได้เกิดการเรียนรู้เข้าใจวิธีการค้าขาย และการคิดผลกำไร-ขาดทุนออกมาเป็นอัตราร้อยละนี้ นับเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่รูปแบบหนึ่ง ที่ส่งเสริม ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการลงมือปฏิบัติ

โดยได้มีโอกาสเลือกเรื่องหรือประเด็นที่จะศึกษาด้วย ตนเอง มีการเชื่อมโยงความรู้/ทักษะ ประสบการณ์ เดิมกับสิ่งใหม่ เน้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้และ แสวงหาคำตอบตลอดจนแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดย ครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้มาเป็นผู้ชี้แนะความรู้ และ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กิจกรรม ลักษณะนี้สามารถสอดแทรกลักษณะอันพึงประสงค์ ในด้านคุณธรรมจริยธรรมได้โดยการสอนให้นักเรียน รู้จักความเสียสละ อดทน และซื่อสัตย์ เช่น นักเรียน บางคนต้องสละเวลาไปซื้อสินค้า จัดเตรียมสินค้า ติดป้ายราคา บางคนต้องเตรียมแลกเงินทองมา เตรียมไว้ บางคนต้องช่วยเก็บกวาดทำความสะอาด บริเวณที่ทำกิจกรรม และเมื่อผู้ซื้อจ่ายเงินเกินราคา

(คิดราคาผิด) นักเรียนก็เต็มใจที่จะคืนเงินให้ ฯลฯ ที่สำคัญ นักเรียนอาจเกิดลักษณะนิสัยใหม่ที่ดีกว่าเดิม คือรู้จักคุณค่าของเงิน และรู้จักการประหยัดไม่ใช้เงินฟุ่มเฟือยเหมือนแต่ก่อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเกิดขึ้นได้ยากหากผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบธรรมดาที่ครูเคยใช้ทั่วไป

การจัดสถานการณ์จำลองเรื่อง “สถิติและการเก็บรวบรวมข้อมูล”

ในอดีตที่ผ่านมาการสอนให้เข้าใจเรื่อง การอ่าน แผนภูมิ และการสร้างแผนภูมิ ครูมักจะเป็นผู้นำเสนอตัวอย่างให้นักเรียนอ่าน แปรผล และสุดท้ายก็จะเป็นการสร้างแผนภูมิรูปภาพ แผนภูมิแท่ง และแผนภูมิวง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าว หากผู้สอนทดลองให้นักเรียนเก็บรวบรวมข้อมูลในหัวข้อที่ตนสนใจด้วยตนเอง แล้วนำมาแปรผล เพื่อ

สร้างแผนภูมิของนักเรียนเอง ก็จะเป็นวิธีการสอนที่น่าสนใจอีกวิธีหนึ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีลงมือปฏิบัติจนเข้าใจกระบวนการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นได้

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมสำรวจข้อมูล

๑. สำรวจความสนใจของนักเรียน เพื่อจัดกลุ่มตามหัวข้อที่นักเรียนชอบ เช่น อาหารสัตว์เลี้ยง สถานที่ท่องเที่ยว อาชีพ หนังสือนิยาย การ์ตูน ฯลฯ

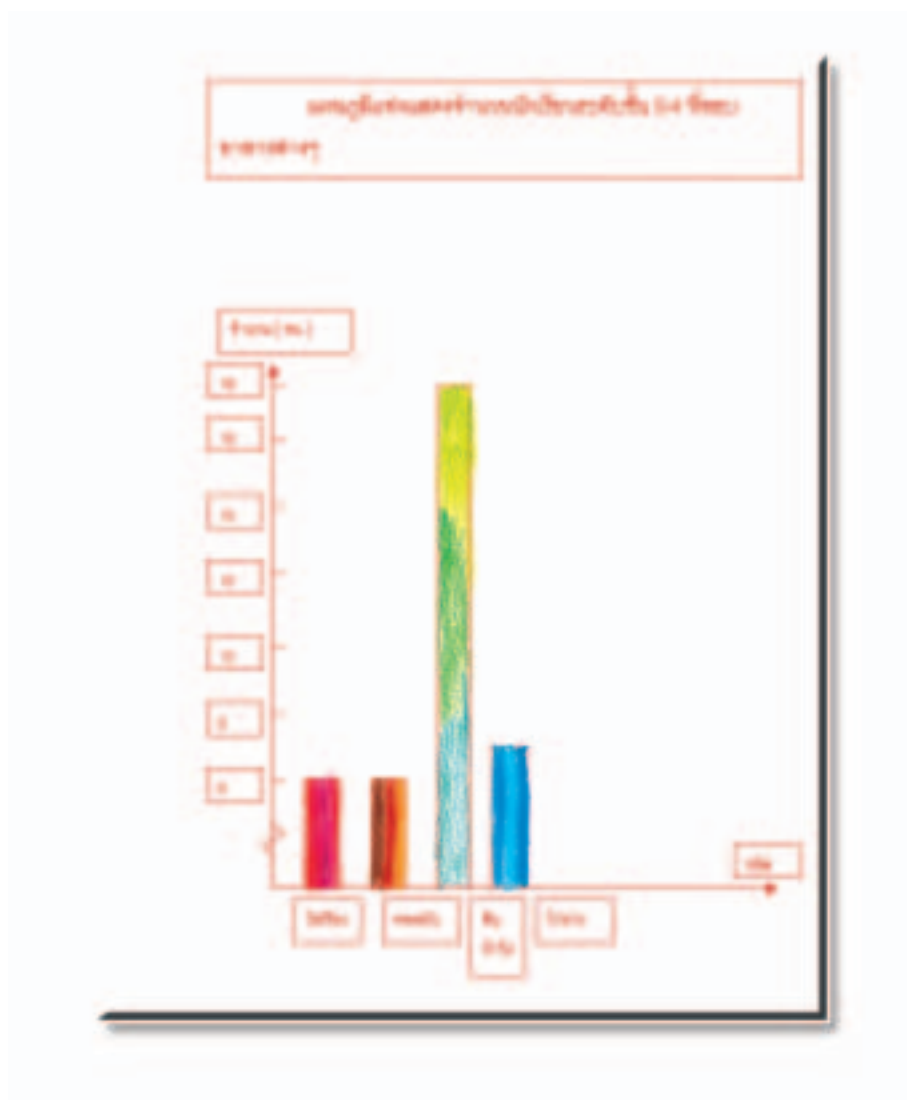
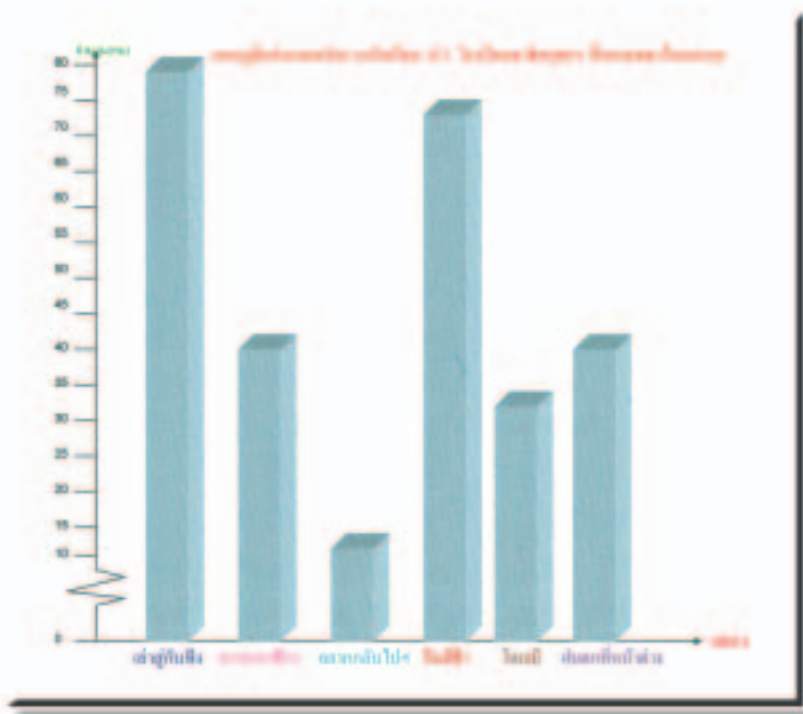
๒. ให้แต่ละกลุ่มตั้งหัวข้อคำถามที่ตนสนใจ พร้อมเขียนตัวเลือก ๓-๕ ตัวเลือก กลุ่มละ ๒-๓ คำถาม

๓. นำคำถามดังกล่าวไปสอบถามเพื่อนในระดับชั้นเรียน หรือต่างระดับชั้นเรียน แล้วขีดรอบคะแนนลงในตารางไว้

๔. นำคะแนนที่ได้จากข้อ ๓ มารวบรวมเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการสร้างแผนภูมิต่างๆ ตามที่ต้องการ

ตัวอย่างตารางขีดรอบคะแนน

คำถาม	คำตอบ	รอยคะแนน	รวม
๑. สถานที่ท่องเที่ยวที่ท่านชอบมากที่สุด	ก. เชียงใหม่	III III	๙
	ข. ภูเก็ต	III III III	๑๓
	ค. ขอนแก่น	III III I	๑๑
๒. การ์ตูนที่ท่านชอบอ่านมากที่สุด	ก. ชินจังจอมแก่น	III III II	๑๒
	ข. โดราเอมอน	III III	๘
	ค. โคนัน	III III III	๑๕
๓. งานอดิเรกที่ท่านชอบทำในยามว่าง	ก. อ่านหนังสือ	III III III I	๑๖
	ข. เล่นกีฬา	III III II	๑๒
	ค. ปลุกต้นไม้	III II	๗

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสอนคณิตศาสตร์ ด้วยกิจกรรมและวิธีการที่หลากหลาย จะทำให้เกิด ความสนุกสนาน และได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ที่เรียนมากขึ้น ข้อที่ควรระวังอย่างหนึ่งก็คือการ

จัดสรรเวลาเพราะการทำกิจกรรมย่อมต้องใช้เวลา ค่อนข้างมากกว่าปกติ ครูอาจจะต้องมีการนัดหมาย เวลานอกชั้นเรียน เพื่อให้กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้มากขึ้น

บันทึกหลังการขายของร้าน.....

วัน.....ที่..... กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ ครั้งที่ ๑ กลุ่ม.....

รายการ	จำนวน	ต้นทุน	ราคาขาย	ขาดทุน/กำไร	ร้อยละ

เอกสารอ้างอิง

ลัดดา ภูเกียรติ. **โครงการเพื่อการเรียนรู้ : หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม**. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๔.

วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. **หลักการสอนและพัฒนาทักษะชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ ๑, ๒๕๕๖.

วัฒนา ระงับทุกข์. **เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๔**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๕.

กิจกรรมเสริมเพื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

สาคร พุทธผล*

Uกติเวลาสอนครูจะใช้เทคนิคการสอนหลากหลายวิธีในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน แต่ในบทความนี้ผู้เขียนขอเสนอวิธีการอีกแบบหนึ่ง คือ การใช้กิจกรรมเสริมช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียน

กิจกรรมเสริม คือ กิจกรรมที่ครูใช้สอนในเวลาเรียน และ/หรือมอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกห้องเรียน ซึ่งระยะเวลาอาจกำหนดให้เสร็จในเวลาที่เรียนในห้อง เป็นสัปดาห์หรืออาจจะเป็นหลายสัปดาห์ กิจกรรมเสริมมีมากมายแต่ในที่นี้ผู้เขียนเสนอการใช้สุภาษิต (proverb) รวมถึงคำพังเพย การใช้การ์ตูน (cartoon) และสมุดคำศัพท์ (vocabulary book)

ข้อดีของการใช้กิจกรรมเสริม

๑. กิจกรรมเสริมสามารถสอดแทรกได้ทุกรายวิชาภาษาอังกฤษ
๒. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกมากขึ้น
๓. ช่วยพัฒนาทักษะทางด้านอารมณ์ สังคม เช่น การทำงานกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมุติ
๔. ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาเพื่อเสริมเนื้อหาที่เรียน
๕. ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ และโครงสร้าง
๖. พัฒนาความรู้ ความคิด คุณธรรมและจริยธรรม เช่น การทำงานเป็นระบบ มีการวางแผน การจัดการ ความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ

* วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐

รู้วิธีเรียนรู้ด้วยตนเอง และรักที่จะแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา

ดังนั้น ถ้าครูสามารถนำกิจกรรมเสริมมาใช้ได้อย่างเหมาะสมจะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตลอดจนพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การใช้สุภาษิต (proverb) เพื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

สุภาษิตสามารถสอนได้ทั้งในระดับมัธยมและอุดมศึกษา ถ้าผู้สอนรู้จักสอนหรือสอดแทรกโดยการเลือกสุภาษิตที่มีคำศัพท์ ไวยากรณ์ที่ผู้เรียนเคยเรียนมาแล้ว อาทิเช่น tense, preposition, adjective, adverb หรือ comparison of adjective เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑. A new bloom sweeps clean.
ของใหม่ย่อมดีกว่าของเก่า
๒. The pot calls the kettle black.
ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง
๓. Love makes the world go round.
ความรักทำให้โลกหมุนได้
๔. Fine feathers make fine birds.
ไก่องามเพราะขนคนงามเพราะแต่ง
๕. Every cloud has a silver lining.
ชั่วเจ็ดทีดีเจ็ดหน
๖. Walls have ears.
หน้าต่างมีหูประตูมียอด
๗. Make hay while the sun shines.
น้ำขึ้นให้รีบตัก
๘. When you are in Rome, do as the Roman do.
เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม
๙. Strike while the iron is hot.
จตีเหล็กขณะที่ยังร้อนอยู่

๑๐. Never put off till tomorrow what may be done today.

อย่าผัดวันประกันพรุ่ง

๑๑. Don't kill the goose that lays the golden egg.

โลภมากลาภหาย

๑๒. Don't judge the book by its cover.

อย่าตัดสินคนจากภายนอก

วิธีการสอน

๑. เขียนคำสุภาษิตบนกระดานดำ อ่านดั่งๆ ให้ผู้เรียนฟัง พร้อมถามคำถาม

ตัวอย่าง

Health is better than wealth.

T : What does the proverb mean?

S : ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ

๒. เมื่อผู้เรียนเข้าใจความหมาย ลบคำบางคำออกให้ผู้เรียนอ่านประโยค

Health is _____

Sts : Health is better than wealth.

๓. สอน Comparative degree (เปรียบเทียบขั้นกว่า)

_____er + than

สำหรับนักศึกษาระดับสูง อาจใช้เป็นประเด็นในการอภิปรายหรือโต้แย้ง เช่น หัวข้อ Health is better than wealth.

๔. ให้ผู้เรียนทำกิจกรรม

ตัวอย่างกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุภาษิต

๑. กิจกรรมกลุ่ม กลุ่มละ ๓-๔ คน แต่ละกลุ่มทำโปสเตอร์เกี่ยวกับสุภาษิต โดยเขียนคำสุภาษิตเป็นภาษาอังกฤษและคำแปล พร้อมวาดรูปประกอบระบายสีให้สวยงาม ซึ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มมีอิสระในการที่จะเลือกสุภาษิตที่ตนชอบ เมื่อทุกกลุ่มทำเสร็จ

ติดโปสเตอร์ไว้ในห้องเรียน เพื่อให้ทุกคน ได้ดูผลงาน
ของเพื่อนร่วมห้อง ครู และผู้เรียนช่วยกัน feedback
โปสเตอร์ทั้งข้อดีและข้อเสนอแนะ

๒. กิจกรรมเดี่ยวหรือรายบุคคล โดยมอบ
หมายให้ทำที่ค้นหนังสือซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์
ได้ โดยกำหนดหัวข้อเกี่ยวกับสุภาษิต และให้วาดภาพ
ประกอบให้สวยงาม ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนจดจำ
คำศัพท์และสำนวนได้

๓. เกมเกี่ยวกับสุภาษิต ตัวอย่างเช่น
ให้ดูภาพแล้วทาย

Each picture below illustrates a proverb.

Can you guess what it is?

Answer : “A stitch in time saves nine”

ประโยชน์ของการใช้สุภาษิต

๑. ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในระดับลึก
ในการเชื่อมโยงวัฒนธรรม ประสบการณ์ ความเชื่อ
และทัศนคติของเจ้าของภาษากับของไทย

๒. ผู้เรียนสามารถจดจำคำศัพท์และความหมาย
ของสุภาษิตซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง

๓. ผู้เรียนได้เลือกสุภาษิตที่สอดคล้องกับ
ความสนใจ ตลอดจนได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ และ
ไวยากรณ์ เช่น เรื่อง tense, preposition เป็นต้น

๔. ดึงศักยภาพของผู้เรียนออกมาใช้อย่าง
เต็มที่ การแสดงความคิดเห็น การมีความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์

๕. ช่วยพัฒนาทักษะทางด้านอารมณ์และ
สังคม จากการทำงานกลุ่ม ทำให้ยอมรับฟังความคิด
เห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การใช้การ์ตูน (cartoon) เพื่อการเรียนรู้ การสอนภาษาอังกฤษ

การ์ตูนเป็นสื่อที่หาได้ง่ายจากหนังสือพิมพ์
ภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้สอนสามารถนำมาใช้สอนภาษา
อังกฤษได้ โดยเลือกให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ของ
การสอน นอกจากนี้การ์ตูนยังช่วยพัฒนาทักษะทาง
ภาษาให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการ์ตูนจะบอก
เหตุการณ์ปัจจุบันหรือเรื่องราวในชีวิตประจำวัน ซึ่ง
สื่อสะท้อนถึงปัญหาในแง่มุมต่างๆ ตลอดจนแฝงไว้
ด้วยสาระและความขบขัน

ตัวอย่างกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการ์ตูน (cartoon)

ภาพการ์ตูนในหนังสือพิมพ์สามารถนำมาจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนได้ดังนี้

๑. ตัดภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ ตัดคำ
อธิบายภาพ (caption) แยกออกจากภาพ ให้ผู้เรียนจับ
คู่คำอธิบายภาพ กับรูปภาพ

That was my appetizer.....

Very Good, sir! Would you like an
appetizer?

May I take your order, sir ?

Now for my main course.....

Yes, I'll have six pieces of Fried Chicken,
Two Pork Chops, A Rare Steak and
French Fries!

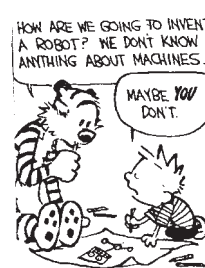
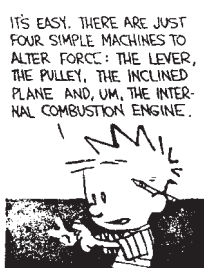
๒. ตัดภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์หลายๆ ภาพให้ผู้เรียนเรียงลำดับเรื่องให้ถูกต้อง

A

B

C

D

(Source : The Nation ๒๑, ๒๐๐๕)

Answer : A = ๓

B = ๒

C = ๔

D = ๑

๓. เล่นบทบาทสมมติ ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมคู่หรือกิจกรรมกลุ่มให้อ่านการ์ตูน จากนั้นออกมาแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่ปรากฏในการ์ตูน

๔. นำเรื่องราวของผู้เรียนมาจัดทำเป็นการ์ตูน ผู้เรียนเขียนการ์ตูน

๕. สร้างสมุดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการ์ตูน โดยให้ผู้เรียนหาคำศัพท์จากการ์ตูน เช่น ความหมายของคำศัพท์ ศัพท์ที่พบในการสนทนาประจำวัน คำประเภท formal word เช่น mother และ informal word เช่น mom คำศัพท์ประเภท collocation (คำปรากฏร่วม) เช่น expert at, after force, invent a robot, inclined plane เป็นต้น

ประโยชน์ของการใช้การ์ตูนเพื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

๑. การ์ตูนช่วยให้ผู้เรียนสนุกสนานเพลิดเพลิน

๒. ผู้เรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมและภาษาที่เจ้าของภาษาใช้จริง

๓. ผู้เรียนมีโอกาสฝึกการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่เหมือนกับชีวิตจริง

๔. เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนเพราะมีชีวิตชีวาและน่าสนใจ

๕. การ์ตูนช่วยสอนคำศัพท์ในหลากหลายแง่มุม อันได้แก่ ส่วนประกอบของคำ การออกเสียง คำศัพท์ ความหมายของคำศัพท์ สำนวน และศัพท์ที่พบในชีวิตประจำวัน

การใช้สมุดคำศัพท์ (vocabulary book) เพื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

กิจกรรม สมุดคำศัพท์ มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและคิดวิเคราะห์ในอันที่จะสร้างผลงาน สมุดคำศัพท์ให้สำเร็จ ซึ่งระยะเวลาในการจัดทำอาจเป็นระยะยาวคือ ๑ เทอม ซึ่งผู้สอนให้คะแนนประมาณ ๒๐ คะแนนและถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ถึงแม้สมุดคำศัพท์ จะไม่ใช่วิธีใหม่ แต่คุณค่าของกิจกรรมนี้อยู่ที่ผู้เรียนมีอิสระในการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียน วิทยาลัยหรือชุมชน เช่น ห้องสมุด ตลอดจนใช้เทคโนโลยีที่ตนสนใจ อาทิ เช่น จากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

สิ่งที่ควรคำนึง

๑. ในการมอบหมายให้ผู้เรียนทำสมุดคำศัพท์ ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนส่งทุกสัปดาห์ เพื่อให้ผู้เรียนค้นคว้าอย่างสม่ำเสมอ และให้ข้อมูลป้อนกลับด้วยว่าใครยังไม่ส่ง ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบ

งานของตน

๒. สอนวิธีการบันทึกคำศัพท์ในสมุดคำศัพท์

วิธีการบันทึกคำศัพท์ในสมุดคำศัพท์สามารถบันทึกตามกลุ่ม ดังนี้

๑. Grouping word in lexical set จัดกลุ่มคำตามประเภทของคำศัพท์
๒. Synonym, Antonym and Collocation
๓. English new word, definition and example
๔. Phrase and useful idiom
๕. Pictorial representation and Thai translation (adapted from Fowle 2000)

๑. Grouping Word in Lexical Set

การจัดกลุ่มคำตามประเภทของศัพท์ มีหลากหลายวิธีดังต่อไปนี้

๑.๑ Word Group กลุ่มคำ

Bathroom	Bedroom	Kitchen	Living room
toothbrush	bed	sink	carpet
soap	blanket	pot	bookcase
towel rack	pillow	stove	TV.

ตัวอย่าง word group เช่น

Family : father, mother, brother, sister

Type of School : private school, public school, elementary school, high school, vocational school, college university

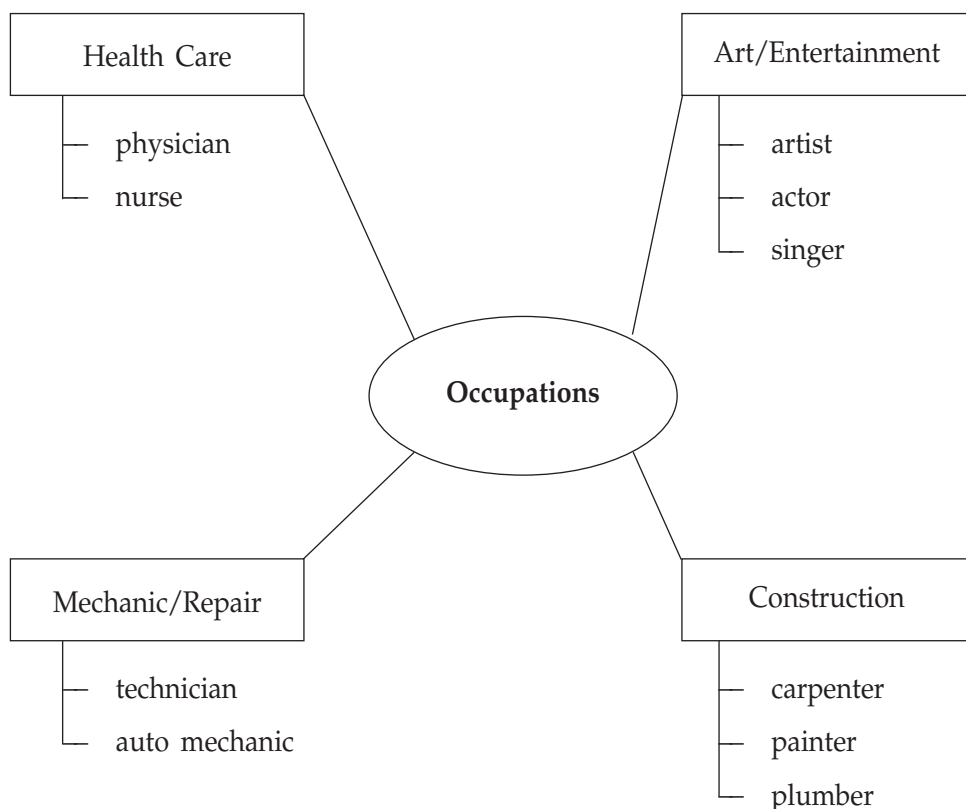
Part of a car : headlight, steering wheel, windshield

Shoe : boots, athletic shoes, sandals

๑.๒ Word Have More Than One Meaning. คำที่มีมากกว่าหนึ่งความหมาย

Word	Sentence ๑	Sentence ๒
book	I'm reading an English book. (book เป็น noun แปลว่า หนังสือ)	I book a room at a hotel. (book เป็น verb แปลว่า จอง)
park	We went for a walk in the park. (park เป็น noun แปลว่า สวนสาธารณะ)	You can't park the car here. (park เป็น verb แปลว่า จอด)

๑.๓ Word Network เครือข่ายของคำ

๑.๔ American and British English คำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบอเมริกันและอังกฤษ

American	British
apartment	flat
cookie	biscuit
elevator	lift
expressway	motorway
bar	pub

๑.๕ Word Class หมวดของคำ

Verb	Noun	Adjective	Adverb
comfort	comforter	comfortable	comfortably
succeed	success	successful	successfully

๒. Synonym, Antonym and Collocation

Synonym is word with the same meaning.

same = similar

small = little

big = large

Antonym is word with the opposite meaning. ตัวอย่างเช่น

happy ≠ unhappy

big ≠ small

fat ≠ thin

Collocation (คำปรากฏพร้อม) ได้แก่

- **Verb Phase** = กริยาวลี เช่น

turn off = ปิด

turn on = เปิด

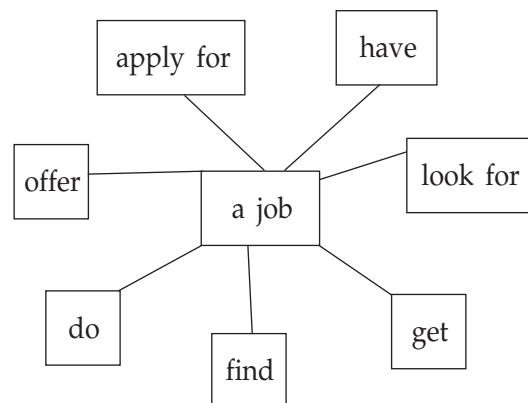
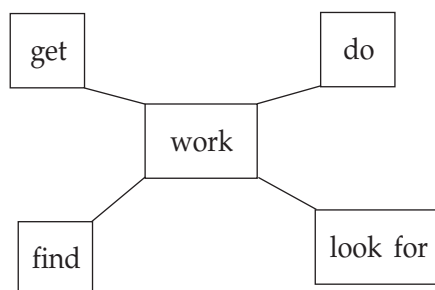
- **Noun Phrase** = นามวลี เช่น

gas station = ปั๊มน้ำมัน

bus station = สถานีขนส่ง

grinding machine = เครื่องเจียรระโน

Collocation of Words Connected with Work

It's not easy to **get/find** work in this area.

I've **applied for/been offered** a job in Tokyo.

(McCarthy and others 1998.)

๓. English New Word, Definition and Example

New Word	Meaning	Example Sentence
caution	carefulness	The police entered the building with caution.
current	present	I really don't like current fashions.

๔. Phrase and Useful Idiom

ผู้เรียนสามารถหาคำศัพท์และสำนวนควรรู้เสริมบทเรียนที่เรียนในชั้นเรียนได้อย่างหลากหลาย ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนเรียนเรื่อง occupation ผู้เรียนอาจหาคำศัพท์เพิ่มเติม ดังนี้

Talking about work. เช่น

career (n.)	อาชีพการงาน
fringe benefit	ผลประโยชน์พิเศษ

นอกเหนือจากเงินค่าจ้าง สวัสดิการ

salary (n.)	เงินเดือน
work day shifts	ทำงานกะกลางวัน
retirement pension	เงินบำนาญ
pension	บำเหน็จ

Occupation เช่น

architecture	สถาปนิก
baker	คนทำขนมปัง
lawyer	ทนายความ
welder	ช่างเชื่อม

Phrase and Question เช่น

I work for the Mandarin Hotel.
ฉันทำงานนี้ให้กับโรงแรมแมนดาริน
Do you enjoy your job?
คุณชอบงานที่ทำไหม
What do you do?
คุณทำงานอะไร

ประโยชน์ของ Vocabulary Book (สมุดคำศัพท์)

๑. กระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ที่อยู่ตลอดเวลาในการสร้างผลงาน สมุดคำศัพท์

๒. ช่วยพัฒนาทักษะการใช้ภาษาของผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาได้อย่างคล่องแคล่ว

๓. ช่วยพัฒนาทักษะทางด้านคำศัพท์ รู้ศัพท์ใหม่ๆ มากขึ้น

๔. ผู้เรียนเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจากการทำแบบฝึกหัดต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจลักษณะธรรมชาติของภาษาและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของตนเอง

๖. มีกลวิธีในการเก็บรวบรวมคำศัพท์

๗. รู้จักคุณค่าของการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ใฝ่รู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

สรุป

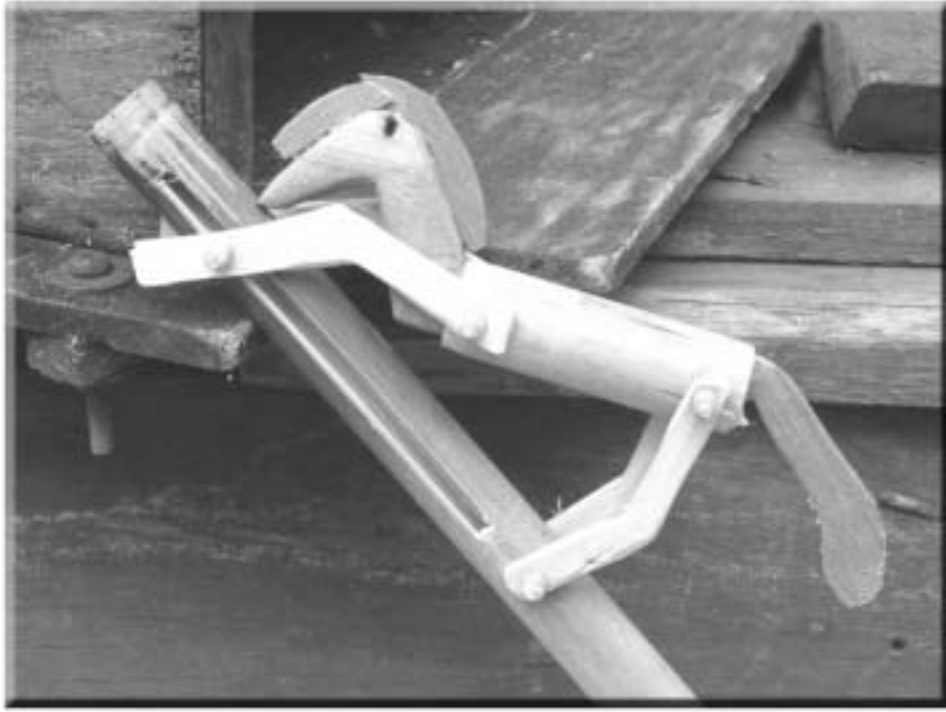
การนำกิจกรรมเสริมมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษถือเป็นเครื่องมือสำคัญในอันที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน รักการค้นคว้าและแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งบทบาทของครูเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ แนะนำแนวทางในการทำกิจกรรมในส่วนของผู้เรียนอิสระที่จะเลือกสิ่งที่น่าสนใจสอดคล้องกับความสนใจของตนเองเพราะมีแนวทางในการฝึกทักษะที่ชัดเจน การที่ผู้เรียนได้ฝึกทักษะเพิ่มเติมนอกห้องเรียนจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

Fowle, Clyde, 2000, "Vocabulary Books : A Vehicle Towards Independence for Teenagers".
The 20th Thailand TESOL International Conference Reflections on the Past Projections for the Future. 20-22 January 2000 The Hotel Sofitel Raja Orchid Khon Kean, Thailand
McCarthy, Michael and others, 1998. Vocabulary In Use Upper Intermediate. Cambridge University Press.

เรียนวิทยาศาสตร์จากของเล่นพื้นบ้าน

ประสาท เนืองเฉลิม*

“ม้าชัก”

วิทยาศาสตร์ เป็นเรื่องของการสืบค้นหาความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติ โดยใช้กระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ วิธีการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป (ภพ เลหาไพบูลย์. ๒๕๔๒ : ๒) วิทยาศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่สอดแทรกอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน และการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวปฏิรูป ได้กำหนดให้สถานศึกษานำความรู้ที่มีรากเหง้ามาจากชุมชน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยตรงมาใช้ในการเสริมสร้างพัฒนาการในด้านต่างๆ

ของเล่นพื้นบ้าน เป็นความรู้ท้องถิ่นที่สั่งสมและสืบทอดมาเพื่อสร้างความเพลิดเพลินและผ่อนคลายอารมณ์ สามารถช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และสร้างความตระหนัก ยอมรับถึงคุณค่าของสิ่งดีงามตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้คำจำกัดความว่า ของเล่น หมายถึง ของสำหรับเด็กเล่น เพื่อให้สนุกหรือเพลิดเพลิน ของเล่นเป็น สิ่งของ วัสดุอุปกรณ์ ที่นำมาให้เด็กเล่น เป็นสื่อที่ช่วยให้เด็กได้สัมผัส รู้จัก รู้จำ รู้กระทำ และรู้ประดิษฐ์คิดสร้าง

* นิสิตระดับปริญญาเอกสาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ของเล่นพื้นบ้าน เป็นของเล่นที่ได้จากการใช้วัสดุเหลือใช้หรือวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาจัดทำเป็นของเล่นให้เด็กไว้เล่น หรือเด็กอาจเป็นผู้ประดิษฐ์คิดค้นเอง เพื่อใช้ประกอบในการเล่น ซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญา วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้ยังส่งเสริมความงอกงามทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

จากของเล่นพื้นบ้านสู่วิทยาศาสตร์สากล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ มาตรา ๗ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๙ ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมุ่งการปลูกจิตสำนึกให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชุมชนตนเองและชาติไทย สร้างความตระหนักยอมรับในสิ่งที่ดีงามที่บรรพชนได้สร้างสรรค์ บทบาทและหน้าที่อันสำคัญของสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องพยายามสืบเสาะแสวงหาความรู้แหล่งการเรียนรู้ และวิธีการนำเสนอที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ถักทอสอดประสานความรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียนสู่การปรับประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

การจัดการศึกษาไม่สามารถแยกไปจากท้องถิ่น การจัดการศึกษาจะต้องนำประเด็นในท้องถิ่นนั้นๆ มาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กได้เกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของตน สามารถที่จะทำให้นักที่จบการศึกษาออกไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบและมีความสามารถสร้างสรรค์สังคมได้อย่างปกติสุข (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ๒๕๕๑ : ๑๔๓)

ของเล่นพื้นบ้านเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนในการคิดและสร้างสรรค์คุณค่าที่มากกว่ามูลค่า ซึ่งมีแหล่งบ่มเพาะทางปัญญามาจากความเห็นของตนเองอย่างแท้จริง การเรียนวิทยาศาสตร์จากของเล่นพื้นบ้านจึงสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูป ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสืบเสาะความรู้

โดยใช้บริบทของท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ แล้วนำมาเทียบเคียงกับบริบทสากลได้อย่างมีความหมาย

ของเล่นช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ควบคู่ไปกับสุนทรียภาพ เกิดความงอกงามทางสติปัญญาและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน (ประสาธน์ เนืองเฉลิม. ๒๕๕๖ : ๖๖-๗๒) เมื่อเด็กได้สัมผัสเกิดความคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ได้แก่

ทักษะการสังเกต เด็กสามารถใช้ประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน เช่น หู ตา จมูก ลิ้น ผิวกาย เพื่อกระตุ้นและหาความกระหายใคร่รู้จากของเล่น เด็กจะค้นหาข้อมูลที่เป็นรายละเอียดและส่วนประกอบ รูปทรง ลักษณะ สี พื้นผิว โครงสร้างของเล่น

ทักษะการวัด เด็กสามารถวัดหาปริมาณของสิ่งต่างๆ ออกมาเป็นตัวเลขได้อย่างเหมาะสมกับสิ่งที่วัด อาจจะใช้อุปกรณ์วัดที่หาได้ง่าย เช่น ไม้บรรทัด หรือการสร้างเครื่องมือวัดง่ายๆ จากท้องถิ่น

ทักษะการคำนวณ เป็นการนำจำนวนที่ได้จากการสังเกตเชิงปริมาณ การวัด การทดลอง มาจัดกระทำให้เกิดค่าใหม่ และสามารถนำตัวเลขที่นับมาเสนอได้

ทักษะการจำแนกประเภท แบ่งพวก หรือเรียงลำดับ เด็กสามารถใช้ความเหมือนหรือความแตกต่างหรือสัมพันธ์กันได้อย่างใดอย่างหนึ่งมาจัดแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ หรือประเภท เช่น รูปทรง รูปร่าง สี พื้นผิว

ทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปซกับสเปซและสเปซกับเวลา เด็กสามารถนำเสนอออกมาเป็น ๓ มิติ หรือ ๒ มิติ และรวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ๓ มิติ กับ ๒ มิติ เกิดเป็นมิติสัมพันธ์ในขณะที่เด็กกำลังสัมผัสกับของเล่น

ทักษะการจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมาย ข้อมูล เด็กสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต

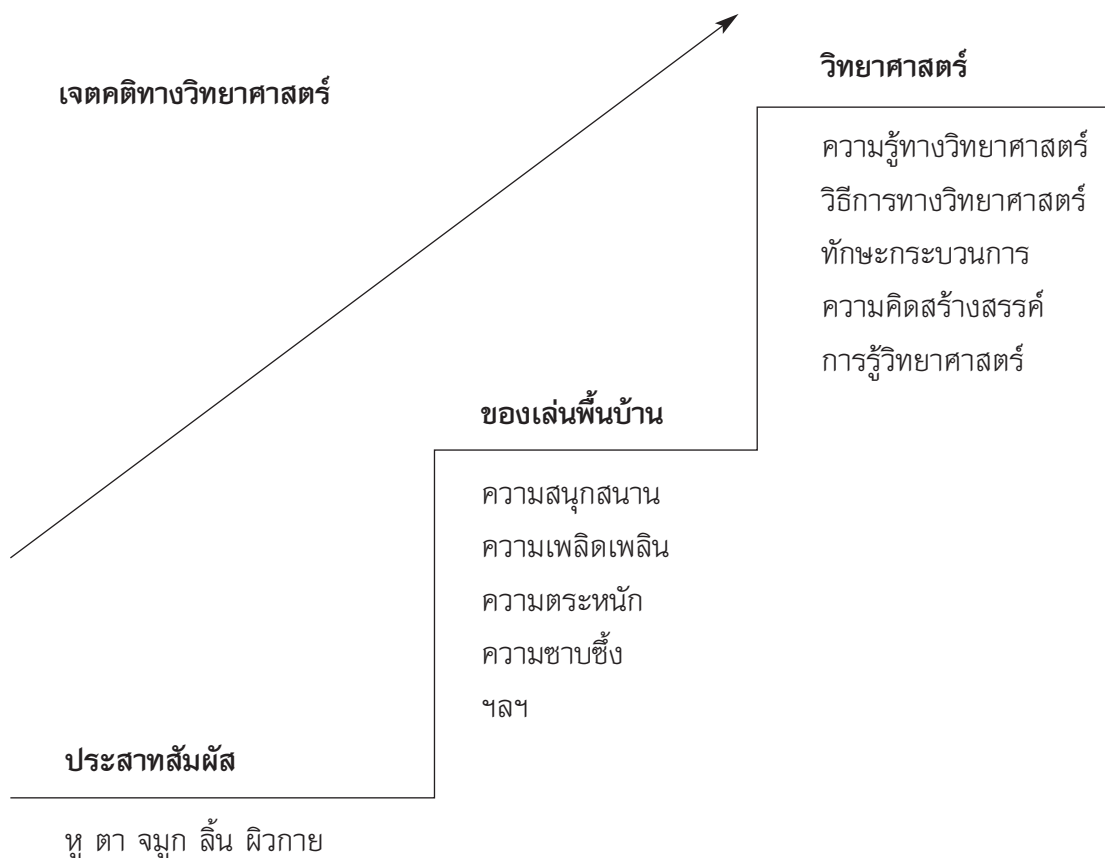
การวัด การทดลอง มาจัดกระทำใหม่ และนำเสนอได้อย่างมีความหมาย ระบุความสัมพันธ์ ความผิดปกติ และความปกติ การจำและเรียกชื่อสิ่งของ

ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล เด็กสามารถอธิบายข้อมูลที่มีอยู่อย่างมีเหตุผลโดยอาศัยความรู้หรือประสบการณ์เดิมมาช่วย เช่น ปริมาณ ขนาด รูปทรง รูปร่าง สี สัน

ทักษะการพยากรณ์ เด็กสามารถทำนายหรือคาดเดาสิ่งที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้า โดยอาศัยปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ระหว่างการเล่นกับของเล่นนั้น

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์จากวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนจะช่วยส่งเสริมการสร้างเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ (Mbajorgu and Ali. ๒๐๐๓ : ๓๖) ซึ่งเป็นหัวใจที่นำไปสู่วิธีการคิดและ

แสวงหาแนวทางเพื่อสร้างเสริมองค์ความรู้ เช่น เกิดความอยากรู้อยากเห็น เพื่อต้องการทราบข้อมูลข้อเท็จจริง และยินดีซักถามได้รับคำตอบและค้นพบคำอธิบาย เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น มีความเพียรพยายามในการแสวงหาคำตอบ สนใจอย่างจับจดกับของเล่นอย่างไม่ทอดทิ้ง มีเหตุผลที่จะยอมรับหรือปฏิเสธคำอธิบาย สามารถหาความสัมพันธ์ของเหตุและผลได้อย่างมีความหมาย มีความซื่อสัตย์ ไม่อคติ เพื่อเสริมเติมแต่งความต้องการของตนเอง ความเป็นระเบียบ รอบคอบ วางแผนในขั้นตอนต่างๆ ของการเล่นกับของเล่น และมีความใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ที่มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากตนเอง ยินดีและยอมรับความเปลี่ยนแปลงสู่ความสมบูรณ์ทางวิทยาศาสตร์ ดังภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเล่นที่บ้านกับวิทยาศาสตร์

ความสามารถในการคิดเป็นสิ่งต้องการให้ เกิดในแวดวงการศึกษา นำความรู้ที่ได้ไปลงมือปฏิบัติ ได้เพื่อแก้ปัญหาที่กำลังประสบพบเจอ การนำของเล่น พื้นบ้านมาสู่กระบวนการเรียนการสอน จึงเป็นตัวอย่าง ของการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและเรียนรู้ เช่น การมองเห็นปัญหา การตั้งปัญหา และแสวงหาแนวทาง เพื่อแก้ปัญหา โดยอาจจะเป็นการคิดที่อิงประสบการณ์ เดิมหรือการคิดต่อยอดจากประสบการณ์เดิม ปรับขยาย ความคิดใหม่และนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ หรือที่เรียกว่า ความคิดสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์พื้นบ้าน ในของเล่น มีส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหา สร้างสรรค์จินตนาการ และสนองตอบต่อปัญหาได้อย่างดี

ลักษณะและองค์ประกอบของของเล่นวิทยาศาสตร์พื้นบ้าน

โดยทั่วไปแล้วของเล่นพื้นบ้านมักจะเกิดจาก การประดิษฐ์ดัดแปลงวัสดุที่มีในท้องถิ่น มาสร้างเป็น สิ่งของประกอบการเล่น สมัยเป็นเด็ก ผู้เขียนได้เคย ทำป๊ากจากตอต้นข้าว โดยมีคุณพ่อเป็นคนสอนวิธีการทำ ความรู้ที่ได้คือจะต้องเลือกลักษณะต้นข้าวอย่างไร จะต้องทำอะไรถึงจะเกิดเสียง เสียงที่ดังขึ้นจะมี ความแตกต่างกันอย่างไร สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นความรู้ เกี่ยวกับของเล่นจากท้องไร่ท้องนา ที่สั่งสมและ สืบทอดกันมาเรื่อยๆ โดยที่ความรู้ทั้งหลายทั้งปวง เหล่านี้ สามารถอธิบายได้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ที่ ชัดเจน เป็นการเรียนรู้เพื่อตอบสนองต่อคุณค่าในการ นำทรัพยากรใกล้ตัวมาใช้เท่านั้น ของเล่นวิทยาศาสตร์ พื้นบ้านทั่วไปจะประกอบด้วยลักษณะสำคัญอย่างน้อย ต่อไปนี้

๑. ของเล่นเกิดจากสิ่งที่เป็นความรู้ท้องถิ่น ในเชิงปฏิบัติได้จริง เป็นการเรียนรู้แบบ learning by doing อย่างแท้จริง เช่น การเล่นโยนลูกมะนาวแล้ว นับไม้ตะเกียบ การเล่นแบบนี้นำไปปฏิบัติได้จริงและ มีความเป็นสากล เพราะการโยนลูกมะนาวทุกครั้ง ลูกมะนาวจะต้องตกลงมาสู่พื้นโลกเพราะแรงดึงดูด

๒. ของเล่นได้รับการประดิษฐ์คิดค้นจาก

การนำวัสดุที่มีในท้องถิ่น เป็นวัสดุที่หาง่ายและมีราคา ไม่แพง เป็นการประดิษฐ์เพื่อคุณค่ามากกว่าการผลิต เพื่อมูลค่า เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทุกช่วงเวลาที่ได้สัมผัสและสร้างเป็นความคิดรวบยอด ประกอบการเล่น

๓. กระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้อง ของเล่นมักขึ้นกับวัย ซึ่งแบ่งได้เป็นวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ โดยวัยเด็กมักจะได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับ ของเล่นเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน เช่น ลูกข่าง ส่วนวัยใหญ่มักจะเป็นของเล่นที่สร้างความเพลิดเพลิน และเกี่ยวเนื่องกับประเพณี วัฒนธรรม เช่น บุญบั้งไฟ จะประกอบไปด้วยบั้งไฟเพื่อการละเล่น และการบูชา พญาแถน

๔. ของเล่นบางอย่างมีความเกี่ยวข้องกับ ศาสนธรรม เกิดความรู้เชิงเมตตาเพื่อเผื่อแผ่และ แบ่งปันให้ความเคารพและศรัทธาต่อธรรมชาติ การ ประดิษฐ์และการละเล่นจะต้องเกิดจากความศรัทธา เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติ ความรู้ที่เกิดจากของเล่นจึงเป็นสาธารณะและใช้ ประโยชน์ร่วมกัน

๕. ของเล่นแต่ละท้องที่อาจจะไม่เหมือนกัน มีลักษณะเฉพาะตน เช่น ทางใต้ก็ทำว่าว ที่อีสานก็ทำ ว่าวแต่มีการเพิ่มสนุเข้าไปเพื่อทำให้เกิดเสียง วัสดุที่ ประกอบว่าวก็แตกต่างกัน รูปร่างหน้าตาก็ต่างกัน แต่ ความเป็นสากลคือทำให้ว่าวลอยขึ้นสู่ฟ้าได้เหมือนกัน แสดงว่าใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์เหมือนกัน

๖. ความรู้ที่ใช้ในการประดิษฐ์คิดค้นของเล่น มักไม่ได้อยู่ในรูปของลายลักษณ์อักษร แต่มักจะแฝง อยู่ในประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรมและกระบวนการ ปรับประยุกต์ที่เป็นความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติ

๗. ของเล่นได้รับการประดิษฐ์และคิดค้น โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อความเพลิดเพลินหรือ แสดงคารวะธรรมต่อความเชื่อ ความศรัทธา ความรู้ และกระบวนการผลิตของเล่นโยงใยกับสภาพการ

ดำรงชีวิต เช่น ปลาตะเพียนจากโบลาน

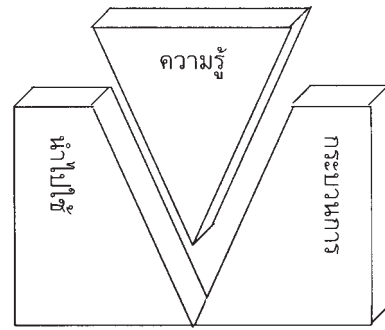
๘. ความรู้เกี่ยวกับของเล่นไม่ใช่ระบบปิด แต่มีพลวัต คือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจจะได้รับความรู้จากภายนอกเข้ามาประยุกต์ใช้

๙. ของเล่นพื้นบ้านไม่ได้เกิดจากปรากฏการณ์ที่เรียกว่า แว็บขึ้นในหัว แล้วนำมาใช้ได้เลย แต่เป็นกระบวนการสั่งสมและคัดสรรมาใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม และตามวัสดุในท้องถิ่น

๑๐. ของเล่นพื้นบ้านไม่ใช่ของเล่นที่อาศัยเทคโนโลยีขั้นสูง แต่เป็นสิ่งที่เกิดมาจากความเรียบง่าย ไม่สลับซับซ้อน แต่เต็มไปด้วยความรู้อันมหาศาลในตัว ของเล่นเอง

ของเล่นที่พบทั่วไปในท้องถิ่น สามารถนำมาปรับใช้ในกระบวนการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ได้เป็นอย่างดี แต่บางอย่างอาจก่อให้เกิดโทษได้ เช่นเดียวกัน เช่น ของเล่นที่มีคม ของเล่นที่ไวไฟหรือสามารถระเบิดได้ การนำมาใช้เพื่อการจัดการเรียนการสอนจึงต้องวิเคราะห์ขบคิด เพื่อคัดสรรสิ่งที่เป็นคุณค่าและปลอดภัยต่อกระบวนการเรียนรู้ ต่อยอดความคิดทางวิทยาศาสตร์อย่างสร้างสรรค์บนรากเหง้าของความเป็นท้องถิ่น

องค์ประกอบของของเล่นวิทยาศาสตร์พื้นบ้าน มักจะประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ (๑) ความรู้ เป็นตัวความรู้ที่เกี่ยวข้องกับของเล่น เช่น ความรู้เชิงวัสดุศาสตร์ ได้แก่ การคัดเลือกวัสดุเพื่อนำมาประกอบของเล่น ความรู้เชิงโครงสร้าง ได้แก่ เทคนิคการประกอบของเล่น ความรู้เชิงการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้อย่างยั่งยืน (๒) กระบวนการ เป็นเทคนิควิธีการที่นำไปสู่การสร้างของเล่นจากชุมชนโดยเริ่มจากการสังเกตทรัพยากรในท้องถิ่น และลงมือปฏิบัติทดลองเพื่อนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับของเล่น และ (๓) คุณค่าการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งจะตอบสนองต่อความความเพลิดเพลินในการเล่นดังภาพที่ ๒

ภาพที่ ๒ องค์ประกอบของของเล่นวิทยาศาสตร์พื้นบ้าน

จะเห็นได้ว่าทั้งลักษณะและองค์ประกอบของเล่นที่สัมพันธ์กับวิทยาศาสตร์พื้นบ้านนั้น สอดแทรกอยู่ในวิถีชีวิต สร้างเสริมและเติมเต็มความเป็นวิทยาศาสตร์จากความรู้ระดับพื้นบ้าน แต่สามารถอธิบายได้ด้วยความเป็นสากล ถึงแม้ว่าจะอาจมีความจำกัดอยู่บ้างในบางเรื่องเพื่ออธิบายอย่างเป็นสากล แต่ท้ายที่สุดของเล่นพื้นบ้านก็เป็นวิทยาศาสตร์ที่ใกล้ตัว และซึมซับอยู่ในชีวิตประจำวัน ความรู้มหาศาลยังรอให้การจัดการศึกษาเข้าไปแสดงบทบาทเพื่อขานรับวิทยาศาสตร์พื้นบ้านเข้าสู่ชั้นเรียน เหนียวนำบริบทความรู้ของท้องถิ่นเข้าสู่ชั้นเรียนวิทยาศาสตร์เพื่อความบริบูรณ์ของพัฒนาการด้านต่างๆ

ข้อจำกัดของของเล่นพื้นบ้าน

ถึงแม้ว่าของเล่นพื้นบ้านจะมีคุณค่าต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก แต่ก็ยังมีข้อจำกัดหลายประการดังต่อไปนี้

๑. กระบวนการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับของเล่นและการเล่นได้ลดบทบาทลง เนื่องจากวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป เด็กรุ่นใหม่นิยมซื้อของเล่นจากวัสดุสังเคราะห์ และผู้ใหญ่ก็มีความรู้เกี่ยวกับการประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้านลดน้อยลง คนใช้เวลาส่วนใหญ่ในชีวิตสนองตอบต่อระบบเศรษฐกิจมากขึ้นกว่าอดีต ทำให้โอกาสที่จะทำของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นลดลงตามไปด้วย ความหลากหลายของเล่นพื้นบ้านจึงลดลงไปตามกาลเวลา

๒. ของเล่นพื้นบ้านมีความคงทนน้อย ส่วนใหญ่ทำจากวัสดุธรรมชาติ เช่น กิ่งไม้ ใบไม้ ลำต้น และวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น การรู้จักนำวัสดุธรรมชาติมาทำเป็นของเล่นเป็นการปลูกฝังให้เด็กเป็นคนประหยัด สร้างจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และรักธรรมชาติ แต่ของเล่นเหล่านี้ก็บริโภคได้ชั่วคราว เสียหายง่าย

๓. วัสดุที่นำมาประดิษฐ์มาจากธรรมชาติจึงมีสีสันน้อยกว่าวัสดุสังเคราะห์ ซึ่งเด็กมักจะชอบเล่นของเล่นที่มีสีสันหลากหลายมากกว่า เพราะสีของของเล่นก็เป็นตัวกระตุ้นพัฒนาการของเด็กได้เช่นกัน

๔. ของเล่นพื้นบ้านบางชนิดอาจเป็นอันตรายกับเด็ก เช่น หนังสติ๊ก บั้งไฟละ บั้งไฟ บางชนิดเป็นของเล่นที่สกปรกอาจก่อให้เกิดการติดเชื้อโรคได้

ของเล่นพื้นบ้านเพื่อการเรียนรู้

ความรู้ที่สำคัญต่อกระบวนการดำรงชีวิตไม่ได้อยู่อย่างลอยๆ แต่มีการบูรณาการเชื่อมโยงกันอย่างสลับซับซ้อน มิติของวิทยาศาสตร์มิใช่เพียงความรู้หรือกระบวนการที่นำพาเข้าหาความจริงของธรรมชาติ หากแต่หมายรวมถึงวิทยาศาสตร์ที่แฝงมาในรูปของวัฒนธรรม ความรู้พื้นบ้านที่สั่งสมกันมา กลายเป็นอ่างของความรู้ขนาดใหญ่ คนในชุมชนร่วมกันสร้างและเติมเต็มความรู้ไปพร้อมๆ กับการใช้ประโยชน์ร่วมกัน สิ่งที่บรรพชนได้สร้างสรรค์ไว้กลายเป็นองค์ความรู้และกระบวนการที่สอดคล้องกับหลักทางวิทยาศาสตร์ เพื่อมุ่งตอบสนองคุณค่าการใช้งานและคุณค่าทางจิตใจ ของเล่นพื้นบ้านจึงกลายเป็นส่วนเชื่อมต่อระหว่างความรู้พื้นบ้านกับหลักการวิทยาศาสตร์สากล สามารถสรุปข้อดีของของเล่นพื้นบ้านที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ได้ดังนี้

๑. ทำให้วิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์เข้าใจง่ายขึ้น ไม่สลับซับซ้อนแก่การทำความเข้าใจ เนื่องจากการเล่นเป็นการผ่อนคลาย และขณะเดียวกันก็ได้เรียนหลักการวิทยาศาสตร์ไปด้วย เรียกได้ว่า ทั้งเรียนทั้งเล่นก็เห็นความเป็นวิทยาศาสตร์

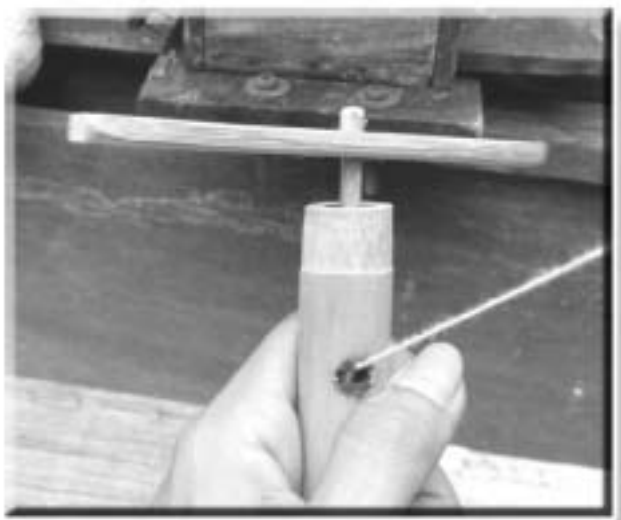
๒. วิทยาศาสตร์นั้นสอดแทรกอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน การนำเอาสิ่งที่คุณเรียนประสบพบเจอหรือคุ้นเคยมาส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการอธิบายอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนก็จะเกิดเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและใกล้ตัว จำเป็นที่จะต้องเติมเต็มให้ครบกับสมองสองส่วน

๓. ของเล่นพื้นบ้านเป็นบ่อบ่มเพาะให้ผู้เรียนเกิดความกระหายใคร่รู้ทั้งในแง่ความรู้ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม พยายามนำความรู้ไปสร้างกรอบความคิดเพิ่มเติม และปรับขยายเพื่อปรับประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม

๔. ของเล่นพื้นบ้านมีฐานคิดมาจากการประดิษฐ์ด้วยภูมิปัญญาของคนในชุมชน นอกจากผู้เรียนจะได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์แล้ว ยังเป็นการส่งเสริมการผลิตเทคโนโลยีระดับพื้นบ้าน ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสิ่งดีงามที่บรรพชนสร้างสรรค์ เล็งเห็นคุณค่าที่แท้จริงของวัฒนธรรมชุมชนมากกว่าการหลงไปกับวัฒนธรรมเทียม

๕. ของเล่นพื้นบ้านส่วนใหญ่นิยมสร้างจากวัสดุหาง่ายในท้องถิ่น ราคาถูก และไม่เป็นอันตรายต่อผู้เล่น เป็นเทคโนโลยีที่ไม่สลับซับซ้อน ถ้าได้รับการพัฒนายังจะเกิดมูลค่าขึ้นมาได้

ตัวอย่างของเล่นพื้นบ้านที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้

“กำหมุน”

กำหมุ่น

กำหมุ่นเป็นชื่อของเล่นพื้นบ้านที่เรียกตามวิธีเล่นซึ่งใช้มือด้านหนึ่งจับหรือ “กำ” เอาไว้ แล้วใช้มืออีกข้างดึงเชือกเพื่อให้ใบพัดหมุนไปมาอย่างรวดเร็ว วิธีเล่นคือ ใช้มือกำกระบอกไว้ให้แน่น จับไม้ไผ่ท่อนเล็กๆ แล้วดึงเชือกแทนใบพัดก็จะหมุนไปแล้วก็หมุนกลับไปตามตามจังหวะที่เราดึงและผ่อนเชือก ส่งเสริมทักษะทางวิทยาศาสตร์ หลักการของแรงยึดหยุ่นของเชือกกับโมเมนต์ ความเหนียวของการหมุน เมื่อเราดึงเชือกสุดแรงยึดหยุ่นและโมเมนต์ความเหนียวก็จะตึงกลับไปในทางตรงข้าม ทำให้ใบพัดหมุนไปมาได้อย่างต่อเนื่อง หากเราดึงและผ่อนเชือกในความแรงที่พอเหมาะ

“จวนบิน”

จวนบิน

จวนบินเป็นของเล่นที่เกิดจากแนวคิดที่ลูกไม้รักหล่นจากต้นแล้วหมุนตัวลงสู่พื้นดินประยุกต์กับแนวคิดเรื่องรูปร่างใบพัดของเฮลิคอปเตอร์เพื่อให้ของเล่นชิ้นนี้สามารถทะยานขึ้นสู่ฟ้าได้ วิธีเล่น คือ ใช้สองมือประสานที่แกนใบพัดแล้วปั่นไปข้างหน้า จวนบินก็จะหมุนลอยขึ้นฟ้า เทคนิคการปั่นนั้นสามารถ

ที่จะปั่นได้ในหลายทิศทางไม่ว่าจะเป็นปั่นไปทางด้านข้าง ทแยงขึ้น หรือทแยงลง ส่งเสริมทักษะทางวิทยาศาสตร์หลักการหมุนของวัตถุและกลศาสตร์ของไหล ตรงปีกทั้งสองข้างจะมีลักษณะโค้งเหมือนปีกเฮลิคอปเตอร์ เมื่อหมุนทำให้แรงดันอากาศของสองด้านไม่เท่ากัน คือ ด้านบนจะมีแรงดันน้อยกว่าด้านล่าง ทำให้ใบพัดพุ่งขึ้นไปข้างบนได้ ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับการทำเฮลิคอปเตอร์และเครื่องบินนั่นเอง

“เต่ากะลา”

“หนูกะลา”

สัตว์กะลา

สัตว์กะลาสสร้างจากกะลามะพร้าวรูปทรงต่างๆ ผสานกับจินตนาการออกมาเป็นสัตว์ต่างๆ วิธีเล่นมีสามวิธี คือ ดึงเชือกบนกะลาแล้วปล่อยสัตว์กะลา

ก็จะวิ่งไปข้างหน้า หรือใช้มือหมุนข้างล่างแล้วปล่อย หรือใช้ลูกเล่น ส่งเสริมทักษะทางวิทยาศาสตร์ สัตว์ กละเคลื่อนที่ได้โดยอาศัย เพลาล้อ และแรงที่ กระทำต่อวัตถุรวมทั้งความยืดหยุ่นที่ทำให้เกิดการ ดึงเชือกกลับ

นอกจากหลักการ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ที่เด็กได้รับขณะสัมผัสกับของเล่นที่บ้านแล้ว ทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก็เกิดขึ้นตามแต่ลักษณะ ของเล่นที่เด็กได้สัมผัส จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้จาก ของเล่นที่บ้านเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้เติมเต็ม พัฒนาการตามที่ต้องการศึกษาคาดหวังไว้ ดังนั้น ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปจึง ไม่ขึ้นอยู่กับการนำความรู้สากลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

มาบ่งชี้ แต่ทว่าความจริงของชีวิตแห่งการเรียนรู้นั้น เป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัยของชุมชน เรียนรู้เพื่อ กระบวนการดำรงอยู่อย่างปกติ ไม่แปลกแยกจาก ความเป็นท้องถิ่นและเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต การ เปิดรับความรู้ท้องถิ่นที่เป็นรากเหง้าของชุมชนเข้าสู่ กระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิตและสังคม เป็นการเปิด กว้างทั้งวิธีการและตัวองค์ความรู้ที่ส่อประสานและ แทรกสอดอยู่ในวิถีชีวิต สร้างความรู้จากจิตสำนึกและ คุณค่าต่อสังคม (George. ๑๙๙๙ : ๗๗) เด็กได้รู้จัก คิดประดิษฐ์ คิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างจินตนาการ จากเทคโนโลยีที่ง่าย ทำให้วิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ เข้าใจง่ายขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ๒๕๔๑. **แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. ๒๕๔๖. ของเล่นระดับปฐมวัยกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. **วารสารวิชาการ**. ๖ (๓) : ๖๖-๗๒.
- ภพ เลหาไพบุลย์. ๒๕๔๒. **แนวการสอนวิทยาศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- George, J. 1999. World view analysis of knowledge in a rural village: implications for science education. **Science education**. ๘๓: ๗๗-๙๕.
- Mbajorgu, N.M. and Ali, A. 2003. Relationship between STS approach, scientific literacy, and achievement in biology. **Science education**. ๘๗: ๓๑-๓๙.

เมื่อชวนวัยรุ่น... คัดลายมือ

สุมาลี เกษรอนิวัฒนา*

“คัดลายมือ โอ๊ย! อาจารย์ เขยระเบิด
สมัยนี้เขาไม่คัดกันแล้ว อยากให้
สวชนาไหนก็เลือกแบบตัวอักษรเอาเลย มานั่ง
คัดลายมือเสียเวลาเปล่าๆ เก็บไว้ให้น้องประถม
คัดเถอะครับ”

ข้อความข้างต้นนี้ คือ คำตอบที่ผู้เขียนได้รับ
เมื่อมอบหมายให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาคัดลายมือ
ต้องยอมรับว่าอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทาง
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
คอมพิวเตอร์ มีผลทำให้เด็กจำนวนมากมีความเห็น
ดังกล่าว

โลกปัจจุบันเป็นโลกยุค**สำเร็จรูป** การทำชิ้นงาน
หรือรายงาน ให้สวยงามน่าอ่านทำได้ไม่ยากเลย
เริ่มจากการสืบค้นข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
การเลือกแบบตัวอักษรซึ่งมีนานาลักษณะ การตกแต่ง
ให้สวยงามด้วยลวดลาย รูปภาพต่างๆ ก็มีให้เลือกสรร
จากแผ่นซีดีรอม ผู้ทำชิ้นงานหรือรายงานไม่ต้องคิด
รูปแบบให้เสียเวลาเลย นอกจากนี้อาจารย์ยังให้

คะแนนดีเพราะอ่านง่าย และสวยงาม ที่น่าเป็นห่วง
อย่างยิ่ง คืออาจารย์บางท่านให้หัวข้อไปสืบค้นจาก
เครือข่ายอินเทอร์เน็ต แล้วสำเนามาเย็บเป็นรูปเล่ม
รายงานส่งได้เลย โดยไม่ต้องเรียบเรียงใหม่

คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีอิทธิพล
ต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง มีประโยชน์นอกเหนือ
ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว เป็นโลกที่
ไร้พรมแดนอย่างแท้จริง แต่ทุกสิ่งถ้าใช้อย่างขาด
วิจรณญาณ ใช้เกินความพอดี ก็มีโทษมหันต์
เช่นเดียวกัน ปัจจุบันพ่อแม่และอาจารย์มักจะพูดว่า
“เด็กเขียนหนังสือไม่เป็นตัว” “ลายมือเหมือนไก่เขี่ย”
“ลายมือเป็นถั่วงอก” “ลายมือเป็นลายแทง พยายาม
แกะอ่านเท่าใดก็อ่านไม่ออก” ปัญหาเรื่องลายมือนี้
มิได้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น แม้แต่ผู้บริหารที่มี
หน้าที่สอบคัดเลือกพนักงานเข้าทำงานก็ประสบปัญหานี้
เช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะชีวิตสมัยใหม่ผู้คนพิมพ์
ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ จนกระทั่งละเลยลายมือของ
ตัวเอง ดังข้อความที่ว่า “...ลายมือเราก็คงไม่ได้สวยอะไร

* โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๕๐ พหลโยธิน ลาดยาว จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

มากนัก แต่ตอนนี้เราก็ไม่ต้องเขียนเองแล้ว อยากได้ตัวอักษรแบบไหนสวยแค่ไหนก็พิมพ์เอาในคอมพิวเตอร์ ทุกวันนี้ได้ใช้ลายมือตัวเองก็ตอนเขียนข้อความสั้นๆ หรือลงนามเวลาไปฝากเงินที่ธนาคาร ลายมือเรามันแยกว่าเดิมซะอีก อ่านแทบไม่เป็นภาษา” (Konsanit, ๒๕๕๗)

ถึงเวลาแล้วที่ครูทุกคนไม่เฉพาะแต่ครูภาษาไทยเท่านั้น จะต้องช่วยกัน**กระตุกสายป่าน** ไม่ปล่อยให้สภาพการณ์เป็นดัง**วาวเหยิงลม** ก่อนที่เด็กไทยจะจับดินสอปากกาไม่เป็น เขียนด้วยลายมือตัวเองไม่ได้ ครูต้องชี้ให้เด็กเห็นความจำเป็นที่ต้องมีการคัดลายมือ โดยเฉพาะเด็กระดับมัธยมศึกษาที่คิดว่าการคัดลายมือเป็นเรื่องของเด็กเล็ก ส่วนตนเองโตเกินกว่าจะมานั่งคัดลายมือและสายเกินไปที่จะแก้ไขลักษณะของลายมือได้ ที่สำคัญคิดว่ามีคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นเสมือนแก้วสารพัดนึก คอยตอบสนองการทำงานอยู่แล้ว แท้จริงแล้ว คอมพิวเตอร์ไม่สามารถแทนที่การเขียนด้วยลายมือได้ในทุกสถานการณ์ เพราะมีข้อจำกัดหลายอย่าง ดังที่ อุซามะ ไฟยาด นักวิจัยอาวุโสของไมโครซอฟต์ คอร์ปอเรชั่น กล่าวไว้ในเนชั่นแนลจีโอกราฟิก ฉบับภาษาไทยว่า “คอมพิวเตอร์เหมาะสำหรับการทำบัญชีมากกว่าแต่ยังไม่เหมาะที่จะบันทึกความคิดหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้น กระดาษยังเหนือกว่าคอมพิวเตอร์มาก คุณจะถือหรือพับใส่กระเป๋าเสื้อยังก็ได้ แล้วก็หยิบออกมาอ่านได้ทุกเวลา” โจเอล สเวิร์ดโลว์ (๒๕๕๕)

พ่อ แม่ และครู ควรปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ดี และสนุกกับการคัดลายมือตั้งแต่ยังเล็ก ไม่ควรบีบบังคับให้คัดมากๆ และไม่ควรลงโทษโดยการให้คัดลายมือ จะทำให้เด็กฝังใจเกลียดการคัดลายมือ อันนำไปสู่การเขียนลายมือไม่มีคุณภาพ เป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งในการสื่อความหมายทำให้เกิดการล่าช้า ความเข้าใจผิด เกิดผลเสียหายในการเรียนวิชาภาษาไทยและวิชาอื่นๆ

การคัดลายมือ เป็นส่วนหนึ่งของทักษะการเขียน

ที่สำคัญมากเพราะทำให้ตัวหนังสืออ่านง่าย สบายตา เป็นระเบียบเรียบร้อย ดังที่มีผู้กล่าวถึงคุณค่าของการคัดลายมือไว้ว่า “คุณค่าของการคัดลายมือ ไม่เพียงแต่ให้นักเรียนเขียนหนังสือสวย อ่านง่ายและสื่อสารได้ดีเท่านั้น ยังทำให้เด็กรู้จักความงามของสิ่งที่เป็นระเบียบ รู้จักสังเกต รู้จักอดทนต่อการทำงาน และรู้จักรับผิดชอบด้วย...ทั้งเป็นการช่วยชาติรักษาวัฒนธรรมด้านภาษาไว้ทางหนึ่งด้วย” ปราณี ปราบริปู (๒๕๕๖)

การฝึกคัดลายมือในระดับมัธยมศึกษาเน้นควรมุ่งเน้นให้เด็กมีลักษณะนิสัยทำงานเป็นระเบียบ ประณีต อ่านง่าย ชัดเจน และสื่อสารได้ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ในการทำงานวิชาต่างๆ ได้จริง ทั้งนี้เพราะช่วงวัยรุ่นเด็กมักจะสนใจในสิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ครูไม่ควรเน้นทิศทางการลากเส้น การขีดแบบอาลักษณ์และการคัดตัวเต็มบรรทัด ครูควรให้เด็กคัดตัวหวัด หรือหวัดแกมบรรจง ตัวครึ่งบรรทัด ซึ่งเป็นแบบที่เด็กเขียนเป็นประจำอยู่แล้ว นอกจากนี้ครูควรเน้นการเขียนตัวอักษรให้ถูกต้อง คือ หัวไม่บอด วางสระวรรณยุกต์ถูกที่ เว้นช่องไฟสวยงาม

การจะทำให้เด็กวัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อการคัดลายมือนั้น ครูควรนำหลักจิตวิทยาวัยรุ่นและจิตวิทยาการเรียนการสอน มาใช้เป็นหลักในการจัดทำแบบฝึกและการสอนคัดลายมือ ครูควรตระหนักว่าเด็กวัยรุ่น เป็นวัยที่ต้องการเหตุผล ไม่ชอบการบังคับ ดังนั้น ครูไม่ควรให้เด็กคัดลายมือเพียงเพราะครูสั่ง แต่ควรให้เหตุผลโน้มน้าวจนเด็กเห็นความจำเป็นที่ต้องมีการฝึกการคัดลายมือ ส่วนเนื้อหาที่จะนำมาให้ฝึกคัดลายมือนั้น ควรมีหลากหลายประเภท มีสาระประโยชน์ เพื่อให้เด็กไม่รู้สึกว่าเสียเวลาคัดมีความสั้น-ยาว เหมาะสมกับวัย ไม่ยาวจนเด็กท้อใจ ครูไม่ควรให้คัดข้อความในบทเรียนแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ในบางครั้งควรให้เด็กมีโอกาสเลือกข้อความที่จะคัดได้ตามอิสระบ้าง

ครูควรสร้างแรงจูงใจ เพื่อเป็นการเสริมแรงให้เด็กกระตือรือร้นที่จะคัดลายมือยิ่งขึ้นด้วยวิธีต่างๆ ดังนี้

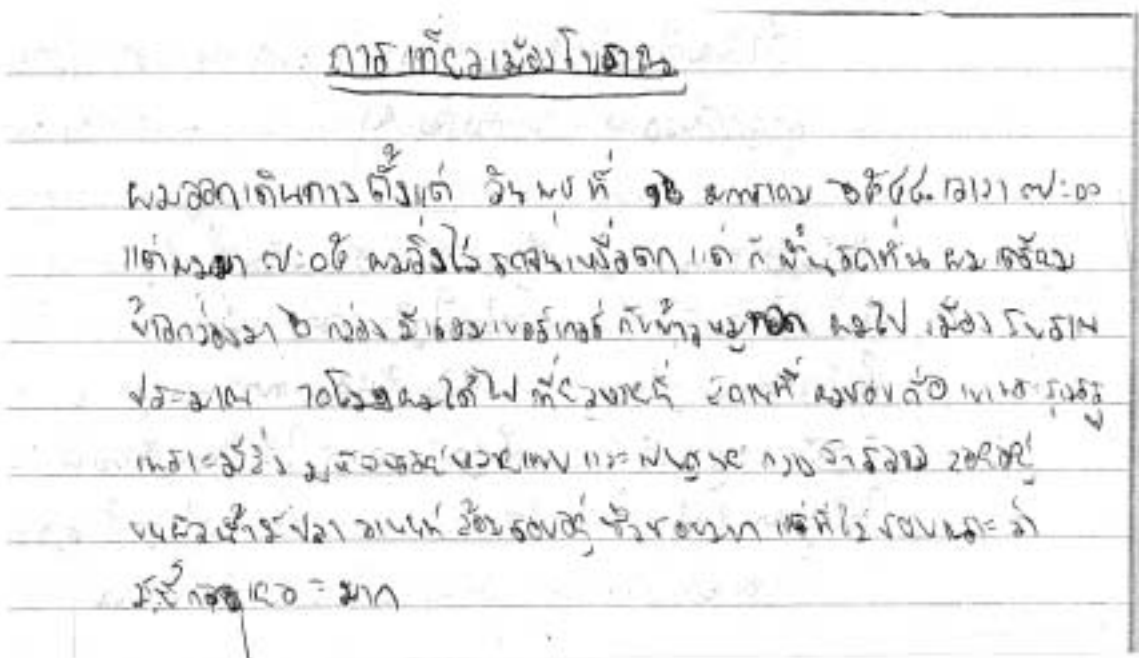
◆ ครูควรบอกวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับจากเนื้อหาที่นำมาให้คัดทุกครั้ง เช่น รู้จักคำใหม่ ได้ตัวอย่างการเขียนโวหารต่างๆ ได้ข้อคิดสอนใจ คลายเครียด เป็นต้น

◆ ครูควรให้เด็กทราบเกณฑ์การตรวจงานก่อนการคัดลายมือ เช่น ความสะอาด ความถูกต้อง ความสวยงาม นอกจากนี้ครูควรให้เด็กทราบผลการทำงานอย่างรวดเร็ว ตลอดจนครูควรชี้แนะข้อบกพร่องและวิธีการแก้ไขให้เด็กด้วย

◆ ครูควรมีการให้รางวัลแก่เด็กที่พัฒนาลายมือทั้งนี้อาจเป็นคำชมเชย ให้เพื่อนปรบมือให้หรือเป็นสิ่งของ ครูควรจัดป้ายนิเทศแสดงผลงานของนักเรียนอยู่เสมอเพื่อให้เด็กเกิดความภูมิใจในตนเอง

ทุกครั้งที่หน่วยงานทางการศึกษาจัดการสัมมนาเรื่องปัญหาการเรียนการสอนหรือโรงเรียนจัดการประชุมระหว่างครูกับผู้ปกครอง เรื่องที่เป็นหัวข้อการสนทนาทุกครั้งคือ **ปัญหาลายมือและการสะกดคำผิดๆ** ของนักเรียน ปัญหานี้ได้นำไปสู่การพยายามให้นักเรียนมัธยมศึกษาคัดลายมือและครูได้รับคำตอบดังข้างต้นบทความ ผู้เขียนจึงพยายามหาวิธีการที่จะช่วยให้การสอนคัดลายมือประสบผลสำเร็จ โดยการตั้งคำถามปลายเปิดขึ้น ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๔๖ - ๒๕๔๗ ๓ ห้องเรียน จำนวน ๑๒๐ คน ซึ่งเป็นห้องเรียนที่ผู้เขียนเป็นผู้สอน นักเรียนเขียนตอบคำถามในช่วงโม่งวิชาภาษาไทย

ตัวอย่างการคัดลายมือ

[illegible]

ชาติภูมิพงษ์พงษ์

๑

เลือกขำๆ เตะไป

မိမိ၏အမည်

พิษน้ำคอกหมูยังโหด

८८३७१५

ขี้เถ้าทางเองดำ

ผลต่างสุทธิ

กำนันวบอกลักกัน	ชลธาร
มรรษาทล่อสันดาน	ชาติเชื้อ
โนนลาดพะคะคำทวน	ควรรทา
ห่อมนมั่วหิ้วแห้งเวื้อ	บอกร้าย แสลงกิน

คำถามมีดังนี้

- ◆ นักเรียนคิดว่ามีความจำเป็นและมีประโยชน์หรือไม่อย่างไรในการคัดลายมือในระดับมัธยมศึกษา
- ◆ นักเรียนชอบการคัดลายมือหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ◆ หากนักเรียนต้องคัดลายมือ นักเรียนคิดว่าเนื้อหาที่นำมาให้ฝึกคัดลายมือควรเป็นอย่างไร

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความจำเป็นและประโยชน์ของการคัดลายมือ แบ่งได้ ๓ กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ ๑ นักเรียนจำนวน ๙๗ คน มีความเห็นว่าการคัดลายมือเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ เพราะเป็นการอนุรักษ์ภาษาไทยทำให้ลายมือของนักเรียนมีคุณภาพ อ่านง่าย ประณีต งานเรียบร้อย สวยงาม ทำให้ได้คะแนนดี นอกจากนี้ยังฝึกสมาธิ ความรอบคอบ ทั้งได้ความรู้เพิ่ม ได้รู้จักคำใหม่ รู้จักการสะกดคำให้ถูกต้อง

กลุ่มที่ ๒ นักเรียนจำนวน ๔ คน มีความเห็นว่าการคัดลายมือมีประโยชน์ แต่ไม่ควรคัดในระดับมัธยมศึกษา ควรให้คัดลายมือเฉพาะเด็กเล็ก - ประถมศึกษาปีที่ ๖

กลุ่มที่ ๓ นักเรียนจำนวน ๑๙ คน มีความเห็นว่า การคัดลายมือเป็นเรื่องไร้สาระ เสียเวลาเรียน เพราะปัจจุบัน มีเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ใช้อยู่แล้ว

สาเหตุที่นักเรียนไม่ชอบ หรือไม่เห็นคุณค่าการคัดลายมือ มีหลายประการดังนี้

- ❖ การคัดลายมือต้องเกร็งมือทำให้ปวดและเมื่อยมือ
- ❖ ครูให้คัดคำหรือข้อความซ้ำซากน่าเบื่อ
- ❖ เนื้อหาที่นำมาให้คัดยาวไป ใช้เวลาคัดนานไป ทำให้เบื่อ
- ❖ เนื้อหาที่คัดไม่น่าสนใจ ส่วนใหญ่ครูมักให้คัดบทเรียนที่กำลังเรียน
- ❖ สมัยเด็กถูกทางบ้าน และโรงเรียนบังคับให้คัดมากไป ทำให้ต่อต้านการคัดลายมือ
- ❖ นักเรียนถูกครูลงโทษให้คัดลายมือหลายจบ ทำให้เกลียดการคัดลายมือ
- ❖ ครูให้คัดอาลักษณ์ ทั้งที่ไม่ได้ใช้ในเวลापกติ
- ❖ ครูให้คัดตัวบรรจงเต็มบรรทัด ทั้งที่เวลาปกติใช้ตัวครึ่งบรรทัด
- ❖ ลายมือสวยเฉพาะตอนคัด แต่เมื่อเขียนตามปกติ ลายมือกลับไม่สวย

- ❖ ไม่สามารถแก้ไขลายมือได้ ทั้งที่คัดลายมืออยู่เสมอๆ
 - ❖ ปัจจุบันคนนิยมพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ ไม่ใช้วิธีเขียนด้วยลายมือ เพราะสะดวกกว่า เร็วกว่า และสะดวกกว่าการเขียน
 - ❖ นักเรียนคิดว่างานที่พิมพ์จะได้คะแนนมากกว่างานเขียนด้วยลายมือ
- เนื้อหาที่นักเรียนสนใจจะคัดลายมือมีดังนี้
- ❖ ข้อความที่เป็นตัวอย่างการใช้ภาษา และความงามด้านวรรณศิลป์
 - ❖ ข้อความจากวรรณกรรมเยาวชน, เรื่องสั้น และนวนิยาย
 - ❖ บทร้อยกรอง จากวรรณคดีเรื่องต่างๆ ที่ไพเราะ ให้ข้อคิด
 - ❖ บทร้อยกรองร่วมสมัย
 - ❖ เพลงร่วมสมัย
 - ❖ สุภาษิต
 - ❖ สารความรู้ใหม่ๆ ที่น่าสนใจ
 - ❖ คำศัพท์ที่สะกดยาก และคำที่มีความหมายแปลกๆ
 - ❖ ขำขัน, เรื่องตลกสั้นๆ และกลอนตลก
 - ❖ วาทีะคนดังของประเทศ และของโลก

ผลการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนได้สะท้อนให้เห็นว่า ยังไม่สายเกินไปที่จะทำให้วัยรุ่นอยากคัดลายมือ ถ้าครูเข้าใจลักษณะวัยรุ่น สร้างแบบฝึกที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก ตลอดจนใช้กลวิธีในการสอนที่สร้างสรรค์ และกระตุ้นให้นักเรียนมีแรงจูงใจที่อยากจะคัดลายมือ เกิดความภูมิใจที่มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง เพราะมีใช้ทุกภาษาจะมีตัวอักษรของตนเองใช้ ดังที่ กาญจนา นาคสกุล (๒๕๔๖) กล่าวว่า “ในโลกของเรานี้มีภาษาที่ใช้พูดกันอยู่กว่าพันภาษา ในบรรดาภาษากว่าพันนั้น ภาษาที่มีตัวอักษรใช้เขียนมีไม่ถึง ๒๐ ภาษา ไทยเป็นชาติหนึ่งที่มีตัวอักษรใช้อย่างสมบูรณ์”

แม้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ ๓-๔ จะมีได้กำหนดการสอนคัดลายมือไว้ก็ตาม ครูภาษาไทยก็ควรตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการสอนคัดลายมือ เพราะการคัดลายมือ นอกจากจะช่วยสร้างลักษณะนิสัยที่ดี ทำให้ลายมืออ่านง่ายแล้วยังช่วยรักษาภาษาไทย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่สำคัญ ให้อยู่คู่ชาติบ้านเมืองตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา นาคสกุล. ๒๕๔๖. **ลักษณะทั่วไปของการเขียนตัวอักษร**. วารสารสารภาษาไทย ๓ (๑) หน้า ๓๔

โจเอล สเวิร์ดโลว์. ๒๕๔๕. **อำนาจแห่งการเขียนตัวอักษร**. วารสารเนชั่นแนล จีโอกราฟิก ฉบับภาษาไทย ๒ (๑๔) หน้า ๑๑๐

ปรานี ปรารับ. ๒๕๔๖. **เขียนไปให้งามตามสวนสัตว์**. วารสารวิชาการ ๖ (๓) หน้า ๓๔

[Http://www.konsanit.com/group/topicview.asp?group=huso&topic=564,](http://www.konsanit.com/group/topicview.asp?group=huso&topic=564)

สืบค้น วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๗

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ยุรนา ปฐมวธชาติ*

ประเทศไทยคือประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาโดยมีหัวใจสำคัญที่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อนำไปสู่รากฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังความในบทบัญญัติที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาเด็กไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ภูมิปัญญาความรู้และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดคือเงื่อนไขที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน จะมุ่งเพียงแต่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่งอย่างเดียวไม่ได้แล้วจะต้องพัฒนาเชิงระบบของครุรวมที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุขภาพภายในของผู้เรียนคือ เสริมที่สำคัญของมนุษย์ในการพัฒนาสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะเมื่อใดก็ตามที่ผู้เรียนมีสุขภาพภายในที่สมบูรณ์ย่อมส่งผลไปสู่พลังอันไร้ขีดจำกัดทางด้านปัญญาและความเข้มแข็งด้านจิตใจอันจะนำไปสู่การเรียนรู้และการพัฒนาที่สร้างสรรค์และยั่งยืน ทั้งนี้เพราะปัจจุบันกระแสแห่งความเจริญก้าวหน้าในภาวะของโลกไร้พรมแดนคือผลกระทบประการสำคัญที่ก่อให้เกิดโอกาสและภัยคุกคามต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่อาจทำให้วิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนเปลี่ยนไปจากเดิม นับวันยิ่งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ทางสังคมทวีความรุนแรงขึ้นและไม่มีที่สิ้นสุดซึ่งหากไม่มีการป้องกันอาจก่อให้เกิดความสูญเสียต่อการพัฒนาประเทศในอนาคตอีกนานัปการ

* ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหนองมะม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๒ ต.บางหลวง อ.บางเลน จ.นครปฐม ๗๓๑๙๐

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดกระบวนการพัฒนาโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีภายใต้หลักการบูรณาการแนวความคิดการปฏิรูปทั้งด้านการศึกษาและด้านการสร้างระบบสุขภาพสู่ความยั่งยืนตามแนวทางการดำเนินงานที่เรียกว่า “โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ” ที่กระตุ้นและส่งเสริมให้โรงเรียนทุกโรงเรียนหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาสุขภาพผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องทุกคนควบคู่กับการจัดการศึกษาและการดำเนินงานปกติของโรงเรียนภายใต้ความเชื่อที่ว่า...โรงเรียนทุกโรงเรียน คือ สถานที่แห่งความสมดุลในการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพทั้งส่วนบุคคล ครอบครัวและชุมชน... ทั้งนี้เพราะสุขภาพของเด็กวัยเรียนย่อมมีผลกระทบโดยตรงและทางอ้อมต่อภาวะและพฤติกรรมด้านสุขภาพและด้านอื่นๆ ของประชากรในประเทศ นั่นหมายถึง หากสุขภาพของเด็กดีย่อมส่งผลดีต่อประชากรที่เป็นกำลังของชาติให้มีพลังที่เข้มแข็งตามไปด้วยในอนาคต แนวคิดการส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งที่

จะขาดไม่ได้ในการพัฒนามนุษย์ ที่หลายประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญและกำหนดให้เป็นกฎแฉดอกลสำคัญในการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ในส่วนของประเทศไทยในอดีตการดำเนินงานได้แยกส่วนอยู่กับการสาธารณสุขและส่งเสริมการดำเนินงานของโรงเรียนในรูปงานอนามัยโรงเรียน ปัจจุบันแนวคิดการดำเนินงานดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (WHO, 1998) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้

“A health promoting school is a school constanly strengthening its capability as a healthy setting for living, learning and working.”

“โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือ โรงเรียนที่มีขีดความสามารถแข็งแกร่ง มั่นคงที่จะเป็นสถานที่ที่มีสุขภาพอนามัยที่ดี เพื่อการอยู่อาศัย การศึกษาเล่าเรียน และการปฏิบัติงาน”

จากแนวคิดดังกล่าว โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จึงเป็นโรงเรียนที่มีกระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนา ปัจจัยด้านต่างๆ ให้เกิดการส่งเสริมสุขภาพของบุคคล ทุกคนในโรงเรียนให้มีสุขภาพดี สามารถดำรงชีวิตได้ อย่างมีความสุขมีพลังในการเรียนรู้และปฏิบัติงาน ต่างๆ ได้ประสบความสำเร็จ โดยอาศัยการบูรณาการ งานทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมและบริการนักเรียนในด้าน โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย การอนามัยโรงเรียน การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม การจัด สภาพแวดล้อมทางกายภาพต่างๆ ให้เอื้อต่อการ ส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงการเสริมสร้างและพัฒนา สุขภาพของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน

“ก้าวหน้าที่เข้มแข็งในการเสริมสร้าง สุขภาพสู่มาตรฐาน รากฐานสำคัญของ การพัฒนาสู่สังคมคุณภาพ..... ความเป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุข....”

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้การดำเนินการ ส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนมีความสำคัญยิ่ง และ นับเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ซึ่งกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ และประสานงานการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและ พัฒนาให้ทุกโรงเรียนได้เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ถ้วนหน้า โดยมีการประกาศและยกย่องโรงเรียน ที่สามารถดำเนินงานได้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการ ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จำแนกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับทอง ระดับเงิน และระดับทองแดง

โรงเรียนบ้านหนองมะม่วง เป็นสถานศึกษา ขนาดเล็กที่มีนักเรียนเพียงร้อยคนเศษ อยู่ในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต ๒ เป็น โรงเรียนหนึ่งที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๖ ผลจากการดำเนินงานโรงเรียนนอกจากจะ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลรักษา สุขภาพที่ดีของทุกคนในโรงเรียนแล้วยังเป็นกลยุทธ์ หนึ่งของสถานศึกษาในการสร้างสรรค์ให้เกิดมาตรฐาน ด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพควบคู่กับการพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อ รองรับสู่การประเมินคุณภาพจากภายนอกให้มีความ เข้มแข็งและยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น ตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริม สุขภาพให้บังเกิดประสิทธิผลและพัฒนาอย่างยั่งยืน นั้นจำเป็นต้องใช้กระบวนการพัฒนาคุณภาพด้วย วงจรเดมมิง (Deming Cycle ; PDCA) หรือกระบวนการ พัฒนาคุณภาพแบบ PDCA ที่ทุกสถานศึกษาต้อง ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตราที่ ๖ เพื่อเป็นสิ่งประกันว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนจะส่งผลให้นักเรียน มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา คือ เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข แนวคิดการดำเนินงานโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นกระบวนการดำเนินงานตาม ภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อสร้างก้าวหน้าที่เข้มแข็ง ในการเสริมสร้างระบบการดูแลสุขภาพของโรงเรียน สู่มาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งนี้หากวิเคราะห์ ขอบข่ายการดำเนินงานตามระบบโรงเรียนส่งเสริม สุขภาพจะพบว่ามีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันกับ มาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันระหว่างองค์ประกอบการทำงานตามระบบ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพกับมาตรฐานการศึกษาและ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

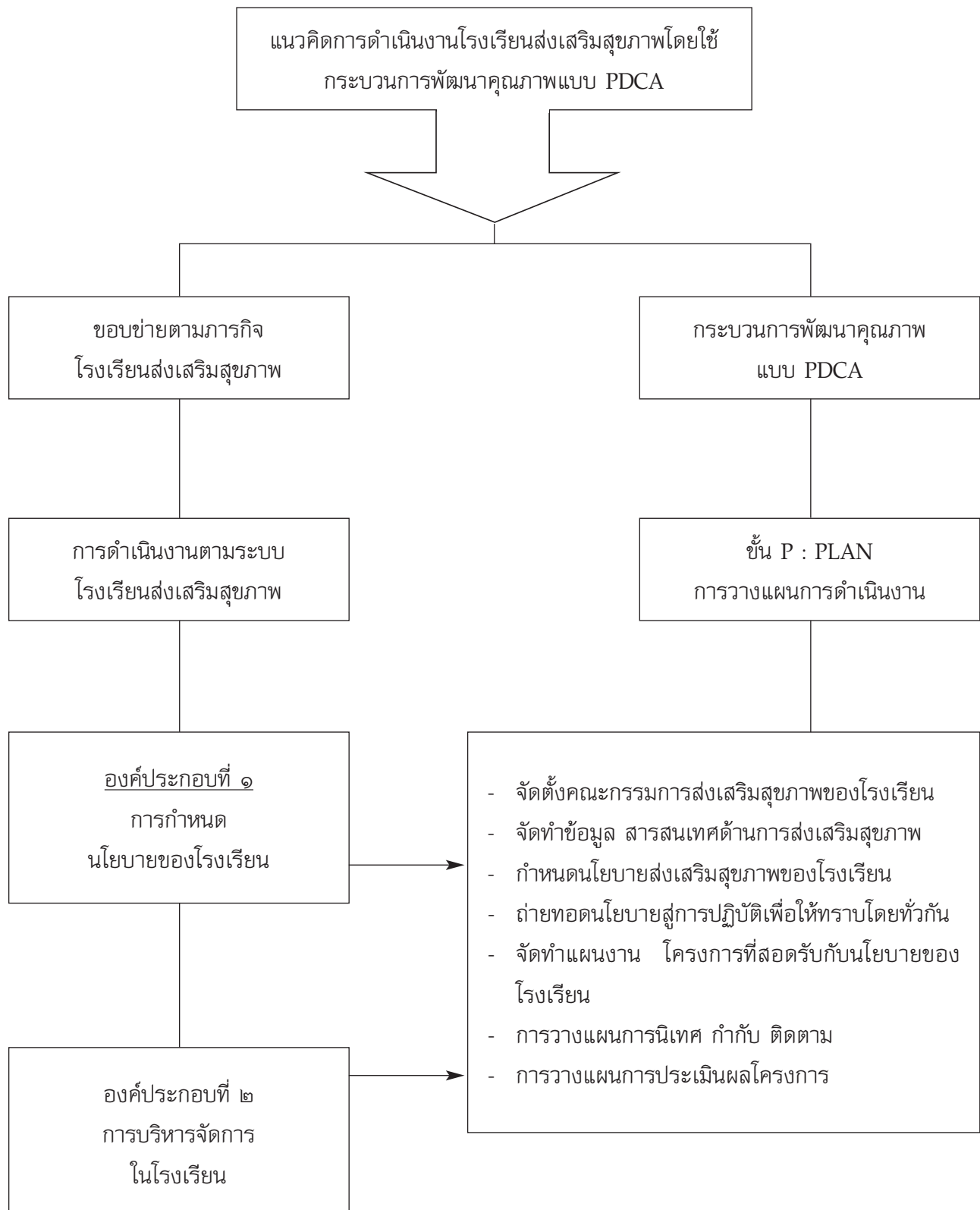
องค์ประกอบตาม ระบบโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	ความสอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาของชาติ	ความสอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๑. นโยบายของโรงเรียน ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ๒. การบริหารจัดการเพื่อ ส่งเสริมการดำเนินงาน ตามระบบโรงเรียนส่งเสริม สุขภาพ	มาตรฐานที่ ๑๓ : สถานศึกษามีการ จัดองค์กรโครงสร้างและการบริหาร งานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้ บรรลุเป้าหมายการศึกษา	จุดหมายของหลักสูตร : มุ่งมั่นพัฒนา ให้ผู้เรียนรักการออกกำลังกาย ดูแล ตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
๓. จัดให้มีการดำเนินงาน โครงการร่วมระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	มาตรฐานที่ ๑๔, ๒๗ : สถานศึกษามี การส่งเสริมความสัมพันธ์และความ ร่วมมือกับชุมชนในการส่งเสริม พัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน	การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ ๑ : การดำรงชีวิตและ ครอบครัว
๔. การจัดสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ	มาตรฐานที่ ๓ : ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มาตรฐานที่ ๑๕, ๒๖ : สถานศึกษามี การจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการ ส่งเสริมสุขภาพ	วิทยาศาสตร์ : สาระที่ ๒ ชีวิตกับ สิ่งแวดล้อม สุขศึกษาและพลศึกษา : สาระที่ ๔ และ ๕ การเสริมสร้างสุขภาพและ ความปลอดภัยในชีวิต
๕. การจัดระบบการบริการ อนามัยโรงเรียน	มาตรฐานที่ ๑๐ : ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	วิทยาศาสตร์ : สาระที่ ๑ สิ่งมีชีวิต กับกระบวนการดำรงชีวิต สุขศึกษาและพลศึกษา : สาระที่ ๔ การเสริมสร้างสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค
๖. การจัดการเรียนการสอน สุขศึกษาในโรงเรียน	มาตรฐานที่ ๑๐ : ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มาตรฐานที่ ๑๑ : ผู้เรียนปลอดจาก สิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา มาตรฐานที่ ๑๔ : สถานศึกษาจัด กิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	สุขศึกษาและพลศึกษา : สาระที่ ๒ ชีวิตและครอบครัว สาระที่ ๔ การเสริมสร้างสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค สาระที่ ๕ ความปลอดภัยในชีวิต

องค์ประกอบตาม ระบบโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	ความสอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาของชาติ	ความสอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๗. การจัดโภชนาการและ อาหารที่ปลอดภัย	มาตรฐานที่ ๑๐ : ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	การงานอาชีพและเทคโนโลยี : สาระที่ ๑ การดำรงชีวิตและครอบครัว วิทยาศาสตร์ : สาระที่ ๑ สิ่งมีชีวิต กับกระบวนการดำรงชีวิต
๘. การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ	มาตรฐานที่ ๑๒ : ผู้เรียนมีสุนทรีย ภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา	สุขศึกษาและพลศึกษา : สาระที่ ๓,๔,๕ การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬา การเสริมสร้างสุขภาพและ ความปลอดภัยในชีวิต
๙. การให้คำปรึกษาและ สนับสนุนทางสังคม	มาตรฐานที่ ๑๒ : ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดี	
๑๐. การส่งเสริมสุขภาพ บุคลากรในโรงเรียน	มาตรฐานที่ ๑๖ : สถานศึกษาส่งเสริม และพัฒนามุคฉกร / ครูตามความ จำเป็นและเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ	

ในการก้าวสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนจำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์กรอบการดำเนินงาน ๑๐ องค์ประกอบของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โดยโรงเรียนจะต้องปรับภารกิจให้สอดคล้องกับ

องค์ประกอบหลักข้างต้น เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงสู่ระบบการประกันคุณภาพภายใน ผู้เขียนได้ใช้หลักการพัฒนาคุณภาพแบบ PDCA แสดงได้ดังนี้

การดำเนินงานตามระบบ
โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ขั้น D : Do
การปฏิบัติ

องค์ประกอบที่ ๓
โครงการร่วมระหว่าง
โรงเรียนและชุมชน

องค์ประกอบที่ ๔
การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

องค์ประกอบที่ ๕
การจัดสิ่งแวดล้อม
ในโรงเรียน

องค์ประกอบที่ ๖
สุขศึกษาในโรงเรียน

องค์ประกอบที่ ๗
โภชนาการ/อาหาร

องค์ประกอบที่ ๘
การออกกำลังกาย กีฬา
และนันทนาการ

องค์ประกอบที่ ๙
การให้คำปรึกษา
สนับสนุนทางสังคม

องค์ประกอบที่ ๑๐
การส่งเสริมสุขภาพ
บุคลากรในโรงเรียน

- จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีความพึงพอใจการดำเนินงานโครงการ
- ปรับปรุงและพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพตามมาตรฐานสุขภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
- จัดบริการและพัฒนางานอนามัยโรงเรียนให้มีมาตรฐาน เช่น การตรวจสุขภาพนักเรียน การเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ
- จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพในด้านสุขบัญญัติแห่งชาติ ๑๐ ประการ, การฝึกทักษะการดูแลรักษาตนเองเกี่ยวกับอุบัติเหตุ อุบัติภัย เป็นต้น
- ปรับปรุงโภชนาการและอาหารให้มีความปลอดภัยและมีมาตรฐานสุขภาพอาหารของโรงอาหารในโรงเรียน
- จัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ รวมถึงจัดให้มีการทดสอบสมรรถภาพและการให้คำปรึกษา ติดตามความก้าวหน้านักเรียน
- จัดทำข้อมูลนักเรียนรายบุคคล, การคัดกรองนักเรียน การป้องกัน ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่ประสบปัญหาต่างๆ ให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข
- พัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน เช่น จัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปี, การบริหารข่าวสาร ข้อมูลด้านการดูแลสุขภาพ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และเป็นแบบอย่างที่ดีด้านยาเสพติด เป็นต้น

ขั้น C : Check
การตรวจสอบ ทบทวน ประเมิน

- การตรวจสอบภายในของโรงเรียนโดยการประเมินตนเองตามแบบประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาสิ่งที่ดำเนินการว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่
- การนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน
- การขอรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอกเพื่อรับรองประกาศเกียรติคุณของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับต่างๆ

ขั้น A : Action
การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

- การสรุปผลการดำเนินงานการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนเพื่อหาจุดที่ควรเสริมเพื่อให้มีมาตรฐานการดำเนินงานสูงขึ้น
- การนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในปีการศึกษาต่อไป

หัวใจสำคัญของการดำเนินงานสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพนอกจากขึ้นอยู่กับ การดำเนินงานเชิงระบบและความสามารถของบุคลากรภายในสถานศึกษาแล้ว การประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ซึ่งโรงเรียนจะต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนโดยพิจารณาคัดเลือกผู้ที่มีความสนใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการได้เสนอความคิดควรเป็นไปอย่างอิสระ นอกจากนี้การระดมทรัพยากรเพื่อให้การสนับสนุนโรงเรียนควรมีการจัดระบบข้อมูลการดำเนินงานให้ได้ครอบคลุมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยาการท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพรวมถึงการระดมทุนเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เป็นต้น

ความสำเร็จของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จึงเป็นความสำเร็จของทุกคนทั้ง คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน รวมถึงสังคมระดับต่างๆ ในการร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตและการปกป้องดูแลคุ้มครองสิทธิตามระบบสุขภาพเพื่อปวงชน (Health for All) สุขภาพเพื่อชีวิต (All for Health) และสุขภาพเพื่อการแก้ไขทั้งหมด (Health for All Problems) แนวคิดการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นอีกหนึ่งมิติของความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาไทยที่พึงประสงค์และเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสู่สังคมคุณภาพ... สังคมที่ปรารถนาให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพื่อพร้อมเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติ ให้ผ่านวิกฤติทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว...ได้อย่างยั่งยืน

เปรียบเทียบนโยบายการปฏิรูปโรงเรียนในต่างประเทศ : การประยุกต์สู่การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนในประเทศไทย

ดร.สมชาย เกฬแสง*

ในกระแสโลกาภิวัตน์ ความอ่อนตัวในเรื่องของเศรษฐกิจโลก การแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งปัญหาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนความขัดแย้งด้านวัฒนธรรมเป็นผลให้หลายประเทศมีการปรับปรุงระบบการศึกษา เพื่อมุ่งหวังว่าระบบการศึกษาจะช่วยพัฒนาประเทศได้ จึงทำให้แต่ละประเทศตื่นตัวและหันมาปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาและได้มีการออกกฎหมายด้านการศึกษาที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช ๒๕๔๒” ขึ้น โดยยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิต ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นนโยบายการปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นกลไกควบคุมการปฏิบัติงานให้ไปสู่เป้าหมาย โดยเฉพาะประเทศที่ใช้นโยบายเป็นตัวตั้งในการนำประเทศและเป็นหลักในการบริหารและการจัดการ (Policy-Based Management) ในบทความครั้งนี้จึงได้ศึกษานโยบายการปฏิรูปโรงเรียนในแต่ละประเทศในด้านการบริหารและการจัดการ ด้านการ

สร้างโรงเรียนเป็นสังคมและองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมโรงเรียน รวมทั้งด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อนำแนวความคิดเชิงปฏิรูปของแต่ละประเทศมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับโรงเรียนในประเทศไทยต่อไป

การปฏิรูปโรงเรียน การปฏิรูปโรงเรียนในแต่ละประเทศจะกล่าวถึงในส่วนที่เกี่ยวกับการสร้างโรงเรียนเป็นสังคมหรือองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งข่าวสาร โดยพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม อีกทั้งกล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรและการส่งเสริมวัฒนธรรมโรงเรียน รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนซึ่งในรายละเอียดและประเด็นสำคัญมีดังนี้

๑. การสร้างโรงเรียนเป็นสังคมหรือองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Knowledge - Based Society or Learning School)

การสร้างโรงเรียนให้เป็นสังคมหรือองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะช่วยทำให้ความคิดของบุคลากรในองค์กรเป็นระบบ มีการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการ

* สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ.

ความคิดอย่างต่อเนื่อง รู้จักกระจายความคิดและวิสัยทัศน์ร่วมกัน และเรียนรู้เป็นทีม นอกจากนี้ยังสามารถรวบรวมข้อมูล รวมทั้งสามารถจัดการกับความรู้และนำไปใช้ได้เหมาะสม ซึ่งในประเทศอังกฤษ เน้นการใช้คอมพิวเตอร์กันมาก โดยเฉพาะมีการเชื่อมโยงทั่วทุกสถานศึกษา ใช้คอมพิวเตอร์ทุกครัวเรือน เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถส่งเสริมนักเรียนและผู้ปกครองในการเรียนรู้ตามอัธยาศัย และกระตุ้นให้โรงเรียนทุกแห่งเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (*The School as a Learning Organization*) ตัวอย่างโรงเรียนสอนความฉลาด (*Smart School*) ของ *David Perkin* ผู้เชี่ยวชาญด้านทักษะเชาว์ปัญญาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด โดยเน้นการศึกษาที่เกิดจากการเรียนรู้ในชุมชน โดยมีความเชื่อว่าสามารถสอนมนุษย์ให้ฉลาดได้ทุกคน โดยการสอนที่ต้องอาศัยตัวอย่างของคนในชุมชนเป็นแบบอย่างในการพัฒนานักเรียน ส่วนการประเมินผล ใช้วิธีการประเมินแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูกับนักเรียนและเน้นทักษะเชาว์ปัญญาและการนำความรู้ต่างๆ มาประยุกต์ในการแก้ไขปัญหา ส่วนในประเทศเยอรมันจะเน้นการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยอาศัยทฤษฎีทางการศึกษาช่วยส่งเสริมและพัฒนา ซึ่งนักเรียนจะมีความรู้ด้านทฤษฎีทางการศึกษาด้วย โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับมนุษยศาสตร์ ความรู้สึกนึกคิดและความรู้ในด้านจิตวิทยา ซึ่งการจัดสภาพการเรียนรู้จะเน้นการเรียนการสอนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไป รวมทั้งมีการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสมองของเด็ก นอกจากนี้จะลดช่องว่างระหว่างครูและนักเรียน โดยจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน

๒. การพัฒนาหลักสูตร การปฏิรูปโรงเรียน สิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจในการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายหรือตามนโยบายคือการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสภาพ

การเปลี่ยนแปลงของโลกซึ่งในการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรแต่ละประเทศจะมีจุดเด่นในการดำเนินงานดังนี้

ในสหรัฐอเมริกา จัดให้มีการพัฒนาหลักสูตรอย่างเหมาะสม ตลอดจนลดกฎเกณฑ์และระเบียบวินัยในโรงเรียนลงเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น สนับสนุนให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการ ซึ่งโรงเรียนใน *Washington D.C.* และ *New York* จะเน้นการสร้างโรงเรียนแห่งคุณธรรม (*Virtuous School*) ซึ่งไม่เพียงแต่เน้นการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลเท่านั้น โรงเรียนยังสร้างความสุขให้กับนักเรียนอีกด้วย โดยเฉพาะการสร้างระบอบประชาธิปไตย โดยปลูกฝังความถูกต้องและความยุติธรรม ขณะเดียวกันมีการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนเพื่อเผชิญโลกในอนาคต พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยเน้นนักเรียนเป็นลูกค้าคนสำคัญ รวมทั้งปรัชญาทางการศึกษาในระบบโรงเรียนของสหรัฐอเมริกามีความเชื่อว่านักเรียนมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ ถ้าเขามีความสนใจและตั้งใจจริง โดยผู้บริหารโรงเรียนและครูจะให้ความไว้วางใจ (*Trust*) และเชื่อมั่นในตัวนักเรียน โดยให้นักเรียนประกอบกิจกรรมอย่างอิสระตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งครูอาจารย์จะติดตามดูแลอย่าง

ใกล้ชิด เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีชีวิตที่เป็นสุข ครูจะคาดหวังในตัวนักเรียนไว้สูงมาก และที่สำคัญจะร่วมกันแก้ไขปัญหานักเรียนเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร

นอกจากนี้มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ลดน้อยลง กำหนดเนื้อหาที่สามารถเชื่อมโยงกับสังคมได้ โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมด้านการเปลี่ยนแปลง และเผชิญกับสังคมโลกในอนาคตและมีการสร้างความรู้สึกร่วมกันโดยเน้นการมีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีม

สำหรับในประเทศอังกฤษการจัดหลักสูตรจะเน้นการพัฒนาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน โดยอาศัยแนวความคิดของ Dewey มีการสาธิตสถานการณ์การเลือกตั้ง และนำนักเรียนไปดูของจริง ที่สำคัญสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยให้กับนักเรียน รวมทั้งปลูกฝังความคิดนักเรียนโดยใช้

การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมทั้งในครอบครัว โรงเรียน และสังคมอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงหลักสูตรและสร้างความประทับใจแก่นักเรียนให้เกิดความพึงพอใจ โดยเฉพาะหลักการของหลักสูตรจะเน้นการพัฒนาจิตใจ ศิลธรรม วัฒนธรรม สติปัญญาและร่างกาย ตลอดจนการเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

ในประเทศออสเตรเลีย มีการพัฒนาหลักสูตรในด้านการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นพลเมืองดี (*Citizenship Education*) โดยเพิ่มความรู้ด้านหน้าที่พลเมืองในหลักสูตร โดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีให้กับนักเรียน โดยให้ความสำคัญแก่ครูในการพัฒนา ซึ่งครูในประเทศออสเตรเลียจะได้รับการอบรมวิธีการสอน อบรมทัศนคติและแนวความคิด เพื่อปรับกระบวนทัศน์ (*Paradigm Shift*) ให้ไปสอนนักเรียนได้อย่างตรงเป้าหมายและสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาอย่างแท้จริง

ในประเทศญี่ปุ่น มีการจัดหลักสูตรคุณธรรม จริยธรรมไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษของนักเรียน และเน้นศิลปะในการจัดการโรงงาน บ้าน และที่ทำงานเป็นพิเศษ ซึ่งต่างจากประเทศอังกฤษ มีการยืดหยุ่นและมีได้จัดเฉพาะ นอกจากนี้ยังส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เสริมสร้างความเป็นสากลมากขึ้น โดยปลูกฝังการปรับตัวให้เข้ากับประเทศอื่นๆ และเน้นการกำหนดมาตรฐานในการผลิตนักเรียนอย่างมีคุณภาพ โดยผู้บริหารและครูยึดถือพฤติกรรมการจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management) มาใช้ในการปฏิรูปโรงเรียนไปสู่คุณภาพการศึกษา

ในประเทศไต้หวัน มีการจัดหลักสูตรที่เน้นคุณธรรมจริยธรรมเป็นพิเศษที่เรียกว่า *Moral-Based Curriculum* โดยจัดให้มีการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาสุขภาพของนักเรียน รวมทั้งสอดแทรกลงในวิชาการต่างๆ เพื่อให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนกัน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ

ในประเทศมาเลเซีย ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักชาติ การปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก หลอมรวมความเป็นชาติ โดยเฉพาะปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ และความปรารถนาดีต่อปัญหา สามารถแก้ไขปัญหา มีปฏิภาณไหวพริบ จึงได้มีการสร้างโครงการนำร่องที่เรียกว่า *The Smart School Pilot Project* หรือโครงการโรงเรียนแห่งความปรารถนาดี ซึ่งในการเรียนการสอนเน้นภาษาอังกฤษและภาษามลายูควบคู่กันไป ส่วนในห้องเรียนจะมีคอมพิวเตอร์ทุกห้อง โดยเด็ก ๖ คน ต่อ ๑ เครื่อง

จำนวนนักเรียนแต่ละห้องเพียง ๔๐ คน เน้นการพัฒนาจิตวิญญาณ การส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

๓. การส่งเสริมวัฒนธรรมในโรงเรียน วัฒนธรรมนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นส่วนที่

ช่วยยึดเหนี่ยวสมาชิกในองค์กรให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งเป็นแบบแผนในการปฏิบัติงานและมีอิทธิพลต่อความสำเร็จขององค์กร ในบางกรณีวัฒนธรรมองค์กรสามารถแก้ไขปัญหาความอยู่รอดขององค์กรได้ และที่สำคัญยังช่วยสร้างความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กร เพื่อให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพื่อสร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับ จึงจำเป็นต้องศึกษาวัฒนธรรมองค์กรในแต่ละประเทศ ซึ่งเน้นในจุดของการส่งเสริมวัฒนธรรมโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญดังนี้

ในประเทศออสเตรเลีย มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ในรูปการศึกษาชาวพื้นเมือง ที่เรียกว่า *Aboriginal Studies Program* : ซึ่งเป็นวัฒนธรรมชาวเกอะจัดให้มีในหลักสูตร เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของและปลูกฝังให้เกิดความรักชาติ ทำให้เกิดความสำนึกในความเป็นชาติ เกิดความรักและความภูมิใจในความเป็นชาติ จึงก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน รวมทั้งทำให้คนออสเตรเลียตระหนักถึงคุณค่า และศักดิ์ศรีความเป็นชาติมากขึ้น

ในสหรัฐอเมริกา มีการพัฒนาวัฒนธรรมโรงเรียนและปรับปรุงอย่างเหมาะสม โดยส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างทั่วถึง การปลูกฝังและให้เกิดการยอมรับวัฒนธรรมโลก การยอมรับนับถือตนเองและผู้อื่น การสร้างคุณธรรม ปทัสถาน ความถูกต้องของตนเองและสังคม ความเข้าใจสภาพของการเปลี่ยนแปลงของโลกและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเข้าใจตนเองและบุคคลอื่น นอกจากนี้จะส่งเสริมให้มีอิสระในความคิด เคารพในวัฒนธรรมชาติอื่น กระจายงานกระจายอำนาจให้กับบุคลากรมากขึ้น คำนึงถึงความปลอดภัยในองค์กร และปลูกฝังการเรียนรู้ด้วยการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง

ในฮาวาย จะปลูกฝังให้นักเรียน ครูและประชาชนสนใจในวัฒนธรรมของตนเอง รวมทั้งร่วมมือเผยแพร่วัฒนธรรมไปทั่วโลก ที่สำคัญบรรจุหลักสูตรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมไว้ทุกระดับ

ทำให้ทุกคนในฮาวาย ไม่ว่าจะเป็นคนขับรถ พนักงาน ในระดับต่างๆ สามารถแนะนำชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เป็นผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินิยมมาเที่ยวในฮาวายมากขึ้นทุกปี

ในประเทศอังกฤษ มีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง อยู่แล้ว แต่เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก จึงได้มีการกำหนดอนาคตของโรงเรียน (*The Future of Schooling*) เพื่อให้โรงเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นและเรียนรู้วิธีการต่างๆ ที่ทันสมัย นำมาประยุกต์ใช้ที่เรียกว่า “*it must Learn how to Learn*” นอกจากนี้ต้องเรียนรู้วิธีการเปลี่ยนแปลง สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ และที่สำคัญต้องมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ ทุกโอกาส ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง

ในประเทศญี่ปุ่นมีวัฒนธรรมที่ได้รับการยกย่อง และชื่นชมกันมากโดยเฉพาะการส่งเสริมและปลูกฝังให้คงอยู่อย่างไม่เสื่อมคลาย ขณะเดียวกันในองค์กรจะมีการส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความรักความผูกพัน และภักดีต่อองค์กร โดยเน้นการใช้ปรัชญา คำขวัญ และสัญลักษณ์ในรูปแบบต่างๆ สร้างความเป็นแบบอย่างของตนเอง และเอกลักษณ์ขององค์กร รวมทั้งสร้างสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๔. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการบริหารและการจัดการในยุคใหม่ จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ขณะเดียวกันโรงเรียนก็ช่วยพัฒนาชุมชนได้ทางหนึ่งเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาจุดเด่นของแต่ละประเทศว่ามีวิธีการอย่างไร เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษาของไทยสืบไป ซึ่งในแต่ละประเทศที่ศึกษามีการดำเนินงานดังนี้

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการส่งเสริมจากภาคเอกชนในการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างดี สามารถนำไปเป็นตัวอย่างของภาคเอกชนในการพัฒนาการศึกษาได้ จากกรณีตัวอย่างของ *Silicon Valley* ซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมในการผลิตคอมพิวเตอร์ ได้ร่วมกันจุดประกายการฟื้นฟูการศึกษา โดยระดมทรัพยากรทุกด้าน ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ พัฒนาโรงเรียนในเขตที่ดูแลจนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ซึ่งโครงการที่น่าสนใจได้แก่โครงการ มัลติมีเดีย โครงการนำสาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วม และโครงการพัฒนาอาชีพครู เป็นต้น

ในประเทศอังกฤษ ภาคเอกชนส่วนใหญ่ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของการศึกษาโดยเฉพาะ *Walt Disney* ได้สร้าง *The Celebration School* โดยที่รัฐบาลไม่ต้องให้ความช่วยเหลือในด้านงบประมาณ โรงเรียนนี้จะยึดวัฒนธรรมของอังกฤษ จุดประสงค์สำคัญคือสร้างให้นักเรียนมีความสุข มีวินัยในตนเอง สร้างความพึงพอใจแก่นักเรียนและผู้ปกครองรวมทั้งรักษาและป้องกันให้นักเรียนมีสุขภาพดี มีการใช้เทคโนโลยีอย่างเข้มข้น และมีการประเมินผลด้านแฟ้มสะสมงานทางคอมพิวเตอร์ (*Electronic Portfolio*)

ในประเทศออสเตรเลีย มีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชนและโรงเรียน อย่างชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการดูแลโรงเรียน ขณะเดียวกันถือว่าการศึกษาเป็นของมวลชน และเพื่อมวลชน (*Education For All*) จึงสร้าง “โรงเรียนแห่งอนาคต” (*the Future School*) โดยเน้นในวงกว้าง ให้ชุมชนและผู้ปกครองมีอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษาในโรงเรียนมากขึ้น ทั้งด้านงานวิชาการ งานหลักสูตร รวมถึงงานบุคลากร โดยสามารถคัดเลือกบุคลากรและควบคุมดูแล ประเมินผล ได้อีกด้วย นอกจากนี้มีการเชื่อมโยงในการศึกษาต่อระดับสูงระหว่างบ้านกับโรงเรียน ซึ่งในการศึกษาต่อไม่ใช้วิธีการคัดเลือกด้วยการสอบ แต่จะใช้การพิจารณาจากผลการเรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยัง

ร่วมมือกันปลูกฝังให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการศึกษาและเรียนต่อในระดับสูงในอัตราที่ค่อนข้างสูง

ในประเทศญี่ปุ่น มีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายรวมทั้งปลูกฝังการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยไปพร้อมๆ กันด้วย จัดให้มีสถานนักเรียน และมีการเลือกตั้งปลูกฝังความรับผิดชอบโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมและการรักษาความสะอาดในชั้นเรียน การบริการอาหารกลางวัน และการบริการด้านต่างๆ สร้างความผูกพันระหว่างครูกับนักเรียน ปลูกฝังให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโครงการปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้มีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยนักเรียนอาสาสมัครไปทำความสะอาดในชุมชน จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนทั้งด้านกีฬา การประชุมสังสรรค์ ตลอดจนชุมชนช่วยสอดส่องดูแลพฤติกรรมนักเรียนนอกโรงเรียน

โดยสรุปแล้วจะเห็นว่าประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่นำมาซึ่งการปฏิรูปโรงเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วจะเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษามาก โดยทุ่มเทงบประมาณด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ส่งเสริมคอมพิวเตอร์อย่างกว้างขวางและนำมาใช้ในการบริหารและการจัดการความรู้ เพื่อให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในขณะที่เดียวกันมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เอื้ออำนวยต่อนักเรียนมากยิ่งขึ้น โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะมีการปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการโดยยึดทฤษฎีของการจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management) มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนและนักเรียน อีกทั้งส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และริเริ่มโครงการใหม่เพื่อพัฒนานักเรียน รวมทั้งยังรักษาวัฒนธรรมของชาติไว้อย่างไม่เสื่อมคลายและมีการส่งเสริมกันอย่างจริงจัง โดยสร้างความร่วมมือร่วมใจ

กับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

การประยุกต์แนวความคิดการปฏิรูปโรงเรียนจากต่างประเทศสู่การพัฒนาโรงเรียนในประเทศไทย

จากการศึกษานโยบายการปฏิรูปโรงเรียนในต่างประเทศ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิรูปโรงเรียนในประเทศไทยได้ดังต่อไปนี้

๑. การสร้างโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (*Learning School*) เนื่องจากงบประมาณของประเทศมีจำกัด ถ้าจะรืองบประมาณในการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ครบทุกโรงเรียน และมีตามห้องเรียนนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ในระดับโรงเรียนต้องใช้วิธีการต่างๆ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้และเห็นประโยชน์ของโลกข่าวสาร เพราะในปัจจุบันใครมีข้อมูลมากกว่ากันจะได้เปรียบผู้มีข้อมูลน้อยกว่า ซึ่งในการดำเนินการมีวิธีการปลูกฝังให้นักเรียนดังต่อไปนี้

๑.๑ จัดโครงการ กิจกรรมให้ความรู้ข่าวสารประจำวัน อาจจะให้นักเรียนมาพูดข่าวสารหน้าแถว หรือหน้าชั้นเรียนในช่วงโมงพักที่ปรึกษา ให้นักเรียนจัดป้ายนิเทศข้อมูลข่าวสารต่างๆ พร้อมทั้งฝึกการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร

๑.๒ จัดการประกวด แข่งขันตอบปัญหาความรู้รอบตัว

๑.๓ สร้างโครงการธนาคารน้ำใจ เพื่อขอบริจาคหนังสือ คอมพิวเตอร์ เพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นต้น

๒. การพัฒนาหลักสูตร เน้นการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสามารถและความสนใจ รวมทั้งพิจารณาความพึงพอใจของนักเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยความสุข สร้างสรรค์และมีชีวิตชีวา

ตลอดจนนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน สามารถสร้างโครงการใหม่ๆ พัฒนานักเรียน เช่น ประยุกต์จาก *The Smart School* มาเป็น “โรงเรียนสร้างสรรค์” เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น หรือนำแนวคิดจาก โครงการ *The Celebration School* มาประยุกต์เป็น “โรงเรียนแห่งรอยยิ้ม” เพื่อสร้างสรรค์ความสุขในการเรียนของนักเรียน โดยหาวิธีการเรียนการสอน กิจกรรมที่สร้างความรู้และความสุขไปพร้อมๆ กัน นอกจากนี้เป็นการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของไทยอีกด้วย

๓. การส่งเสริมวัฒนธรรมโรงเรียน ซึ่งเป็นจุดแข็งของไทยอยู่แล้ว เพียงแต่ปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญให้มากขึ้น และถ้าสามารถส่งเสริมความรู้ในการแนะนำการท่องเที่ยวเหมือนกับประเทศฮาวายที่ปลูกฝังให้คนในชาติช่วยกันแนะนำ และให้ความรู้กับคนต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในเมืองได้ ก็จะช่วยสร้างสัมพันธ์ที่ดีอีกด้วย เพราะในปัจจุบันรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองไทยมาเป็นอันดับหนึ่งจึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดกระทรวงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

๔. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งในประเทศไทยก็มีหลายโรงเรียน เช่น โรงเรียน TOYOTA โรงเรียน SANYO วิทยาลัยหลวงพ่อกุณ เป็นต้น แต่ควรให้ขยายวงกว้างมากขึ้น ถึงแม้ไม่สามารถดูแลได้ทั้งหมด ก็ให้ทุนอุดหนุนบางส่วนก็ยังดี ซึ่งต้องใช้ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ของผู้บริหาร รวมทั้งภาครัฐบาลควรให้การสนับสนุน

ในเรื่องของภาษี ในกรณีที่เอกชนนำรายได้บางส่วนมาสนับสนุนงบการศึกษา ควรจะพิจารณาลดภาษีเป็นพิเศษ หรือออกเป็นกฎระเบียบในเรื่องทวิภาคี ไตรภาคี ในการสนับสนุนขององค์กรที่มีต่อสถาบันการศึกษา และให้ความช่วยเหลือองค์กรภาคเอกชนอย่างจริงจัง

โดยสรุปจะเห็นว่านโยบายการปฏิรูปโรงเรียนในต่างประเทศส่วนใหญ่จะเน้นในด้านการพัฒนาโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมวัฒนธรรมโรงเรียน และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ดังนั้นจึงสมควรนำแนวความคิดด้านการปฏิรูปโรงเรียนมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน เพราะเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาคุณภาพนักเรียน จึงควรปลูกฝังให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ และเสริมสร้างให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารและจัดการกับความรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาหลักสูตร วัฒนธรรมโรงเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวจะสำเร็จได้ดีเพียงใด สามารถนำมาปฏิบัติในโรงเรียนประสบผลสำเร็จเท่าใด สิ่งสำคัญที่สุดคือความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา ในการนำแนวความคิดไปใช้ให้เกิดคุณภาพ โดยเฉพาะเป้าหมายการศึกษา คือ “การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ” เป็นพลเมืองดีของชาติที่พร้อมจะนำความรู้ความสามารถไปพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญมั่นคงและสร้างบุคลากรให้เป็นผู้ “รู้ลึก รู้จริง และรู้ทัน” เพื่อแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างภาคภูมิใจ

“นานาชาติต่างล้วน	แข่งหน้า
ปรับระดับการศึกษา	ลิ่วแล้ว
ชาติไทยเริ่มพัฒนา	สานต่อ จริ่งเอย
ประยุกต์ใช้ให้ฉ่องแล้ว	ถึงขั้นสากล”

- กมล สดุดประเสริฐ.(๒๕๕๐). รายงานการสังเคราะห์การปฏิรูปการศึกษาของประเทศต่างๆ และวิเคราะห์
เปรียบเทียบกับการปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : ที.พี.พี.รันท.
- Bacharach, Samuel B. (1990). **Education Reform**. Boston : Allyn & Bacons.
- Berube, Maurice R. (1994). **American School Reform**. London : Greenwood.
- Carlson, Robert V. (1996). **Repairing and Reform**. New York: Longman Publishes.
- Howarth, Mike. (1991). **Britain's Educational Reform**. London. : Routledge.
- Kaomea, J. (2000, April). "A Curriculum of Aloha? Colonialism and Tourism in Hawaii'
Elementary Textbook." **Curriculum Inquiry**. 3 (3) : 320-342.
- Le Tendre, Gerald K. (1999, August). "Community-Building Activities in Japanese Schools :
Alternative Paradigms of the Democratic School. **Comparative Education Review**. 45 (3) :
283-310.
- Sarason, Seymour B. (1990). **The Predictable Failure of Educational Reform**. San Francisco :
Jossey - Bass.
- Schoppa, Leonard James. (1991). **Education Reform in Japan**. London and New York : Routledge.
- Singh, Raja Roy. (1991). **Education for The Twenty-First Century Asia-Pacific Perspectives**
Bangkok : Unesco.
- Tan, Jee Peng. (1992). **Education in Asia**. Washington D.C. : The World Bank.
- Unesco. (1994). **Education in Asia and The Pacific**. Bangkok : Unesco.
- Wang, Chien Lung. (1999, June). "National Identity and the moral Curriculum Development
Regarding "Patriotism in Taiwan". **Curriculum Inquiry**. 29 (3) : 315-340.
- Wulf, Christoph. (1995). **Education in Europe An Intercultural Task**. New York : Waxman
Munster.

คุณลักษณะของเด็กไทยยุคใหม่

สุดาวรรณ เครือพานิช*

คุณลักษณะของเด็กไทยยุคใหม่ เป็นความต้องการที่ทุกคนอยากจะได้เห็นเด็กและเยาวชนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความทันสมัยในด้านวิชาการและเทคโนโลยี ในขณะเดียวกันก็ดำรงไว้ซึ่งการอนุรักษ์วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีไทย มีชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมไทยได้ บทความนี้เขียนขึ้นมาเพื่อนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของเด็กไทยในยุคใหม่ที่มีชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยมีหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของสังคมไทยและความเป็นสากล

การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

อยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคลเป็นจุดประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๕) และเป็นกรอบทิศทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นตัวกำหนดคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาต้องนำมามาตรฐานมาจัดทำสาระการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม ภูมิปัญญา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

๑. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

๒. มีความคิดสร้างสรรค์ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

๓. มีความรู้เป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

๔. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทาง คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้าง ปัญญา และทักษะในการดำรงชีวิต

๕. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มี สุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

๖. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค

๗. เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจ ในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๘. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย กีฬา ทรัพยากร ธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

๙. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์ และสิ่งดีงามให้สังคม

ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มุ่งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Based Economy) คุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ตามแนวการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษา โดยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและคุณธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในการจัดการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึก ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ ภาควิชาภูมิปัญญาในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความ สามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียน สำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ จะเห็นได้ว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้คู่คุณธรรม มีกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้ และ พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการแสวงหา ความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ในมุมมองที่ว่าเด็กไทยในอนาคตจะมี คุณลักษณะเช่นไรนั้น มีนักบริหารนักวิชาการศึกษา และนักวิจัย ได้มองคุณลักษณะของเด็กไทยใน

อนาคตไว้ ดังนี้ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ๗๗ นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวไว้ในนโยบายด้านการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๔) ว่า ต้องการให้การศึกษาสร้างภาพลักษณ์ของคนรุ่นใหม่ที่ชัดเจน โดยมองการศึกษาเป็นองค์รวม (holistic approach) ทั้งนี้การศึกษาจะต้องทำให้เด็กไทยสามารถช่วยตนเองได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข เด็กไทยต้องรักที่จะเรียนรู้ สนุกสนานที่จะเรียนและเรียนได้ตลอดชีวิต ระบบการศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและสามารถสร้างบุคลากรเพื่อรองรับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ การดำเนินงานทางด้านการศึกษาดังกล่าวต้องสร้างเครือข่าย โดยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องหันมาให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓) ซึ่งนำไปสู่การเชื่อมโยงกิจกรรมอื่นๆ ที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เช่น มีโครงการโรงเรียนในพื้นที่เน้นการยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ของนักเรียน ครู อาจารย์ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งงบประมาณ เทคโนโลยี สมัยใหม่และที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ ในสังคมร่วมกันผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คุณลักษณะที่ควรเป็นของเด็กไทยและการเรียนการสอนในยุคปฏิรูปการศึกษาที่สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้ คือ เด็กไทยต้องรู้ภาษาอังกฤษ มีทักษะคอมพิวเตอร์ และเข้าใจวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมต่างชาติ การเรียนการสอนสมัยใหม่ต้องพัฒนาโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ต้องประกอบด้วย ทักษะ (Attitude) ความชำนาญ (Skill) ความรู้ (Knowledge) และความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration) และในอนาคตต้องเห็นเด็กและเยาวชนของชาติต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีความสุข

ผลงานวิจัยที่กล่าวถึงคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ที่สังคมต้องการจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติมีหลายเรื่อง ดังนี้

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (๒๕๔๖) ได้ทำรายงานการวิจัยเรื่อง ดัชนีชี้วัดความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อสังคมไทย พบว่า คุณลักษณะของเด็กที่มีความสมานฉันท์ คือ มีความสามัคคี และให้ความร่วมมือกับผู้อื่น คุณลักษณะของเด็กที่มีความเอื้ออาทร คือ มีน้ำใจและมีความกรุณา และจากรายงานศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน : กรณีศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า คุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ประกอบด้วย ๗ คุณลักษณะ ได้แก่ มีคุณธรรม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ รู้รักสามัคคี พึ่งพาเกื้อกูลกัน มีจิตประเพณีดีงาม รักและภูมิใจในชาติและท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒๕๔๓) พบว่า คุณลักษณะคุณภาพเด็กไทยที่สังคมต้องการมี ๙ คุณลักษณะ คือ ลักษณะนิสัยและความประพฤติ ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมต่อสังคม อาชีพ ความเป็นไทย สุขภาพอนามัย เทคโนโลยี หน้าที่พลเมืองและการเคารพสิทธิผู้อื่น

นอกจากนี้ รศ.ดร.สมพงษ์ จิตระดับ สว่างวัฒนา ได้ทำวิจัย เรื่อง คุณลักษณะและวิธีการเรียนรู้ของเยาวชนรุ่นใหม่ พบว่า คุณลักษณะเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ต้องยึดอย่างไทย จิตใจดี มีน้ำใจ ใฝ่สวย รักความยุติธรรม มีความมั่นใจในตนเองแบบสากล แต่อ่อนน้อมถ่อมตนแบบไทย มีความสามารถในภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ วัฒนธรรมที่หลากหลาย รู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะในระบอบประชาธิปไตย มีวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นผู้ประกอบการรายย่อยและขนาดกลางได้ เป็นเด็กเก่ง ดี มีความสุข ปรับตัวได้อย่างสมดุล รู้จักคุณค่าตนเอง มีทักษะชีวิตในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เอกลักษณ์ของวัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบเรียบง่าย และใกล้ชิดพระพุทธศาสนา สอดคล้อง

กับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖) ได้วิจัยภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ไว้เป็น ๔ มิติ คือ มิติด้านร่างกาย คือ ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีพัฒนาการด้านร่างกาย และ สติปัญญาสมบูรณ์ตามเกณฑ์ในแต่ละช่วงวัย มิติด้านจิตใจ คือ รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลง และสภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัวได้เป็นอย่างดี มิติด้านความรู้ คือ สามารถรู้ลึกในแก่นสารของวิชา รู้รอบตัวในเชิงสหวิทยาการและรู้ได้ไกลสามารถคาดการณ์อนาคตได้ มิติด้านทักษะความสามารถ คือ มีทักษะด้านการคิด การสื่อสาร การใช้ภาษาต่างประเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะทางสังคม ทางอาชีพ ทางสุนทรียะและการจัดการที่ดี

เด็กไทยยุคใหม่มีคุณลักษณะ คือ รู้ กล้า และรัก **การรู้** คือ *การรู้คิด* มี ๓ รูปแบบ คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดวิเคราะห์ในเรื่องต่างๆ เช่น ข้อมูลสารสนเทศ วิธีการแก้ปัญหา ความคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยการจินตนาการหรือสร้างประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ความคิดอย่างพินิจพิเคราะห์ การประเมินสิ่งต่างๆ ด้วยความเป็นเหตุผล **รู้ภาษา** เป็นความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาแม่อย่างถูกต้องเหมาะสม และสวยงามแล้ว เด็กไทยยุคใหม่ต้องรู้ภาษาต่างประเทศอย่างน้อย ๑ ภาษา **รู้วิชา** เป็นการ

รู้สาระเนื้อหาวิชาที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ ตามที่เราเห็นว่าวิชาอะไรบ้างที่การศึกษาพึงจัดให้กับเด็กในยุคใหม่ และหลักสูตรการเรียนรู้ควรเป็นหลักสูตรที่让孩子เรียนรู้สิ่งจำเป็นในปัจจุบันและอนาคต **รู้ตัว** เป็นความสามารถในการจัดการตัวเอง และการจัดการสังคม คือ การกำกับตัวเอง ทั้งด้านอารมณ์และพฤติกรรม รวมทั้งการกระทำกับสังคม **รู้ชีวิต** เป็นความสามารถของเด็กที่รู้การดำรงอยู่ การเป็นมนุษย์และสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่หรือเกิดขึ้น และรู้ธรรมชาติเป็นความสามารถของเด็กในความเข้าใจสรรพสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ทั้งด้านกายภาพและการดำรงอยู่ทางธรรมชาติ

เด็กไทยควรมีคุณลักษณะด้าน**ความกล้า** คือ *กล้าคิด* เด็กไทยต้องได้รับการสนับสนุนให้กล้าที่จะคิดต่อสิ่งเร้าทั้งหลาย เพื่อสะท้อนกระบวนการคิดในรูปแบบต่างๆ ที่ตนรู้แล้วพูดหรือสื่อสารออกมาเป็นความรู้ นอกจากนี้เด็กไทยต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความกล้าที่จะทำในสิ่งที่ตนคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อแสวงหาความรู้ความจริง พิสูจน์ข้อค้นพบที่สงสัยโดยแสดงออกอย่างสม่ำเสมอ *กล้านำ* เด็กไทยต้องได้รับการฝึกหัดให้มีภาวะผู้นำ เพื่อให้สามารถกระทำการต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่ต้องการ *กล้าตัดสินใจ* เป็นทักษะที่เด็กไทยพึงมี การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ต้องผ่านการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งคุณลักษณะกล้าตัดสินใจ จะทำให้เด็กไทยสามารถตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างดีในอนาคต *กล้ารับผิดชอบ* เป็นคุณลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่สมควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นโดยเด็กไทยควรได้รับการฝึกอบรมให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อหน้าที่ ต่อครอบครัว และต่อสังคมอย่างสม่ำเสมอ

เด็กไทยควรมีคุณลักษณะด้าน**ความรัก** เป็นคุณลักษณะที่เป็นการแสดงออกของความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นกับตน เด็กไทยต้องมีความรักต่อสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงคุณค่าประโยชน์ที่เด็กได้รับจากสิ่งที่ตนเองรัก คือ *เด็กไทยต้องรักการเรียนรู้*

ตลอดชีวิต เนื่องจากการเรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุด การรักเรียนรู้ตลอดชีวิตจะทำให้เด็กไทยได้รับการพัฒนาในเรื่องต่างๆ ที่ตนสนใจตลอดชีวิต รักการอ่านหนังสือ หนังสือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญเพราะการถ่ายทอดความรู้จะถูกถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาเขียนมากที่สุด และสามารถเก็บไว้เป็นร่องรอยของข้อค้นพบต่างๆ ได้นาน การรักการอ่านจะทำให้เด็กสามารถแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง รักความเป็นไทย ประกอบด้วยรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เราต้องสร้างให้เด็กรักความเป็นไทย โดยส่งเสริมให้เด็กได้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี และ ค่านิยมไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางภาษาของตนเอง รักตนเอง เป็นสิ่งแรกที่เด็กไทยสมควรได้รับการปลูกฝังให้เกิดขึ้น ถ้าเด็กมีคุณลักษณะในการรักตนเองแล้วก็จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับความรักชีวิตผู้อื่น รักความเป็นมนุษย์และสิ่งต่างๆ ทั้งส่วนบุคคลและสาธารณะ และ รักความเป็นธรรม เป็นคุณลักษณะที่สังคมทุกสังคมควรยึดถือ ความเป็นธรรมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ฉะนั้นถ้าเด็กไทยมีคุณลักษณะที่รักความเป็นธรรมแล้ว ย่อมเกิดผลดีต่อตนเองและสังคม อันจะทำให้เกิดสันติสุขแก่ตัวเด็กเองและสังคมทุกระดับด้วย ด้วยเหตุนี้ เด็กไทยยุคใหม่จึงควรมี

คุณลักษณะ “รู้ กล้า รัก” อันจักทำให้เด็กไทยเป็นคนที่สามารถเผชิญหน้ากับความท้าทายของโลกยุคใหม่ได้อย่างดี

ในการพัฒนาคุณลักษณะของเด็กไทยให้เป็นที่ยังประสงค์ของสังคมไทยได้นั้นขึ้นอยู่กับกรอบการสอน และการเลี้ยงดูของทุกคน ทุกฝ่าย สำหรับการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการหรือวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และสามารถที่จะสร้างองค์ความรู้และพัฒนาเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองสอดคล้องกับศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เอาชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง เรียนรู้เพื่อสร้างปัญญาให้รู้จักตนเอง รู้จักโลก สามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม อยู่ร่วมกันอย่างมีดุลยภาพ เรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง มีความสุขสนุกสนาน และเกิดฉันทะในการเรียนรู้ ดังนั้น การเรียนการสอนสมัยใหม่จึงควรพัฒนาโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้เด็กมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องมีข้อมูล ประการแรกเด็กรู้อะไรแล้ว : เด็กมีพื้นฐานความรู้อะไรมาแล้ว ประการที่สองเด็กต้องการรู้อะไร : ครูต้องจัดให้เด็กได้เรียนรู้ตามที่เด็กต้องการตามบริบทที่ครูจะจัดการเรียนรู้ให้เด็กได้

และประการที่สามต้องการให้เด็กได้เรียนรู้อะไร : ครูต้องรู้ว่าจะให้ความรู้อะไรเพิ่มเติมแก่เด็กตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ครูต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เด็กมีส่วนร่วมในการเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น แสดงออกตามความสามารถ และวัยที่เหมาะสม เป็นการให้อิสระทางความคิด ทำให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา สนุกสนานได้ความรู้ที่เป็นสาระสำคัญมากขึ้น เด็กได้ทำกิจกรรมตามความต้องการและความสนใจ ซึ่งจะทำให้เด็กเรียนอย่างมีความสุข และสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เมื่อพบปัญหาอุปสรรคก็จะสามารถแก้ปัญหา ด้วยการคิดค้น ศึกษา วิจัย ค้นคว้าด้วยตนเองในวิธีการใหม่ๆ และประเมินปรับปรุงได้อย่างเป็นนิสัย

การเรียนรู้ต้องให้เด็กมีความรู้ ความชำนาญ ทักษะ และความร่วมมือร่วมใจเด็กไทยต้องรู้ภาษาอังกฤษ มีทักษะคอมพิวเตอร์ เข้าใจวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมต่างชาติโดยทุกฝ่าย ทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ และเอกชนต้องช่วยกันสร้างโอกาสให้เด็กได้มีประสบการณ์เรียนรู้เสริมสร้างลักษณะนิสัย ให้เป็นคนใฝ่รู้ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถตัดสินใจดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมซึ่งจะช่วยให้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ร่วมกันสร้างสรรค์สังคมที่เข้มแข็ง และในอนาคตเด็กและเยาวชนไทยจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. รายงานการศึกษาคุณภาพที่เป็นมาตรฐานของเด็กไทยที่สังคมต้องการ. เอกสารโรเนียว, ๒๕๔๗.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.พี.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, ๒๕๔๖.

_____. รายงานการประชุมเรื่องวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา : วาระแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๔.

_____. รายงานการศึกษาคุณภาพที่เป็นมาตรฐานของเด็กไทยที่สังคมต้องการ. เอกสารโรเนียว, ๒๕๔๗.

_____. รายงานการวิจัย เรื่อง ดัชนีชี้วัดความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อสังคมไทยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖.

ศึกษาธิการ, กระทรวง, ปฏิรูปการศึกษายุคใหม่ (Beyond Education Reform). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) (พิมพ์ครั้งที่ ๒), ๒๕๔๗.

_____. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) (พิมพ์ครั้งที่ ๒), ๒๕๔๕.

อนันต์ชัย คงจันทร์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ “ค่านิยมและทัศนคติของคนรุ่นใหม่” วารสารจุฬาริวิ. ฉบับที่ ๕๕ (ม.ค.-มี.ค.๒๕๔๕).

<http://www.anamai.moph.go.th/advisor/224/22409.html>. “เด็กไทยยุคใหม่ในสหัสวรรษหน้า” ๑๐ กันยายน ๒๕๔๗.

การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลก สำหรับเยาวชนตามแนวพุทธธรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพทล*

จุดมุ่งหมายประการสำคัญของการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาของประเทศใดก็ตาม ก็คือการสร้างความเป็นพลเมืองดีให้กับเยาวชนของชาติในอันที่จะดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งต่อส่วนตัวและส่วนรวม แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนี้ จะปรากฏชัดเจนอยู่ในสาระของหลักสูตรทุกระดับชั้น แนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี จากอดีตที่ผ่านมา นั้น โรงเรียนส่วนใหญ่มักเน้นการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศที่ตนอาศัยอยู่เป็นประการสำคัญ

แต่ในปัจจุบัน แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นพรรณนะที่กว้างไกลออกไปจากเดิม เนื่องจากสภาพการณ์ของโลกในทศวรรษที่ผ่านมา นั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้โลกแคบเข้า พลเมืองในประเทศและภูมิภาคต่างๆ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากขึ้น มีการพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น มีความเห็นอกเห็นใจกันมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันโลกก็ยังมีการแข่งขันต่อสู้เอารอดเอาเปรียบต่อกัน มีความไม่เข้าใจกัน ถูกเหยียดหยามกัน สภาพความ

* สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สัมพันธ์ของพลเมือง ในประเทศและภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก จึงมีทั้งความร่วมมือช่วยเหลือกัน และ มีความขัดแย้งในเวลาเดียวกัน ลักษณะของโลก ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาพลเมืองให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกมากยิ่งขึ้น การเป็นพลเมืองดี จึงมิใช่เป็นพลเมืองดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่เท่านั้น แต่ควรมุ่งไปที่การเป็นพลเมืองดีของโลกด้วย การเป็นพลเมืองดีจึงมิใช่เพียงแต่มีความรู้ ความเข้าใจใน ระบบการเมืองการปกครองที่ประเทศตนอยู่เท่านั้น แต่ต้องอาศัยการมีความรู้ความเข้าใจในสาระวิชาต่างๆ มีเจตคติ ค่านิยม จริยธรรมที่พึงประสงค์ และมี ส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคมอย่างมีความ รับผิดชอบ สังคมที่กล่าวถึงนี้มีขอบเขตครอบคลุม ทั้งสังคมระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีจึงขยายขอบเขตกว้างไกล โดยเน้นความเป็นพลเมืองโลกหรือพลโลก

ภารกิจของนักการศึกษาในปัจจุบัน โดยเฉพาะ ผู้ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนหรือครู ก็คือ การเตรียม เยาวชนสำหรับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ให้มีคุณลักษณะ ของความเป็นพลเมืองโลกอย่างแท้จริง โดยเฉพาะ การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลก (Global-Mindedness)

เฮทท์ (Hett, 1991) ได้ให้ความหมาย ของจิตสำนึกความเป็นพลโลกไว้ว่า เป็นทัศนคติ เกี่ยวกับโลก ซึ่งบุคคลแต่ละคนสามารถที่จะคิดและ เข้าใจตนเองได้ว่า ตนมีฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัว มนุษย์เดียวกันมากกว่าการเป็นสมาชิกของชาติใด ชาติหนึ่งเพียงลำพัง ที่ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับ ชุมชนโลก และมีความรับผิดชอบต่อฐานะสมาชิกของ ชุมชนโลกด้วย

กลิค (Glick, 1975) อ้างถึงในนิภา สุขพิทักษ์ (๒๕๓๖) ให้ความหมายของจิตสำนึกความเป็นพลโลกว่า เป็นระดับนามธรรมในระดับสูงที่ใช้ในความหมายที่ หมายถึง พันความรู้แบบที่เกี่ยวข้องกันเป็นพลวัตของ บุคคลแต่ละคน โครงสร้างของค่านิยมและบุคลิก

ภาพซึ่งเป็นปัจจัยในการสร้างลักษณะการติดต่อสัมพันธ์ ตั้งแต่ในระดับเฉพาะไปถึงระดับที่ซับซ้อนขึ้น อันก่อให้เกิดผลต่อการใช้ชีวิต การมีทัศนคติ ความรู้สึก และแรงจูงใจในลักษณะของผลสะท้อนของทัศนคติ ความจงรักภักดี การมีปฏิสัมพันธ์ การกำหนด และการเกิดมโนคติ เป็นคุณลักษณะสำหรับความสามารถ ในการขยายความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น ระดับ ภูมิภาค และระดับนานาชาติอย่างกว้างขวางในฐานะ มนุษยชาติเดียวกัน เพื่อจะแสวงหาความมั่นคง ความ เป็นสมาชิกและความรู้สึกถึงตนเองในฐานะความ สัมพันธ์ระดับโลก

จิตสำนึกความเป็นพลโลกจึงหมายถึงสภาวะ ที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับ ความเป็นพลโลก มีความคิดในทางบวกต่อความเป็น พลโลกและปฏิบัติตนอย่างสอดคล้องกับหลักการและ ลักษณะของความเป็นพลโลก ซึ่งความเป็นพลโลกนั้น หมายถึง การเป็นพลเมืองดีของสังคมโลก นอกเหนือ จากการเป็นพลเมืองดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่

สำหรับคุณลักษณะและจิตสำนึกความเป็น พลโลก ที่ควรนำมาใช้แก่เยาวชนพอประมวลได้ดังนี้

๑. ตระหนักในความสำคัญของความ หลากหลายในเรื่องต่างๆ เช่น วัฒนธรรม ความเชื่อ เชื้อชาติ สภาวะแวดล้อม ฯลฯ ของพลเมืองในภูมิภาค อื่นๆ ของโลก

๒. ตระหนักว่าพลเมืองในภูมิภาคต่างๆ ของโลกต่างก็มีความต้องการพื้นฐานเพื่อการดำรง ชีวิตที่คล้ายคลึงกัน

๓. ตระหนักว่าโลกของเราจะอยู่ได้ด้วยการ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

๔. ตระหนักว่าบทบาทหรือท่าทีของพลเมือง ในภูมิภาคหนึ่งหรือของประเทศใดประเทศหนึ่ง ย่อมส่งผล กระทบไปยังพลเมืองในภูมิภาคอื่นๆ ของโลกทั้งหมด

๕. มีความรู้ความเข้าใจตลอดจนมีเจตคติที่ ถูกต้องว่าสิ่งต่างๆ หรือสภาพการณ์ต่างๆ ของโลก ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้

๖. มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องตลอดจนมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกและพร้อมที่จะแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

๗. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างประสานสัมพันธ์ และอย่างมีประสิทธิภาพ

๘. เป็นผู้มีเหตุผล

๙. เป็นผู้มีความยุติธรรมและซื่อสัตย์

๑๐. เป็นผู้ที่ยอมรับความแตกต่างและความคล้ายคลึงกัน

๑๑. เป็นผู้ที่มีความสนใจและใฝ่รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างๆ

๑๒. เป็นผู้ที่มีทัศนคติกว้างในการมองโลก

๑๓. เป็นผู้ที่มีความสำนึกอันเหมาะสมในเรื่องรอบตัว และมีความเต็มใจในการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันสิ่งแวดล้อม

๑๔. เป็นผู้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

๑๕. เป็นผู้ที่ยอมรับในการปฏิบัติตามกติกาและกฎเกณฑ์ของสังคม

๑๖. เป็นผู้รู้จักแสวงหาและใช้แหล่งความรู้

๑๗. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตลอดจนใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

๑๘. เป็นผู้ที่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

๑๙. เป็นผู้รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๒๐. เป็นผู้ที่มีการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพภายในสังคม

สำหรับความสำคัญของจิตสำนึกความเป็นพลโลกนั้น เฮทท์ (Hett, 1991) ได้กล่าวว่า ความหวังที่ยิ่งใหญ่ที่สุดสำหรับโลกในปัจจุบันก็คือ ความสามารถที่จะให้การศึกษาเรื่องจิตสำนึกความเป็นพลโลกให้แก่พลเมือง ให้เขามีทัศนคติว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของระบบโลกที่กว้างใหญ่ มีอิสระจากข้อผูกมัดของความรักชาติอย่างผิดๆ สามารถประสานสัมพันธ์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เพราะโลกเจริญมาถึงยุคข้อมูลข่าวสารซึ่งมีบทบาทต่อชีวิตของมนุษย์

การปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นพลโลกนี้ก็คือ การพัฒนาความคิดเห็นของบุคคลให้คิดและมองตนเองว่า ตนเองมีฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัวมนุษย์เดียวกัน มากกว่าการมองตนเองว่าเป็นเพียงสมาชิกของชาติใดชาติหนึ่งหรือภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งเท่านั้น รวมทั้งให้มีความรู้สึกถึงความรับผิดชอบต่อประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ จนถึงระดับโลก โดยรับผิดชอบในฐานะที่ตนเองเป็นสมาชิกของชุมชนโลกด้วย

การปลูกฝังเยาวชนให้เป็นผู้มีจิตสำนึกในความเป็นพลโลกนั้น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญของการศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งนักการศึกษาในหลายประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญนี้ และได้ให้แนวทางการปลูกฝังเยาวชนให้มีจิตสำนึกในความเป็นพลโลกอยู่หลายแนวทางด้วยกัน แนวทางที่นิยมใช้กันมากในโรงเรียนได้แก่ “สกลทรรศน์ศึกษา” (Global Education) ซึ่งเป็นแนวการจัดการศึกษาที่มุ่งให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจพลเมืองในภูมิภาคอื่นๆ ของโลกในด้านต่างๆ พัฒนาผู้เรียนให้มีแนวคิดและเจตคติที่ถูกต้องในเรื่องของการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ โดยเน้นความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันและกัน รวมทั้งการฝึกฝนผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ตลอดจนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในแง่ของการให้ความร่วมมือและการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความรู้ เจตคติ และทักษะที่ได้รับจากการพัฒนาดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการพัฒนาสู่ความเป็นพลเมืองดีของโลก

นอกจากแนวทางการจัดการศึกษาด้านสกลทรรศน์ศึกษาที่นิยมนำมาใช้ เพื่อการพัฒนาความเป็นพลโลกแล้วนั้น ยังมีแนวทางการจัดการศึกษาอีกหลายแนวทางที่อาจนำมาใช้เพื่อการพัฒนาจิตสำนึกในความเป็นพลโลกได้อีกเช่นกัน การนำแนวคิดและแนวปฏิบัติของพระพุทธศาสนาเป็นแนวทาง การพัฒนาจิตสำนึกของความเป็นพลโลกนั้น อาจเป็นแนวทางหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีหลักธรรมและแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม และเนื่องจากพระพุทธศาสนาก็เป็นเนื้อหาสาระที่ได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอยู่แล้ว การนำเอาหลักธรรมและแนวปฏิบัติตามพระพุทธวิธีมาประสานสัมพันธ์กับการพัฒนาจิตสำนึกของความเป็นพลโลก จึงน่าจะเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงอย่างยิ่ง

หลักธรรมหรือองค์ธรรมข้อใดที่สามารถพัฒนาเยาวชนให้มีจิตสำนึกในความเป็นพลโลกได้ องค์ธรรมในหลักพระพุทธศาสนามีอยู่หลายองค์ธรรมจากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลกสำหรับเยาวชนตามแนวพุทธธรรม” (สิริวรรณ ศรีพหล ๒๕๕๗) ได้ใช้เทคนิคเดลฟายศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญฝ่ายพระภิกษุสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูป และผู้เชี่ยวชาญฝ่ายฆราวาส จำนวน ๑๓ ท่าน พบว่า องค์ธรรมที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นองค์ธรรมที่มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และระดับมาก ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลกของเยาวชนมีอยู่ ๑๔ องค์ธรรมเรียงตามลำดับ ดังนี้ หิริโอตตัปปะ สติสัมปชัญญะ โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓ เบญจศีล เบญจธรรม สัปบุริสธรรม ๗ สังคหัตถุ ๔ มรรค ๘ ขันติโสรัจจะ พรหมวิหาร ๔ ฆราวาสธรรม ๔ อิทธิบาท ๔ ปฏิจจสมุปบาท พละ ๔

สำหรับแนวทางหรือวิธีการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลกนั้น จากงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลกสำหรับเยาวชนตามแนวพุทธธรรม” ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และการตัดสินใจแก้ปัญหา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประยุกต์มาจากวิธีสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีอยู่หลากหลายวิธีด้วยกัน และยังนำวิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการมาใช้ด้วยเพื่อพัฒนาวิธีการคิดของผู้เรียน

สุนน อมรวิวัฒน์ (๒๕๓๐ : ๓๐) กล่าวว่าการศึกษาที่แท้ย่อมสัมพันธ์สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต วิถีชีวิตมนุษย์ย่อมมีการเปลี่ยนแปลง การขัดแย้ง มีสุข มีทุกข์ มีความหวัง ผิดหวังเป็นธรรมดา ผู้เรียนควรมีโอกาสได้เรียนรู้วิถีทางชีวิตที่สัมพันธ์กับวิถีการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้จึงต้องช่วยสร้างสมรรถภาพให้ผู้เรียนสามารถเผชิญ ผจญ ผสมผสานวิธีการและเผชิญปัญหาได้

สุนน อมรวิวัฒน์ (๒๕๔๒ : ๕๕-๖๐) ได้เสนอการผสมผสานวิธีการต่างๆ เพื่อสามารถเผชิญปัญหาได้

โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์และการตัดสินใจ
แก้ปัญหา ซึ่งประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ได้แก่

**๑. การรวบรวมข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง
ความรู้และหลักการ** ขั้นตอนนี้จัดได้ว่าเป็นพื้นฐาน
ในการที่จะเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาไม่ว่า
สถานการณ์ใดก็ตาม หากผู้เผชิญ ขาดข้อมูลไม่รู้
เหตุปัจจัยและลักษณะของสภาพการณ์คืออะไร
ก็ย่อมมีแต่ความมืดมน ไม่สามารถคิดหรือทำสิ่งที่ถูก
ต้องได้ การที่ประชาชนขาดข่าวสารข้อมูลที่จะรู้และ
เข้าใจความเป็นจริง จึงไม่มีหลักการและพื้นฐานของ
การคิด การตัดสินใจ ตกเป็นเบี้ยล่างของกลุ่มคนที่
รู้มากกว่า ดังนั้นทักษะในการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลจึง
เป็นเครื่องมือที่สำคัญอันดับแรกของการเผชิญสถานการณ์

๒. การประเมินคุณค่าและประโยชน์ เมื่อ
บุคคลได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ตน
เผชิญแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ ต้องคิดพิจารณาองค์
ประกอบสิ่งนั้น และสถานการณ์นั้นว่ามีคุณค่ามาก
หรือน้อย มีประโยชน์หรือมีโทษอย่างไร ซึ่งหลักธรรม
ของพระพุทธศาสนาได้อธิบายหลักและวิธีการ
ประเมินคุณค่าไว้หลายเกณฑ์ การคิดประเมินค่าจึงมี
ความสำคัญและมีผลต่อการตัดสินใจในอันดับต่อไป

๓. การเลือกและการตัดสินใจ การเผชิญ
สถานการณ์ของแต่ละคนนั้นมีลักษณะและวิธีการ

แตกต่างกันมาก ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และข้อมูล
ที่ตนมีชีวิต ในวัยเด็กเป็นชีวิตที่มีผู้คุ้มครองปัญหาการ
เลือกและตัดสินใจจึงไม่ยุ่งยากมากนัก ครั้นเมื่อโตขึ้น
เข้าสู่วัยรุ่น การเผชิญสถานการณ์เริ่มมีความยุ่งยาก
กระบวนการเรียนรู้ไม่ว่าจะอยู่ในครอบครัว ในโรงเรียน
หรือในสังคมจึงต้องฝึกทักษะการเลือกและตัดสินใจ
การแก้ปัญหามีหลักการ หาไม่แล้วเมื่อเขาเติบโต
เป็นผู้ใหญ่ขาดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ขาดทักษะการ
คิดประเมินค่า บุคคลเหล่านั้นย่อมไม่สามารถเลือก
และตัดสินใจได้ การเลือกและการตัดสินใจจึงเป็น
ทักษะที่สำคัญ

๔. การปฏิบัติ แม้บุคคลหนึ่งจะสามารถ
รวบรวมข้อมูลความรู้ได้ ประเมินค่าและตัดสินใจ
ได้แล้วก็ตาม ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดคือการปฏิบัติจริง
คนจำนวนมากตัดสินใจในทางดีงาม แต่ปฏิบัติไม่ได้
เนื่องจากมิได้ฝึกตนให้สามารถต้านกระแสกิเลส
และขาดความตั้งใจมั่นต่อการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ
นอกจากการฝึกสติให้ตั้งมั่นแล้ว พระพุทธศาสนาสอน
ให้คนฝึกตนให้มีสัมปชัญญะคือความรู้เท่าทัน เพื่อให้
สามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

สมณ อมรวิวัฒน์ ได้สรุปกระบวนการเผชิญ
สถานการณ์ทั้ง ๔ ขั้นตอนตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา
ใช้ฐานทางจิตพิสัย เน้นการรู้จักตนเอง หลักสัมพันธภาพ

ที่สมดุล ศรัทธาและทำที่ที่บุคคลและกลุ่มชนพึงมีต่อการ
การคิดที่ถูกต้องแบบคาย (โยนิโสมนสิการ) พฤติกรรม
ในการเผชิญ ผจญผสมผสานและเผชิญปัญหา ตลอดจน
การเรียนรู้สะสมประสบการณ์ ทบทวนปรับปรุงวิธี
การปฏิบัติให้เกิดผลสมบูรณ์ ทั้งนี้บุคคลควรฝึก
ตนเองให้สามารถใช้สติปัญญาและสติสัมปชัญญะ มี
หลัก ศีลธรรมประจำใจ ดำรงตนอยู่ด้วยความไม่
ประมาท ย่อมจะมีความเบิกบาน กล้าหาญ สามารถ
แก้ไขปัญหาในทุกย่างก้าวของชีวิตได้เป็นผลสำเร็จ

สำหรับวิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการนั้น
เป็นวิธีการคิดแห่งปัญญา การคิดอย่างมีระเบียบ
พินิจพิจารณาด้วยเหตุผล เป็นวิธีการคิดตามแนวพุทธ
ธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงใช้แนวทางในการสอนคนให้
รู้จักคิดและเข้าใจในธรรม สักตมให้เกิดอวิชาและ
ตันทา

พระธรรมปิฎก (๒๕๓๘ : ๖๖๗) กล่าวว่า
โยนิโสมนสิการ หมายถึง การใช้ความคิดอย่างถูกวิธี
และเมื่อเทียบในกระบวนการพัฒนาปัญญา โยนิโสมนสิการอยู่ในระดับที่เหนือศรัทธาเพราะเป็นขั้นที่เริ่ม
ใช้ความคิดของตนเองเป็นอิสระ เป็นการฝึกการใช้
ความคิด ให้รู้จักการคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมี
ระเบียบ รู้จักคิดวิเคราะห์ ไม่มองเห็นสิ่งต่างๆ
อย่างตื้นๆ ผิวเผิน เป็นขั้นสำคัญในการสร้างปัญญา
ที่บริสุทธิ์เป็นอิสระทำให้ทุกคนช่วยตนเองได้

พระธรรมปิฎก (๒๕๓๘ : ๖๗๕-๗๒๕) ได้
ประมวลวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการไว้ ๑๐ วิธีด้วยกัน
คือ

๑. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย
๒. วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ
๓. วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์
๔. วิธีคิดแบบอริยสังหรือคิดแบบแก้ปัญหา
๕. วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์
๖. วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก
๗. วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม
๘. วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม

๙. วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบันหรือวิธี
คิดแบบมีปัจจุบันธรรม

๑๐. วิธีคิดแบบวิภาษวาท

จะเห็นได้ว่า วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการทั้ง
๑๐ วิธี สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดปัญญา
และมีความคิดอย่างถูกวิธี

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจิตสำนึกความ
เป็นพลโลกสำหรับเยาวชนตามแนวพุทธธรรม” นั้น
ผู้วิจัยได้สร้างแผนการสอนโดยนำเนื้อหาจากองค์
ธรรมทั้ง ๑๔ องค์ธรรม แล้วใช้แนวการสอนโดยใช้
กระบวนการเผชิญสถานการณ์และการตัดสินใจแก้
ปัญหาตามแนวของสุมน อมรวิวัฒน์ โดยมีวิธีการตาม
ขั้นตอน ดังนี้

๑. การเตรียมการก่อนการเรียนการสอน
(การสร้างศรัทธา) โดยมีการเตรียมการดังนี้

- ๑.๑ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม
- ๑.๒ การเตรียมตัวครู

๒. กิจกรรมการเรียนการสอน

- ๒.๑ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
- ๒.๒ ขั้นสอน

๑) ขั้นการรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร
ข้อเท็จจริง ความรู้และหลักการ

๒) ขึ้นประเมินค่าเนื้อหา คุณค่าแท้ และคุณค่าเทียม

๓) ขึ้นการเลือกและตัดสินใจ

๔) ขึ้นการฝึกปฏิบัติ

๒.๓ ขึ้นสรุป

ซึ่งแผนการสอนแต่ละแผน ยังได้เน้นการค้นหาวีธีคิดแบบโยนิโสมนสิการแต่ละวิธีอีกด้วย

ผลการวิจัยพบว่า หลังจากนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มทดลองได้ศึกษาองค์ธรรมทั้ง ๑๔ องค์ธรรม โดยกระบวนการเผชิญสถานการณ์และการตัดสินใจแก้ปัญหาแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ซึ่งใช้วิธีการสอนแบบปกติ และผลการวิจัยยังพบอีกว่า ทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญ

สถานการณ์อยู่ในระดับดีและที่สำคัญคือความคิดเห็นที่มีต่อความเป็นพลโลกของนักเรียนกลุ่มทดลองอยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง

กล่าวโดยสรุปการนำองค์ธรรมในพระพุทธศาสนาและการประยุกต์ใช้แนวทางการสอนของพระพุทธองค์ เช่น กระบวนการเผชิญสถานการณ์และการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เน้นเป็นอีกแนวทางหนึ่งนอกเหนือจากแนวทางอื่นๆ ซึ่งครูเคยใช้และนำมาพัฒนานักเรียนของตนให้เกิดจิตสำนึกความเป็นพลโลก ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนรู้จักการมองโลกและมีทักษะในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และที่สำคัญคือ มีสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกที่จะช่วยในการเตรียมเยาวชนสำหรับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

เอกสารอ้างอิง

- นิภา สุขพิทักษ์ “จิตสำนึกความเป็นพลโลกของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๙ ตามการรับรู้ของตนเอง” ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๖
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) *พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๘
- วิชาการ, กรม *คู่มือหลักสูตรพระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๓๕
- สิริวรรณ ศรีพหล *รายงานการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลกสำหรับเยาวชนตามแนวพุทธธรรม”* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ๒๕๔๗
- สุนน อมรวิวัฒน์ *การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ* พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ ๒๕๓๐
- _____ . *การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์* โครงการกิตติเมธี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ๒๕๔๒
- Glick, E.L. *Toward a comprehensive Definition of Worldmindedness*. Dissertation Abstracts International 35 (1975) : 6436-A.
- Hett, E. Jane. *The Development of an Instrument of Measure Global-Mindedness*. UMI Dissertation Service: University of San Diego, 1991

การศึกษาของ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

ปรีชา ทนังคง*

เมื่อไม่นานมานี้ ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา และนักวิชาการ กลุ่มพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ต้อนรับคณะ ผู้แทน จากประเทศสาธารณรัฐเกาหลีที่เดินทางมา ศึกษาดูงาน ด้านการศึกษาของไทยและการเรียน การสอนภาษาเกาหลีในมหาวิทยาลัยต่างๆ จากการ แลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องการศึกษา ผู้เขียนเห็นว่ามี ข้อมูลน่าสนใจน่าศึกษา จึงขอเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับ ระบบการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ดังนี้

ระบบการศึกษาของสาธารณรัฐเกาหลี

การจัดการศึกษาอยู่ ๓ ระดับ ได้แก่

๑. ระดับชาติ : มีกระทรวงศึกษาธิการและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (The Ministry of Education and Human Resource Development) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบนโยบายระดับชาติ

๒. ระดับจังหวัด : มีสำนักการศึกษาระดับจังหวัด (The Supervisors of Education) ซึ่งรับผิดชอบ การศึกษาระดับเทศบาลและจังหวัด

๓. ระดับอำเภอ : มีคณะกรรมการการศึกษาระดับอำเภอ (The District Boards of Education) รับผิดชอบการศึกษาในระดับอำเภอและ สถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการและการพัฒนาทรัพยากร- มนุษย์ เป็นองค์กรรับผิดชอบการศึกษาทุกระดับ ดำเนินนโยบายหลักดังต่อไปนี้ การจัดการเรียนการ สอน ระดับประถมศึกษา (Elementary School) ระดับมัธยมศึกษา (Lower and Upper Secondary School) ระดับอุดมศึกษา (Higher Education) การพิมพ์หนังสือแจก และการอนุมัติให้ใช้หนังสือใน แต่ละชั้นเรียน จัดเตรียมการบริหารและสนับสนุน

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เงินทุนทุกระดับ สนับสนุนการศึกษาระดับท้องถิ่น ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย อบรมระบบการเรียน การสอนของครูให้ทันสมัย รับผิดชอบการจัดการศึกษาต่อเนื่อง (Lifelong Education) และพัฒนาโยบายทรัพยากรมนุษย์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

กระทรวงศึกษาธิการและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีหน่วยงานที่สำคัญ ได้แก่

๑. สถาบันประวัติศาสตร์เกาหลีแห่งชาติ (The National Institute of Korean History)

๒. สถาบันการพัฒนาการศึกษาระหว่างประเทศ (The National Institute for International Education Development)

๓. สำนักงานคณะกรรมการอุทธรณ์เพื่อครู (The Appeal Commission for Teachers)

๔. สถาบันการศึกษาพิเศษ (The Korea Institute for Special Educational)

๕. สถาบันการสอนวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (The National Academy of Sciences)

การจัดการศึกษาให้มีความหลากหลายและตามศักยภาพของผู้เรียน ดังนั้น ประธานคณะกรรมการศึกษาระดับท้องถิ่น ซึ่งแยกอำนาจออกจากกันระหว่าง ผู้บริหารระดับเขต/ภูมิภาค (Regional Supervisors) ซึ่งอยู่ในเมืองใหญ่ ซึ่งมีทั้งหมด ๗ เมือง และ ๙ จังหวัดมีความสำคัญเทียบเท่ากับ ประธานคณะกรรมการการศึกษาระดับตำบล (The Country Boards of Education) ซึ่งดูแลในพื้นที่การศึกษาขนาดเล็ก

ระบบการศึกษา (School System)

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี แบ่งการศึกษาเป็น ๖ : ๓ : ๓ : ๔

ได้แก่ระดับประถมศึกษาตั้งแต่ ป.๑-๖ (Grade ๑-๖) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ม.๑-๓ (Grade ๗-๙) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (High School) ม.๔-๖ (Grade ๑๐-๑๒) และระดับอุดมศึกษา (ซึ่งอาจมีหลักสูตร ๒-๓ ปี หรือ ๔ ปีก็ได้)

การศึกษาระดับอนุบาล

ถึงแม้ว่าการศึกษาระดับอนุบาลเป็นการศึกษาที่รัฐไม่บังคับ แต่รัฐบาลก็ส่งเสริมสนับสนุน

การศึกษาระดับอนุบาลมีทั้งภาคเอกชนและรัฐบาล รับเด็กที่มีอายุ ๓-๕ ปี เป้าหมายของการศึกษาในระดับนี้เพื่อให้นักเรียนเตรียมความพร้อมและรู้จักเพื่อน สิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา พัฒนากิจกรรมที่หลากหลายเรียนรู้อาชีพต่างๆ หลักสูตรมี ๕ วิชา คือ สุขศึกษา สังคม ศิลปะการแสดง ภาษา เกาหลี และการสำรวจ

ในปี ค.ศ. ๒๐๐๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕) มีเด็กนักเรียนอนุบาลจำนวน ๕๕๐,๒๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๙ ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดเนื่องจากจำนวนนักเรียนได้ลดลง เพราะฉะนั้นกระทรวงศึกษาธิการและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (The Ministry of Education and Human Resource Development) มีนโยบายรับนักเรียนในระดับอนุบาลเพิ่มและพร้อมทั้งอนุมัติให้เปิดโรงเรียนอนุบาลเพิ่ม เพื่อยกระดับการศึกษาชั้นอนุบาลขึ้น

นับตั้งแต่เดือนกันยายน ค.ศ. ๒๐๐๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕) รัฐบาลได้มีโครงการสนับสนุนค่าเล่าเรียนในระดับอนุบาลให้กับครอบครัวที่มีรายได้น้อย เพื่อเตรียมเด็กวัยก่อนเข้าเรียนเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจยั่งยืนจากปี ค.ศ. ๒๐๐๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕) โครงการนี้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ชื่อโครงการว่า “การศึกษาอนุบาลฟรี ให้ได้ถึงร้อยละ ๒๐ ของจำนวนเด็กอายุ ๕ ขวบ” (“Free Education for (an additional) 20 percent of 5-year-olds”)

ระดับประถมศึกษา เป็นภาคบังคับ ซึ่งนักเรียนอายุตั้งแต่ ๖-๑๑ ปี

การศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาภาคบังคับที่กฎหมายระบุไว้ว่าบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องส่งบุตรหลานของตนให้เข้ารับการศึกษาดังแต่อย่างใด ๖ ขวบจนถึง ๑๒ ปี ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้เริ่มประกาศใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๓ (พ.ศ. ๒๔๙๖)

การเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา มีเป้าหมายให้ผู้เรียน ดังนี้

๑. พัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อให้เกิดความเข้าใจและภาษาพูดประจำชาติ เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี

๒. พัฒนาศีลธรรมจรรยา ความรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่มและร่วมกันทำงานระดับชาติ

๓. พัฒนาความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นเหตุเป็นผลเพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

๔. พัฒนาความสามารถที่จะดำเนินชีวิตอยู่ด้วยตนเองโดยฝึกฝนทักษะและการประกอบอาชีพเพื่ออนาคต

๕. พัฒนาการเรียนรู้สาขาคณิตศาสตร์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

๖. ให้เกิดสุนทรียภาพทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม และวรรณคดีอันดีงามของชาติ

ในปี ค.ศ. ๑๙๘๒ (พ.ศ. ๒๕๒๕) รัฐบาลได้เริ่มมีการตรวจสอบเพื่อเสียภาษีการศึกษาเพื่อปรับปรุงด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม และด้านการยกระดับเงินเดือนแก่ข้าราชการครู นอกจากนี้แล้วรัฐได้อำนวยความสะดวกแก่โรงเรียนเพื่อพัฒนาโครงการใหม่ๆ โดยได้ลดจำนวนนักเรียนลงในชั้นเรียน คงมีนักเรียน ๓๔-๓๕ คน ต่อ ๑ ห้องเรียน และรัฐบาลได้เพิ่มการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศให้ระดับประถมศึกษาปีที่ ๓ ขึ้นไปเรียนภาษาอังกฤษสัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง

ในแผนการศึกษาของหลักสูตรแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ ให้ระดับประถมศึกษาเรียน ๒๕-๓๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เฉลี่ยแล้วเรียนวันละ ๕-๖ ชั่วโมง และมี ๑๐ รายวิชาที่เรียน คือ ภาษาเกาหลี ศีลธรรม สังคมศึกษา เลขคณิต วิทยาศาสตร์กายภาพ งานฝีมือ พลศึกษา ดนตรี ศิลปะศึกษา และ ภาษาต่างประเทศ

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับที่มีอัตราการเข้าเรียนถึงร้อยละแปดสิบ

ปัจจุบันการศึกษภาคบังคับของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ได้ขยายไปอีกสามปี ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเริ่มในปี ๒๐๐๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕)

ระดับมัธยมศึกษา

● มัธยมศึกษาตอนต้น (Middle School) นักเรียนที่จะเข้ามาศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะมีอายุระหว่าง ๑๒-๑๔ ปี ในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา มีจำนวนนักเรียนที่เข้าศึกษาในระดับนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากการยกเลิกการสอบเข้าเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๘ (พ.ศ. ๒๕๑๑) และทางการได้กำหนดให้เด็กเข้าศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตที่อยู่ของตนเอง เพื่อลดการแข่งขันเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงลง

การเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีเป้าหมายดังนี้

๑. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อจักเป็นสมาชิกของสังคมที่มีคุณภาพ และรับผิดชอบสูงในสังคมประชาธิปไตย

๒. สอนให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานและทักษะเพื่องานอาชีพ

๓. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความมีเหตุผล และความสามารถในการตัดสินใจ

๔. พัฒนาสุขภาพอนามัยให้แข็งแรง หลักสูตรประกอบด้วยวิชาหลัก ๑๒ วิชา วิชาเลือกเสรี และกิจกรรมเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการเตรียมตัวเพื่อไปประกอบอาชีพในอนาคต

หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย ๑๐ วิชาหลัก ภาษาเกาหลี จริยธรรม สังคมศึกษา เลขคณิต วิทยาศาสตร์กายภาพ คหกรรมศาสตร์ (Home economics) พลศึกษา ดนตรี ศิลปะศึกษา และภาษาอังกฤษ ซึ่งเรียน ๓๔ ชั่วโมงต่อ ๑ สัปดาห์ ทั้งนี้ รวมถึงวิชาเลือก ๔ ชั่วโมง และกิจกรรมพิเศษอีก ๒ ชั่วโมง โดยเฉลี่ยแล้ว วันละ ๖-๗ ชม.

● ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (High School) หลักสูตร ๓ ปี นักเรียนอายุตั้งแต่ ๑๕-๑๗ ปี

เมื่อจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว สามารถเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้ตามหลักสูตรทางวิชาการของโรงเรียนสายสามัญมีทั้งแกนหรือวิชาพื้นฐานและวิชาเลือกเสรีจำนวนทั้งสิ้น ๒๗ วิชา เป้าหมายของการศึกษาสาขาวิชานี้เพื่อ

๑. ให้การศึกษาต่อจากชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 ๒. เสริมสร้างความรู้ความสามารถในด้านความเข้าใจ และการตัดสินใจเกี่ยวกับชาติและสังคม
 ๓. พัฒนาสุขภาพอนามัยของนักเรียนและความสามารถในการวางแผนและจัดการกับชีวิตของตนเอง
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น ๒ สาขา ได้แก่ สายอาชีพ (Vocational training) และสายศิลป์ (Liberal Arts)

โรงเรียนมัธยมปลายสายอาชีพนั้นเน้นหนักในด้านการเรียนการฝึกหัดสาขาอาชีพศึกษา ในอาชีพแต่ละสาขา แบ่งออกเป็น ๘ สาขา ได้แก่ เกษตรกรรม ช่างเทคนิคอาชีพพาณิชยกรรม การตลาด การประมง การเดินเรือ (สมุทรศาสตร์) ทักษะการออกแบบผสมผสานและศิลปะ

หลักสูตรของโรงเรียนเหล่านี้ ประกอบด้วย วิชาสามัญร้อยละ ๓๐ วิชาชีพ ร้อยละ ๗๐ โดยจะต้องเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในอัตราส่วนเท่าๆ กัน ตามปกติแล้วนักเรียนจะต้องเรียนให้ครบ ๒๐๔ หน่วยกิต จึงจะครบหลักสูตร ซึ่งในปีที่ ๑ นักเรียนจะต้องเรียนวิชาสามัญก่อน แล้วจึงค่อยๆ

เพิ่มวิชาชีพมากขึ้นเรื่อยๆ ในชั้นปีที่ ๒ และ ๓ ตามลำดับ นอกจากนี้นักเรียนจะต้องฝึกภาคปฏิบัติราว ๑-๓ เดือน ก่อนจะจบการศึกษา

ในชั้น ม.๔ (Grade ๑๐) ตามหลักสูตรใหม่ (ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๔๓) ให้เรียน ๑๐ วิชาหลัก ได้แก่ ภาษาเกาหลี จริยธรรม สังคมศึกษา เลขคณิต วิทยาศาสตร์กายภาพ งานฝีมือ (practical skill) พลศึกษา ดนตรี ศิลปะศึกษา และภาษาอังกฤษ รวมถึงวิชาเลือกเสรี และกิจกรรมพิเศษ ส่วนในชั้น ม. ๕ และ ม.๖ (Grade ๑๑ และ Grade ๑๒) อนุญาตให้เรียนวิชาเลือกตามความถนัดของแต่ละบุคคล

ปัจจุบันมีโรงเรียนแบบผสม (Comprehensive School) หมายถึง การเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนร่วมกันระหว่างวิชาสายอาชีพ และสายสามัญด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนพิเศษเฉพาะด้านในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ โรงเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ โรงเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ โรงเรียนการสอนศิลปะ และโรงเรียนการกีฬา เป้าหมายของโรงเรียนเหล่านี้ คือ ให้การศึกษาที่เหมาะสมแก่นักเรียนให้มีความสามารถเฉพาะสาขานั้นๆ

ระดับอุดมศึกษา

ระดับอุดมศึกษาของสาธารณรัฐเกาหลี แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่

๑. วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ๔ ปี หรือ ๖ ปี สำหรับสาขาแพทยศาสตร์
๒. วิทยาลัยอาชีพศึกษา หลักสูตร ๒ ปี
๓. วิทยาลัยการศึกษา ๔ ปี
๔. วิทยาลัยอื่นๆ อาจมีหลักสูตร ๒-๔ ปี เช่น วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยทางศาสนา ฯลฯ

กระทรวงศึกษาธิการ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะควบคุมการศึกษาในระดับที่เป็นของรัฐและเอกชน จำนวนนักศึกษา คุณภาพของครูอาจารย์ หลักสูตร เกณฑ์ และการให้ปริญญา วิชาพื้นฐาน และการฝึกวิชาชีพทหาร

อย่างไรก็ตาม สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งจะมีอิสระในการจัดหลักสูตร ของสถาบันตนเอง หลักสูตรปริญญาตรีจะต้องประกอบด้วยพื้นฐานบังคับตามกฎหมายกระทรวง คือ ภาษาเกาหลี ภาษาต่างประเทศอย่างน้อย ๒ ภาษา ปรึชญาเบื้องต้น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ทั่วไป และ พละนามัย ซึ่งสถาบันเอกชน ร้อยละ ๘๐ จะมีพื้นฐานเหล่านี้ครบ ในอดีตการที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ผู้ที่ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะต้องสอบเข้ามหาวิทยาลัย ๒ ครั้ง ครั้งแรกเป็นการสอบเบื้องต้นเพื่อเข้ามหาวิทยาลัย เมื่อสอบผ่านแล้วก็ต้องสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่ตนต้องการอีกครั้งหนึ่ง จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. ๑๙๘๑ (พ.ศ. ๒๕๒๔) ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัยใหม่ โดยนับคะแนนในวิชาความถนัด (Scholastic Achievements) จากการเรียนในชั้นมัธยมจำนวน ๓๐ เปอร์เซนต์และคะแนนสอบเบื้องต้นเข้ามหาวิทยาลัยอีก ๓๐ เปอร์เซนต์ เพื่อคัดเลือกผู้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาต่อไป

เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีแล้วสามารถเรียนต่อในชั้นบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโท และ ปริญญาเอก) ในสาขาที่ตนสนใจ หลักสูตรปริญญาโท จำนวน ๒๔ หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาราว ๓ ปี อนึ่งผู้ที่ศึกษาปริญญาเอกจะต้องศึกษาภาษาต่างประเทศอย่างน้อย ๒ ภาษา

หลักสูตรการศึกษาของเกาหลี

หลักสูตร มิใช่เป็นเครื่องมือเพียงบอกเท่านั้น คือ มาตรฐาน หรือเป้าหมายของการศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่นั่นเป็นการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของตำราเรียน (Text books) ด้วย กระทรวงศึกษาธิการและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งรับผิดชอบแผนด้านการศึกษา รวมทั้งเนื้อหาเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ได้มาตรฐาน แต่ทางคณะกรรมการการศึกษาในระดับท้องถิ่น (Local Boards of Education) และโรงเรียนอาจจะวางรากฐานการศึกษาให้มีมาตรฐาน

ในอนาคต และเนื้อหา ผลกระทบตามแต่ละส่วน เขตการศึกษา แต่ต้องอยู่ภายใต้ของหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งกำหนดมาจากรัฐบาลกลาง

หลักสูตรแห่งชาติได้ปรับปรุงใหม่เสมอเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของสังคม และสร้างขอบเขตวินัยการศึกษาใหม่ โดยปรับปรุงหลักสูตรในปี ๑๙๙๗ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ภายใต้กฎเกณฑ์แห่งความเข้มแข็ง ระดับประถมศึกษา และทักษะกระบวนการเรียนรู้ การเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน การเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

หลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ (The Seventh Curriculum) ซึ่งเกาหลีใช้หลักสูตรมา ๗ ฉบับแล้ว โดยปรับปรุงเนื้อหาในปี ๑๙๙๗ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ได้ปรับปรุง ๑๐ สาขาวิชาพื้นฐานทุกระดับชั้น รวมทั้ง วิชาเลือก และกิจกรรมพิเศษ ในช่วงระยะ ๑๐ ปีที่ผ่านมาจากระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น วิชาเลือกให้เรียนเพียง ๒ ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย บรรจุในหลักสูตรให้นักเรียนได้ศึกษาเป็นวิชาเลือกตามความสมัครใจและความสามารถของตนเพื่อไปประกอบอาชีพได้

หลักสูตรการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ล่าสุด ฉบับปี ๒๐๐๐ (พ.ศ. ๒๕๔๓) นักเรียนที่เริ่มเรียนในหลักสูตรนี้ คือ ป.๑-๒ (Grade ๑-๒) ใน ปี ๒๐๐๐ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ตามด้วย ป.๓-๔ (Grade ๓-๔) ใน ปี ๒๐๐๑ (พ.ศ. ๒๕๔๔) ส่วนระดับ ป.๕-๖ จะเริ่มใช้ในปี ๒๐๐๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕) หลักสูตรใหม่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใช้ในปี ๒๐๐๑ (พ.ศ. ๒๕๔๔) มัธยมศึกษาตอนปลาย ในปี ๒๐๐๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕) ตามลำดับ

บทวิเคราะห์

จะเห็นได้ว่า ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี หรือเรียกสั้นๆ ว่า เกาหลีใต้ มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีประธานาธิบดีเป็นผู้นำประเทศ เกาหลีได้มีการพัฒนาทางด้านการศึกษา และอุตสาหกรรม รวดเร็วมาก มีความพยายามที่จะพัฒนาประเทศด้วยพลังกำลังของคนในชาติ ซึ่งมีระเบียบวินัย พร้อมทั้ง

การปกครองที่มีระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง คือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่เอารัดเอาเปรียบประชาชน ซึ่งถือเป็นนโยบายของรัฐ นอกจากนั้น รัฐสนใจต่อการศึกษาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง

ในด้านการศึกษาของสาธารณรัฐเกาหลี มีการศึกษาล้ายคลึงกันมากกับไทย คือ ๖:๓:๓:๔ ดังที่กล่าวมาแล้ว ระดับประถมศึกษา ๖ ปี มัธยมศึกษาตอนต้น ๓ ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย ๓ ปี แต่ระดับมหาวิทยาลัย/วิทยาลัย เรียน ๔ ปี หรือ ๒-๓ ปี ก็ได้ แล้วแต่สาขาวิชา

การพัฒนาหลักสูตรมีการพัฒนาอยู่เรื่อยๆ เนื่องจากผู้นำรัฐบาล เอาใจใส่ต่อการศึกษาเป็นอย่างดี โดยมองถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่แตกต่างจากของไทยอย่างมาก

การศึกษาไทยควรนำมาประยุกต์ ดังนี้

๑. ด้านการเรียนการสอน ระดับอนุบาล ควรจัดให้ฟรี เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ระหว่างชนบทและชุมชนเมือง นอกจากนี้ควรพัฒนารากหญ้าของการศึกษาให้มีความมั่นคง และเข้มแข็ง ส่วนระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรจัดให้ฟรี โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ เลย แล้วรัฐควรออกกฎหมายว่าถ้าโรงเรียนใดเรียกเก็บค่าเล่าเรียน ก็ให้ดำเนินคดีตามกฎหมาย และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายควรจัดให้มีการเรียนหลากหลายวิชา

๒. ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างอาจารย์ให้มีคุณภาพ โดยการพัฒนากำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี จัดบริการการศึกษาให้เข้าระบบโดยให้อิสระแก่ท้องถิ่น และหุ้มทุนการลงทุณด้านการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

Handbook of Korea, (2003) The Korean Overseas Information Service. เอกสารจัดพิมพ์โดยรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลี.

ชูพินิจ เกษมณี และคณะ. (๒๕๔๖). สารานุกรมเกี่ยวกับเกาหลี. โรงพิมพ์แคยอง แพ็คกิ้ง แอนด์ พรินต์ติ้ง : กรุงเทพฯ.

วัด...มัสยิด...แหล่งการเรียนรู้ ระดับรากหญ้าที่สำคัญ

อารีเฟน อับดุลกาเดร์*

Wระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ระบุถึง แหล่งการเรียนรู้ไว้ดังนี้

“มาตรา ๒๕ รัฐส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ”

แหล่งการเรียนรู้อื่นที่สำคัญอันมีสภาพเป็นแหล่งการเรียนรู้อยู่แล้ว หรือสามารถพัฒนาขึ้นเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ดีได้อีกมากมายหลายแห่งคือ วัดในพุทธศาสนา และมัสยิดในศาสนาอิสลาม ซึ่งหากรัฐได้

เข้าไปส่งเสริมการดำเนินงานและทำความเข้าใจให้กระจ่างก็จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญทีเดียว

วัดและมัสยิดมีความพร้อมและความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ดีด้วยเหตุผลอย่างน้อย ๔ ประการคือ

๑. เป็นศูนย์กลางของชุมชนด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วัดและมัสยิดมีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่กุลบุตรกุลธิดา การบรรยายธรรม และการให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่บุคคลทุกเพศทุกวัย การประกอบศาสนกิจและการส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงาม

๒. มีความพร้อมด้านทรัพยากร วัดและมัสยิดเป็นแหล่งรวมศรัทธาของบรรดาศาสนิก โดยสภาพจึงมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์

* ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ ถ.สงขลา-นาทวี ต. เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา ๙๐๐๐๐

ปัจจัยทางทุนทรัพย์และบุคลากรผู้ยินดีให้ความช่วยเหลือส่งเสริมการดำเนินการแหล่งการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

๓. มีความพร้อมด้านผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ การจัดองค์กรในรูปของคณะกรรมการทั้งวัดและมัสยิด ทำให้มีความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล ซึ่งนอกจากจะพร้อมด้านปริมาณแล้วยังมีผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญแขนงต่างๆ ที่พร้อมจะอุทิศความรู้ความสามารถและเวลาแก่กิจการของวัดและมัสยิด

๔. มีบรรยากาศที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยบรรยากาศที่สงบและร่มรื่น ผู้คนที่เข้าไปในบริเวณวัดและมัสยิดก็ด้วยเจตนารมณ์ที่เป็นกุศล ความมีจริยธรรม มีระเบียบวินัย ช่วยสร้างสรรค์บรรยากาศที่ดีในการที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

เชื่อว่า ยังมีเหตุปัจจัยอีกหลายประการที่จะส่งเสริมสนับสนุนการเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ดี อาทิ คุณสมบัติความเป็นผู้นำของท่านเจ้าอาวาส ท่านอิหม่าม และคณะกรรมการ เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งการเรียนรู้วัดและมัสยิดนั้น สามารถดำเนินการโดยกิจกรรมที่เคยจัดมาหรืออาจพัฒนาขึ้นมา ดังนี้

๑. การเผยแพร่คำสอนทางศาสนาในวันสำคัญ คำสอนจากการแสดงพระธรรมเทศนา คำสอนจากการอ่านคุดบะฮ์ในการละหมาดวันศุกร์ หากได้มีการบันทึกโดยเทปบันทึกเสียง วิทยุทัศน์ และจัดทำเป็นเอกสารก็สามารถนำมาเผยแพร่ได้อย่างต่อเนื่อง

๒. การสอนวิชาศาสนาแก่เยาวชน การสอนศาสนาโดยโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนตาดีกา ศูนย์อบรมจริยธรรม เป็นต้น

๓. การให้ความรู้ทางหอกระจายข่าว ทั้งวัดและมัสยิดสามารถใช้สื่อและอุปกรณ์หอกระจายข่าว ให้ความรู้ การอบรมคุณธรรมจริยธรรม การเผยแพร่คำบรรยายทางศาสนา การอัญเชิญพระมหาคัมภีร์ อัล-กุรอาน ซึ่งอาจใช้เวลาประมาณ ๓๐-๖๐ นาทีและสามารถเปิดบริการได้หลายช่วงในแต่ละวันโดยไม่เป็นภาระแก่ผู้รับผิดชอบมากเกินไป

๔. การบรรยายของผู้รู้ในแขนงต่างๆ เมื่อวัดและมัสยิดเป็นที่รวมของผู้คนในชุมชน จึงเอื้อต่อการใช้เป็นเวทีบรรยายให้ความรู้เรื่องราวที่เป็นประโยชน์ทั้งด้านศาสนา เศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง

๕. การส่งเสริมอาชีพ การจัดสอนหรืออบรมอาชีพแก่ชาวบ้านสามารถดำเนินการในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่รบกวนการประกอบศาสนกิจและได้รับการอนุญาตจากผู้นำและคณะกรรมการความรู้สักดิ์ๆ ความเป็นศิริมงคลก็จะบังเกิดแก่ผู้ร่วมกิจกรรมทุกฝ่ายด้วย

๖. การจัดนิทรรศการ เป็นการให้ความรู้ข่าวสารข้อมูลตามเหตุการณ์สำคัญและเรื่องราวที่จำเป็น เช่น เรื่องไข้หวัดนก การส่งเสริมประชาธิปไตย การป้องกันและรักษาความปลอดภัยในการจราจร เป็นต้น

๗. การจัดห้องสมุดหรือมุมหนังสือ ขณะนี้วัดและมัสยิดหลายแห่งก็ได้จัดบริการห้องสมุด มุมหนังสือหรือศูนย์การเรียนรู้อยู่บ้างแล้ว แต่อาจเพิ่มหนังสือหรือสื่อต่างๆ ให้หลากหลายประเภท จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้มีประสิทธิภาพและเพิ่มจำนวนผู้ใช้บริการ

อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์เชิงปฏิบัติชี้ให้เห็นว่าการเข้าไปดำเนินการ**แหล่งการเรียนรู้**ในวัดและมัสยิดเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน การหวังความสำเร็จจะต้องถือหลักการ ๓ ประการคือ

๑. ความเข้าใจ การประชุมปรึกษาหารือ การชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคณะกรรมการวัดและมัสยิดเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง

๒. ความสบายใจ การตัดสินใจดำเนินการไม่ว่าจะเต็มรูปแบบหรือค่อยเป็นค่อยไปก็ตาม จำต้องให้เป็นไปด้วยความสบายใจ คลายความกังวลสงสัย เพื่อลดการต่อต้านจากผู้ไม่เห็นด้วย

๓. ความเต็มใจ การดำเนินการบนพื้นฐานความเข้าใจและสบายใจจะทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยจะไม่รู้สึกว่าการบังคับหรือดำเนินการไปเพราะเกรงใจทางราชการ

ขั้นตอนสู่การปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องสร้างความชัดเจน โดยจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อให้ตอบคำถามได้ว่า มีวัตถุประสงค์ใด มีกิจกรรมอะไรบ้าง มีใครเป็นผู้รับผิดชอบ ผู้ส่งเสริมสนับสนุน ตลอดจนแนวทางการประเมินผลอันเป็นปกติของการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพทั่วไป

วัดและมัสยิดกระจายอยู่ในชุมชนต่างๆ มีความใกล้ชิดและเป็นที่พักของประชาชน นับว่าเป็น**แหล่งการเรียนรู้**ระดับรากหญ้า มีปัจจัยต่างๆ ที่เหมาะสมจึงมีคำถามว่า ...**การที่รัฐพยายามลงทุนในการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ที่มีการใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมหาศาลนั้น ขณะเดียวกันก็มีความมองข้ามวัด.. มัสยิด..แหล่งการเรียนรู้ระดับรากหญ้าที่สำคัญ**

สามเกลอ เจอเรื่องจริง

ประเสริฐ ไสววรรณ*

เหตุการณ์จริงเกิดขึ้นเมื่อสามสิบกว่าปี
ผ่านมา ที่โรงเรียนประชาบาล หลาย
คนในเรื่องนี้ยังมีชีวิตอยู่ เช่น ทิดคำกอง ทิดคำผา
เด็กขายนั่น เด็กชายบุญมี และเด็กหญิงหม่อง
บางคนลับลาจากโลกนี้ไปแล้ว เช่น หลวงตาเจ้าอาวาส
พ่อครูใบ และทิดจันทิ ส่วนครูน้อยคือ ครูคำผิว
ขอย้ายไปอยู่ที่อื่น หากยังมีชีวิตอยู่คงใกล้เกษียณ
อายุราชการ

เสียงไก่ขันก็กระชั้นรั้งกันในหมู่บ้านป่าเปื่อย
อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ตอนเช้ามีดขนะ

ดวงตะวันยังไม่ทอแสง อากาศเย็นคลี่มันหมอกลง
ปกคลุมไปทั่ว เสียงน้ำค้างหล่นจากใบไม้กระทบ
หลังคาตังเป็นระยยะ เฝะ เฝะ เหมือนปลุกเตือนชาว
บ้านป่าเปื่อย ที่ขดตัวอยู่ใต้ผ้าห่มบางๆ สู้กับอากาศ
เย็นเยือกต้นฤดูหนาวสุดแสนทรमानในชนบทแห่งนี้ให้
ลุกขึ้นดำเนินชีวิตในวันใหม่อีกครั้ง

ตะวันลอยดวงสาดส่องแสงสีทองลูบไล้ไปทั่ว
ท้องทุ่งนา ต้นข้าวชูรวงเหลืองอร่ามเหมือนปูลาดด้วย
พรมสีทองผืนใหญ่ เสียงระฆังบนศาลาวัดดังเหงง
ห่างก้องกังวาน หลวงตาเจ้าอาวาส สงฆ์รูปเดียว

* โรงเรียนบ้านหนองอ้อโคกสว่าง สพท. ขอนแก่น เขต ๔ อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น ๔๐๓๑๐

ของวัดบ้านป่าเปื่อย เดินอุ้มบาตรอย่างสำรวมออก
บิณฑบาตในหมู่บ้าน ชาวบ้านบางคนนำอาหารไป
ทำบุญที่วัด หลังจากหลวงตาเสร็จกิจอาหารเข้า
ศาลาวัดก็เปลี่ยนเป็นสถานที่สอนหนังสือให้แก่เด็ก
บ้านป่าเปื่อยทันที

โรงเรียนวัดบ้านป่าเปื่อย โรงเรียนประชาบาล
ที่ขาดแคลนของภาคอีสานในอดีต ดินแดนที่ “ในฟ้า
บ่มน้ำ ในดินซำมีแต่ทราย” เด็กชายหญิงราวเก้าสิบคน
ใช้ศาลาวัดเป็นที่เรียนหนังสือ ระฆังบอกสัญญาณ
เข้าเรียนคือจอบเหียนเก่าคร่ำ

ทั้งโรงเรียนมีครูสองคน ครูใหญ่วัย ๕๐ ปีกว่า
ชื่อพ่อครูใบ ความรู้ ม.๒ วุฒิครู พ. หรือครูพิเศษมูล
สอนชั้นป.๑ - ๓ ส่วนครูน้อยอายุ ๒๐ ปีเศษ เพิ่งได้
บรรจุใหม่ชื่อครูคำผิว สอนชั้นป.๓ - ๔

เช้าวันนั้นนักเรียนเข้าเรียนไม่ถึงครึ่งชั่วโมง
เด็กชายมัน เด็กชายสี เด็กชายบุญมี พากันเดินเข้าหา
ครูใหญ่คำนับลงพร้อมกัน

“พวกผมขออนุญาตไปปัสสาวะครับ”

เด็กชายสี พูดแทนเพื่อน

“อะไรกันเข้าเรียนยังไม่ถึงสิบนาทีก็นั่งปัสสาวะ
มาไวๆ นะ”

เสียงหัวเราะดังเกือบเหมือนตะโกนของ
ครูใหญ่สวนขึ้นอย่างมีอารมณ์

ทั้งสามคำนับพร้อมกันแล้ววิ่งแจ้นลงบันได
ศาลาวัดลับตาไป การเรียนการสอนดำเนินต่อไป
ไม่นานนักเสียงร้องให้ช่วยดังแทรกผ่านความเงียบ
เด็กทั้งสามคนวิ่งหน้าเร็ดขึ้นมาบนศาลาวัด เสียง
วู่วอนตามหลังมาด่าปัดเป็นทางยาวเหมือนควั่นคือ
ฝูงผึ้งหลวงแตกรัง

เป้าหมายเปลี่ยนเมื่อขึ้นกลางศาลาวัด มัน
กระจายออกเล่นงานทุกชีวิตที่เคลื่อนไหวได้ ความ
ขุลงมุนโกลาหลอุบัติขึ้นทันที บ้างแผ่นหินลงบันได บ้าง
กระโดดลงจากระเบียง บ้างหนีเข้าบ้าน บ้างเปิดเปิง
ลงทุ่งนา

ทิดจันโทพ่อของเด็กหญิงบุญยืนกระชับปิ่น

แก้ปยาววิ่งเข้ามาเพราะคิดว่าเกิดการปล้นกลางลมหนาว
แกะปะเข้ากลางฝูงผึ้งเต็มทีรับเหล็กในเกือบทั้งตัวหัว
ปูดบวมไปหลายวัน

แม่ใหญ่ทาหญิงชราใบโตนผึ่งต้อยเนื้อเหี่ยวๆ
ใช้มือกรำเกร็งปิดหน้าปิดหลังร้องแยะ แยะ กว่าสงคราม
ระหว่างผึ้งกับคนจะยุติลงก็เล่นเอาคนเกือบทั้ง
หมู่บ้านเจ็บปวดตามกัน

พ่อใหญ่ครูใบอุ้มเด็กหญิงตัวเล็ก ๆ ลัดทุ่งนา
มาพร้อมกับเสียงร้องไห้ครวญคราง กลางลานหมู่บ้าน
ผู้คนจับกลุ่มกันหลายคน

“ครูคำผิวไปไหนนะ”

ครูใหญ่ถามด้วยความเป็นห่วง

“ผมเห็นคุณครูคำผิววิ่งไปทางกุฏิหลวงตาครับ”

เด็กชายป้อนนักเรียนชั้นป. ๔ ตอบคำถาม
หน้าตาตื่น

“เราไปตามครูคำผิวกันเถอะ เพิ่งบรรจุไม่ถึง
สองเดือนเป็นห่วงอยู่เหมือนกัน”

ว่าแล้วครูใหญ่ก็เดินนำหน้าๆ ไปทางกุฏิ
หลวงตา ครั้นถึงก็ตะโกนเรียกถามหาทันที

“คำผิวเอ๋ย ครูคำผิวอยู่หรือเปล่า”

หลวงตาซึ่งไม่โดนผึ้งต่อยพลักบานหน้าต่าง
ออกมา

“อยู่ หลบอยู่บนนี้แหละโยม”

เจียบเสียงไปพักใหญ่ครูคำผิวค่อยเปิดประตู
ลงบันไดมา ทุกคนอึ้งนิ่งไปตามกันเมื่อเห็นใบหน้า
ครูสาวคนเดียวของโรงเรียนบวมปูดเป็นผื่นแดง

“พวกเราเป็นห่วงเลยออกตามหา โดนเข้า
หลายตัวมัย”

ครูใหญ่เอ่ยขึ้นเป็นคนแรก

“วิ่งไม่ทัน คงหลายตัวอยู่เหมือนกันคะ ปวดแสบ
ปวดร้อนไปทั้งตัว”

ครูคำผิวตอบเสียงเครือน้ำตาคลอแล้วเดิน
ตามกันกลับศาลาวัด

ยังไม่ทันถึงที่หมายเสียงเอะอะดังอิงไล่หลังมา
ทิดคำผิวพ่อเด็กชายสีดันเรื่อง วิ่งหน้าตื่นเข้าหาครูใหญ่

“พ่อครู บักตู้ควายที่บ้านโดนผึ้งรุมต่อยตาย
บอกชาวบ้านไปแล้วเนื้อมากินกันเถอะ”

เย็นวันนั้นชาวบ้านป่าเปื่อยได้เนื้อควายของ
ทิดคำผาเป็นกับข้าวอิ่มหน้าทั่วกัน

ศาลาวัดเจียบสงบหลายวัน ส่วนใหญ่นอนชม
อยู่บ้านแบ่งยาทาตามมีตามเกิด

เสียงจ๊อกแจ๊กจ๊อแจอีกที เสียงอ่านหนังสือ
เสียงท่องสูตรคุณ เสียงหยอกล้อต่างๆ ค่อยคืนมา
เป็นปกติ ดูเหมือนทุกคนลืมเลือนความเจ็บปวดที่ได้รับแล้ว
ขณะที่ครูใหญ่ครูน้อยกำลังนั่งปรึกษางานกัน
ต้องหยุดลงเพราะเสียงแผ่วเบาแทรกขึ้น

“ครูครับ พวกผมมาขอขมาครับ”

เด็กชายสี่เป็นเจ้าของเสียง เด็กชายมันและ
เด็กชายบุญมียืนอยู่ข้างหลัง ทั้งสามถือดอกไม้ที่เด็ด
มาจากข้างวัด

“ทำไมเธอ ขอขมาเรื่องอะไร”

ครูใหญ่ถามด้วยสีหน้าแปลกใจ

“วันที่ผมสามคนขออนุญาตไปปัสสาวะพวก
ผมเจอรังผึ้งหลวงหลังวัด ผมเอาก้อนหินปาเพราะ
อยากกินน้ำผึ้งครับ”

“อ้อ พวกเธอนี่เอง”

ครูใหญ่พึมพำเบาๆ ในลำคอ

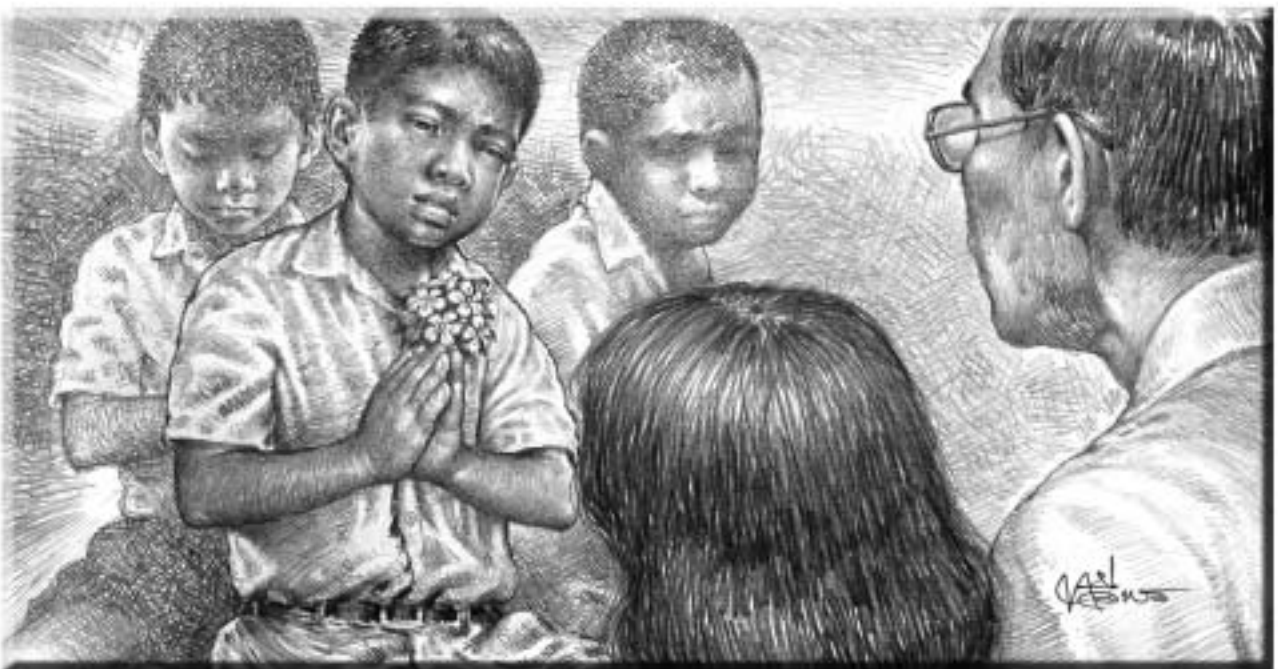
ลมหนาวพัดกระโชกมาแต่ฟ้าเหนือพาแนวไฟ
และทิวไม้ให้เอนลู่ไปมา ส่งเสียงหวีดหวิว ออดแอด
เหมือนเสียงดนตรีซัดกล่อมล้าเนา ฤดูหนาวของชาว
บ้านป่าที่ฝากชีวิตไว้กับธรรมชาติ เป็นอยู่เช่นเดิมชั่วนา
ตาปีไม่เคยเปลี่ยนแปลง ผุ่นสีแดงฟุ้งกระจายทั่ว
บริเวณวัดเป็นคราวไป

เด็กชายสี่ลูกทิดคำผาหัวมอ เด็กชายมัน
ลูกทิดแก้วขาเตี้ย และเด็กชายบุญมีลูกทิดทองหัวเถิก
นั่งพับเพียบสงบเสงี่ยมตรงหน้าครูใหญ่และครูน้อย
ทั้งสามก้มลงกราบครูทั้งสองพร้อมกัน

“เออดีแล้วเด็กน้อย แม้ว่าพวกเจ้าเป็นเด็ก
บ้านป่า เรียนโรงเรียนวัดแต่จิตใจประเสริฐนัก เมื่อทำ
ผิดแล้วรู้สำนึกยอมรับผิด สมควรแล้วที่จะได้รับอภัย
ยกโทษให้ และสมควรได้รับคำชมเชยยกย่องให้เป็น
แบบอย่าง เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม”

ครูใหญ่ยกมือกรำแกร่งขึ้นลูบศีรษะเด็กทั้ง
สามเบาๆ

“ครูยินดีอภัยให้แก่พวกเธอ”

ประวัติศาสตร์ ที่ควรรู้... ไทย

คุณหญิงคณิตา เลขกุล*

พระบรมรูปทรงม้า ของขั้วฉันทะรัชสมัยมณฑลภิเษกพระพุทธเจ้าหลวง

พระบรมรูปทรงม้า ซึ่งประดิษฐาน ณ พระลานพระราชวังดุสิตนั้น เป็นพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในฉลองพระองค์เครื่องแบบจอมพลทหารบกประทับบนหลังม้า เป็นพระบรมราชานุสาวรีย์แห่งแรกที่ราษฎรทั้งประเทศได้พร้อมใจกันสร้างขึ้นในขณะที่พระมหากษัตริย์พระองค์นั้นยังดำรงพระชนม์ชีพอยู่ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทววงศ์วโรปการ ทรงนิพนธ์ไว้ว่า

“...พระบรมรูปทรงม้าองค์นี้ ควรนับว่าเป็นของวิเศษได้ ไม่เฉพาะแต่ที่เป็นของงดงามสง่าพระนครหรือเป็นพระบรมรูปสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเท่านั้น แต่ถ้าผู้ใดรู้เรื่องราวของพระบรมรูปนี้ว่าเป็นของชาวสยามทุกชั้นบรรดาศักดิ์ ทั่วทุกหนทุกแห่งได้เข้าเฝ้าตามกำลังและใจสมัคร อย่างต่ำตั้งแต่คนละ ๑๐ สตางค์ก็มี สร้างขึ้นด้วยความรักใคร่เป็นใจเดียวกันถวายสมโภชสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงรวมเงินได้กว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เกินราคาพระบรมรูปนี้

* อดีตบรรณาธิการอนุสาร อสท. ๒๗ ปี

ลัก ๕ เท่า ไข่แต่เท่านั้น พระบรมรูปนี้ได้แล้วเสร็จทัน
ถวายพระองค์ได้ทรงอนุโมทนาและประจักษ์แก่พระ
ราชหฤทัย ความรักใคร่สวามีภักดีของคนทั้งหลาย
มีมากมายกว้างขวางทั่วไปเพียงไร ผู้ใดรู้เรื่องที่กล่าวมา
นี้ก็จะเข้าใจได้ว่า พระบรมรูปทรงมานี้ผิดกับอนุสาวรีย์
หรือวัดวาที่จะสร้างถวายเฉลิมพระเกียรติยศ เมื่อ
พระองค์ล่วงลับไปเสียแล้ว อันจะเป็นที่ระลึกและ
ปรากฏแต่แก่ผู้อื่น แต่ส่วนพระองค์เองมิได้ทอด
พระเนตรเห็น..

เงินเฉลิมพระขวัญ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จประพาสยุโรปครั้งหลังใน พ.ศ. ๒๔๕๐ นั้น
ยังมีเวลาอีกปีเศษก็จะถึงมหามงคลสมัยที่พระบาท
สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงจะทรงครองราชสมบัติได้
๔๐ ปี นับเป็นรัชกาลที่ยืนนานยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์

ไทยพระองค์ใดในพระราชพงศาวดาร กำหนดว่าจะมี
การสมโภชเป็นงานใหญ่ มีพระราชดำรัสสั่งสมเด็จพระ
เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร (คือพระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) ซึ่งเป็นผู้สำเร็จ
ราชการรักษาพระนครให้ทรงปรึกษากับคณะเสนาบดี
จัดทำโครงการงานพระราชพิธีรัชมิ่งมงคลภิเษกให้
เรียบร้อยในเวลาเสด็จไม่อยู่ แล้วกราบบังคมทูลไป
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ได้ทรงปรึกษาในที่
ประชุมเสนาบดีแล้ว มีความเห็นพร้อมกันว่า

**“การสมโภชเช่นเมื่อเสด็จกลับจากยุโรป
คราวแรกเป็นต้นก็ดี และการฉลองเช่นเมื่อกรุง
รัตนโกสินทร์อายุครบ ๑๐๐ ปีเป็นต้นก็ดี ได้ทำมาใน
รัชกาลที่ ๕ แล้วหลายอย่าง แต่ล้วนเป็นการที่รัฐบาล
หรือบุคคลต่างจำพวกช่วยกันทำแทบทั้งนั้น งานฉลอง
ราชสมบัติรัชมิ่งมงคลครั้งนี้ผิดกับงานอื่นที่ได้เคยทำมา
แต่ก่อน ด้วยเป็นมงคลอันพึงประสบได้ด้วยยากยิ่งนัก
ควรให้ผิดกับงานแต่ก่อนๆ เห็นว่าควรถือเหตุที่พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงปกครองทำนุบำรุงประเทศ
และประชาชนชาวสยามให้เจริญรุ่งเรืองและไพโรฟ้า
ข้ามแผ่นดินเป็นสุขสำราญมาช้านานกว่าพระมหากษัตริย์
แต่ปางก่อน ข้อนี้เป็นหลักชักชวนชาวสยามทุกชาติ
ทุกภาษาทั่วพระราชอาณาเขตให้บริจาคทรัพย์ตาม
กำลัง รวมเงินนั้นทูลเกล้าฯ ถวายเป็นของขวัญสยาม
รายตัวทั่วหน้าพร้อมใจกันสนองพระเดชพระคุณอย่าง
ที่เรียกกันเป็นสามัญว่า **ทำขวัญ** แล้วแต่จะทรงใช้สอย
เงินนั้นตามพระราชหฤทัย ให้กระทรวงนครบาลเป็น
เจ้าหน้าที่บอกบุญในกรุงเทพฯ และกระทรวงมหาดไทย
บอกบุญตามหัวเมือง กำหนดเป็นข้อสำคัญในการ
บอกบุญนั้น คือ ๑ อย่าให้เป็นการกะเกณฑ์อย่างไร
แล้วแต่ใจใคร่สมัครให้เท่าใด แม้เพียงเป็นจำนวนสตางค์
ก็ได้ แต่ ๒ ให้พยายามบอกทั้งเหตุและการที่ทำบุญนั้น
ให้รู้ทั่วทุกตัวคนบรรดาอยู่ในพระราชอาณาเขต”**

ขณะที่ประชุมปรึกษากันนั้น ยังไม่มีการลงมติว่า
ควรจะสร้างสิ่งใดไว้เป็นอนุสรณ์เฉลิมพระเกียรติ เพราะ
ต้องรอดูจำนวนเงินเฉลิมพระขวัญที่จะได้มาเสียก่อน

ในเวลาที่กำลังบอกบุญอยู่นั้น ได้ทราบข่าวมาแต่ยุโรปว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไปทอดพระเนตรพระราชวังแวร์ซายส์ในประเทศฝรั่งเศส โปรดพระรูปพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ทรงม้าหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ซึ่งตั้งอยู่ในลานข้างหน้าพระราชวัง ทรงพระราชปรารภว่า ถ้ามีพระบรมรูปของพระองค์ทรงม้าตั้งไว้ในสนามที่ถนนราชดำเนินต่อกับบริเวณพระที่นั่งอนันตสมาคม จะเป็นสง่างามดีเหมือนเช่นเขามักมีกันตามประเทศต่างๆ ในยุโรป สืบราคาสร้างพระบรมรูปเช่นนั้นว่าราว ๒ แสนบาท

ข่าวนี้มาถึงที่ประชุมเสนาบดี พร้อมกับที่ทราบว่ามีผู้ยินดีถวายเงินเฉลิมพระขวัญกันเป็นจำนวนมาก ที่ประชุมเสนาบดีจึงลงมติให้สร้างพระบรมรูปทรงม้า เมื่อสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารกราบบังคมทูลขอถวายพระบรมรูปทรงม้านั้นเป็นของประชาชนชาวสยามสนองพระเดชพระคุณในงานพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ก็โปรดพระราชทานพระบรมราชานุญาต และได้เสด็จพระราชดำเนินไปบ้านช่างหล่อที่จะหล่อพระบรมรูปในกรุงปารีสเพื่อประทับให้ช่างปั้นแบบดังพระราชหัตถเลขาที่ทรงเล่าพระราชทาน **“หญิงน้อย”** (สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ กรมขุนอุไทยเขตขัตติยนารี) ไว้ในพระราชนิพนธ์ **“ไกลบ้าน”** ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๔๕๐ ตอนหนึ่งว่า

“...ได้ไปที่ช่างหล่อในเรื่องที่จะหล่อรูปซึ่งตกลงกันให้ทำสำหรับจะไปตั้งในบางกอก เขาได้ปั้นตัวอย่างลองขึ้นไว้แล้วเลือกกรุ๊ปมาตัวอย่างที่ปั้นไว้ทั้งสองอย่าง คือ รูปขี่ม้าอย่างหนึ่ง รูปที่จะทำเล็กๆ อย่างหนึ่ง สั่งไว้ให้เขาเลือกเนื้อทองไว้ให้ดูด้วย”

การจะปั้นพระบรมรูปเพื่อหล่อ ช่างปั้นทูลขอให้ทรงฉายพระบรมฉายาลักษณ์ไว้ทั้งสี่ด้าน เพื่อใช้เป็นแบบ ดังที่ทรงเล่าไว้ในพระราชนิพนธ์ **“ไกลบ้าน”** ว่า

“...การถ่ายรูปนี้เพื่อจะทำเศขู เขาขอให้ถ่ายสี่ด้านแลอยากจะให้แต่งยุนิฟอมใหม่ แต่ผมเอ็นยูนิฟอมไม่อยู่หมด เขาเอาไปทำตัวอย่างตัวยุนิฟอมใหม่

เหตุด้วยของเก่านั้นคับใช้ไม่ได้ ไม่ใช่เพราะอ้วนอย่างเดียวเพราะเสื้อในหนาด้วย ที่ซึ่งถ่ายรูปนี้ ถ้าถ่ายในเมืองแล้วอาการหนัก ไปเห็นที่สตราสเบิคมันถ่ายอยู่ชั้นยอด ได้ออกปากแล้วว่า อ้ายนี้ขึ้นให้ขึ้นไปถ่ายรูปไม่ถ่ายจริงๆ แต่ที่ไหน วันนี้ถูกเหมือนกันกับที่ว่าจะจะไม่ถ่ายนั่นเอง มันขึ้นไปอยู่ถึงชั้นที่ ๗ นับแต่ชั้นพื้นดินขึ้นไปเป็นชั้นหลังคา เพราะความจริงถ้าจะไม่ขึ้นไปอยู่เช่นนั้นไม่มีแดด แต่รอดตัวที่มีลิฟต์ขึ้นตั้งแต่พื้นดินทีเดียวตลอดถึงชั้น ๗ ตึกกับจรรยาไปด้วยถูกขึ้นกระโดดเกือบตาย ถ่าย ๔ ด้าน แล้วเขาขอถ่ายสำหรับร้านเองต่างหากด้วย”

หลังจากได้พระบรมฉายาลักษณ์ตามที่ช่างต้องการแล้ว ก็เสด็จพระราชดำเนินจากเมืองฮอมเบ็คประเทศเยอรมัน ซึ่งเป็นที่ประทับรักษาพระองค์มายังกรุงปารีส เพื่อประทับเป็นแบบให้ช่างปั้นพระบรมรูปดังพระราชหัตถเลขา ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๔๕๐) ทรงเล่าพระราชทานสมเด็จพระหญิงน้อยไว้ใน **“ไกลบ้าน”** ว่า

“วันนี้ไม่เปนอันที่จะทำอะไรได้ เรงการอะไรที่
คั่งค้างเล็กๆ น้อยๆ แต่มันหลายอย่างเข้ามกันก็เลย
มาก แล้วต้องมานั่งให้ช่างปั้นรูป จนกระทั่งเวลาบ่าย
๕ โมงจึงได้ออกจากเรือน ไปดูรูปม้าที่ช่างปั้นจะทำรูป
ทางอยู่ข้างจะไกล ไปด้วยรถโมเตอร์คาร์ ทางแขวง
มองต์ปาร์เนส์ซึ่งเปนตอนที่คนจนอยู่ ที่ซึ่งช่างปั้น
อยู่นั้นเขาเรียกว่าถนนช่าง มีช่างเขียนช่างปั้นอยู่แถวนั้น
โดยมากเปนที่เจียบ โรงที่บ้านนั้นลึกเข้าไปจากถนนใหญ่
อีกชั้นหนึ่ง เขาปั้นม้างาม แต่รูปข้างบนนั้นใช้ไม่ได้
พอม ด้วยเอารูปกิงออฟสเปนมาเปนตัวอย่าง ในเรื่อง
ปั้นรูปยังไม่เปนการเลย ทั้งรูปสำหรับจะขี่ม้า แลรูปที่
สำหรับจะหล่อเล็กๆ เรื่องปั้นรูปนี้จะทำตามรูปถ่าย
ไม่ได้เปนอันขาด เพราะรูปมันสูงขึ้นมาไม่พอ รูปเล็กที่
ทำไว้แบนไปหมด รูปใหญ่แก้มตอบแลเขียวเปนกลีบๆ
ปากตุ่ยๆ แต่ช่างปั้นมันดีเสียจริงๆ พอพอลงไปนั่ง
จวดยดินปักก็แตะหัวก่อน แก้วหัวเสร็จแล้วจึงมาแก้หน้า
ถมแก้มที่ลึกให้ตื้น ปะขมับที่ทำรัดไว้ให้สูงขึ้น ลด
กลีบหน้า แก้วคิ้ว ที่ประดับประดาติดมากอยู่ที่ปาก
เมื่อแรกพ้อออกจะฉุนๆ ว่าต้องไปนั่ง แต่พ้อเห็นมัน
แตะเข้าสองสามแตะ รู้ทีเดียวว่ามันดี เลยหายฉุน
นั่งดูเสียเพลิน เขาขอชั่วโมงเดียว พอนั่งให้กว่า ๒ ชั่วโมง
แต่ถึงกระนั้นก็ยังเอาดีไม่ได้ เวลาไม่พ้อต้องมาทำที่
ฮอมเบคต่อไปอีก แต่รูปม้านั้นทีเดียวได้ เพราะมี
ตัวอย่างรูปปั้น พ้อออกจะยอมเสียแล้ว ว่าฝรั่งเศส
ไวกว่าอิตาลีเสียมาก ฝีมือที่ทำมันเล่นข้างเหมือน
มากกว่าอิตาลีเสีย อิตาลีเล่นข้างขาดจจริต”

พระบรมรูปทรงม้าสร้างสำเร็จเรียบร้อย
ส่งเข้ามาถึงกรุงเทพฯ ใน พ.ศ. ๒๔๕๑

ของขวัญวันรัชมงคลภิเษก

ครั้นถึงวันพุธที่ ๑๑ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๗
(พ.ศ. ๒๔๕๑) ซึ่งตรงกับวันพระราชพิธีรัชมงคล
ภิเษก เจ้าพนักงานได้อัญเชิญพระบรมรูปทรงม้าขึ้น
ประดิษฐานบนแท่นรองที่พระลานหน้าพระราชวังดุสิต
สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมารทรง

อ่านคำถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในพระราชพิธีนั้น
และทรงเป็นผู้นำแทนบรรดาพสกนิกรทั่วประเทศ
น้อมเกล้าฯ ถวายพระบรมรูปทรงม้า แล้วกราบบังคม
ทูลอัญเชิญพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงเปิดผ้าคลุมพระบรมรูปเป็นปฐมฤกษ์ ข้อความ
สำคัญที่แสดงถึงความสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ
ของพระองค์ที่ทรงมีต่อมหาชนชาวสยามตลอดระยะ
เวลา ๔๐ ปีที่ล่วงมา จะเห็นได้จากความบางตอนใน
คำกราบบังคมทูลของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ความตอนหนึ่งว่า

“...พยานแห่งพระเมตตาคุณของใต้ฝ่าละออง
ธุลีพระบาทอันมีอยู่ในหมู่ชนชาวสยามประเทศนี้ แม้
จะพรรณนาก็หาที่สุดมิได้ เปรียบประดุจมหาสมุทรอัน
ใหญ่กว้างสุดสายตาแห่งมนุษย์จะแลเห็นตลอดไปถึง
ฝั่งฟากนั้นได้ แม้จะยกขึ้นกล่าวแต่บางข้อก็เกือบจะ
ไม่มีเวลาพอจะบรรยายให้ละเอียด ไฉนเล่าจะมี
ถ้อยคำสำนวนพอที่จะกล่าวสรรเสริญพระองค์ผู้ทรง
พระเมตตาทรงบริจาคมหาทานอันประเสริฐยิ่ง กล่าว
คืออภัยทาน พระราชทานอภัยให้ประชาชนได้เป็นไทย
สมแก่นามแห่งชาติ

“...ทรงพระอุตสาหะ ทรงพระราชดำริสรรพกิจ
น้อยใหญ่ เพื่อให้บังเกิดความสุข และทรงชักจูงให้
ดำเนินไปในหนทางที่ชอบ เปรียบประหนึ่งบิดาปรานี
บำรุงเลี้ยงบุตรอันเป็นที่รักใคร่มิได้มีเวลาทรงเบื่อหน่าย
หรือย่อท้อสักขณะเดียว ทรงรู้ทันความลำบากพระ
กาย มุ่งหมายแต่ประโยชน์แห่งประชาชนเป็นที่ตั้ง...

“อนึ่ง ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายมีความประสงค์
จะใคร่มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้เป็นพยานให้มหาชนในอนาคตกาล
ทราบความรู้สึกแห่งข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายในบัดนี้
จึงได้ช่วยกันชวนถวายตามกำลังความสามารถ
สถาปนาพระบรมรูปของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทขึ้นไว้
หวังให้เป็นอนุสาวรีย์แห่งความจงรักภักดีของข้า
พระพุทธเจ้าทั้งหลาย อันมีอยู่ในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท
ปรากฏอยู่ชั่วกัลปาวสานและชาวต่างประเทศผู้พึง
พระบรมโพธิสมภารทราบความดำรงนี้พลอยยินดีเข้า

ช่วยเป็นกำลังด้วย จึงได้ขอพระราชทานพระบรม
ราชานุญาตประดิษฐานพระบรมรูปองค์นี้ไว้หน้าพระลาน
วังสวนดุสิตอันเป็นที่เสด็จสถิตและเป็นสง่าผ่าเผย
สมควรแก่พระเกียรติยศ...”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระราชดำรัสตอบก่อนพระราชพิธีเปิด **พระบรม
ราชานุสาวรีย์พระบรมรูปทรงม้า** ความบางตอนมีว่า

“การซึ่งท่านทั้งหลายได้พร้อมใจกันสร้างรูป
เราขึ้นไว้ในครั้งนี้ ก็นับว่าเป็นถาวรนิมิตอันดีในความ
พร้อมเพรียงของชาติอันเกิดขึ้นในใจท่านทั้งหลาย
และแสดงпенพยานความเชื่อถือไว้วางใจในเจ้าแผ่นดิน
และรัฐบาลของตน อันเป็นเหตุจะทำให้เกิดมรรคผล
เพื่อความผาสุกสำเร็จแก่ชาติของเราในภายหน้า

อนึ่ง ท่านทั้งหลายที่เป็นชาวนานาประเทศได้
มีน้ำใจอารี แสดงความปรารถนาอันดี มีส่วนด้วยใน
การสร้างรูปอันงามนี้ เราขอแสดงความขอบใจท่าน
ทั้งหลายแท้จริงพร้อมกันด้วยกับพระบรมวงษานุวงศ์
ท่านผู้มีบรรดาศักดิ์ ทั้งอาณาประชาราษฎรของเรา
ในการที่ได้ยกย่องให้เกียรติยศอันยิ่งใหญ่แก่ตัวเราแต่
เวลายังมีชีวิต จะเป็นที่ตั้งแห่งความพอใจของเราอยู่
เป็นนิรันดร์ และข้อใสมันก็อีกอย่างหนึ่งซึ่งจะยก
ขึ้นกล่าวได้ว่าเสมอกัน ก็คือที่ได้เห็นท่านทั้งหลาย
สมัครสมาน แสดงความรื่นเริงพอใจกตัญญูต่อตัวเรา
ในมงคลสมัย การซึ่งเป็นไปในครั้งนี้ ปรากฏแก่เราว่า
จะเป็นที่ตั้งของความสนิทติดพันกัน ในระหว่างชาติ
เราแลนานาประเทศ อันจะเป็นเหตุให้เกิดผลประโยชน์
แก่ประเทศเราและจะเป็นเครื่องเตือนใจให้ประชาราษฎร
ของเราทวีความพยายามยิ่งขึ้น ที่จะยกเกียรติยศแห่ง
ชาติอันเป็นที่รักของเราให้ดำเนินไปถึงที่ตั้งมั่นอันสูงสุด
ซึ่งจะพึงถึงพร้อมด้วยดีทุกประการ

บัดนี้เรามีความยินดีรับคำเชื้อเชิญของท่าน
ทั้งหลายแล้ว แลจะได้เปิดถาวรอนุสาวรีย์อันเป็น
เครื่องหมายแห่งความสมัครสมานคึกคักของชาติชาวสยาม
ขอให้ตั้งอยู่เป็นเครื่องหมายน้ำใจของชาติอันใหญ่
อันจะมีสืบไปทุกชั่วทุกชั้นในกาลภายหน้า”

มหาราชผู้เป็นที่รักของมหาชนทั่วไป

พระบรมรูปทรงม้าหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์เฉพาะ
พระบรมรูปใหญ่กว่าพระองค์จริงหลายเท่า ทรงฉลอง
พระองค์ชุดจอมทัพไทย พระหัตถ์ขวาทรงคทาจอมพล
มียอดเป็นรูปช้างสามเศียร พระหัตถ์ซ้ายทรงถือ
บังเหียนม้าพระที่นั่งซึ่งหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์เช่นกัน
ม้าพระที่นั่งนี้ยืนอยู่บนแท่นสร้างด้วยหินอ่อน สูง
๖ เมตร กว้าง ๒ เมตร ยาว ๕ เมตร ที่รอบฐาน
พระบรมรูปมีโซ่ขึงล้อมรอบเป็นบริเวณสี่เหลี่ยมกว้าง
๙ เมตร ยาว ๑๑ เมตร ที่พื้นดินปลูกหญ้าและไม้
ประดับตกแต่งไว้สวยงาม นอกจากนี้ ที่แท่นด้านหน้า
พระบรมรูปมีอักษรจารึกบนแผ่นโลหะสรรเสริญพระ
เกียรติคุณของพระองค์ไว้ว่า

“ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนากาลล่วงแล้ว
๒๔๕๑ พรรษา จำเดิมแต่พระมหากษัตริย์บรมราชวงศ์
ได้เสด็จประดิษฐาน แลดำรงกรุงเทพมหานครอมร
รัตนโกสินทร์มหินทรายุทธยา เป็นปีที่ ๑๒๗ โดยนิยม

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
บดินทรเทพยวรางกูรบุรุษรัตนราชรังสรรค์ วรุตม
พงศบริพัตร วรชัตติยราชนิกรโรดม จาตุรันตบรม
มหากษัตริย์ราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชาธิราช
บรมนารถบพิตร

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จดำรงราช
สมบัติมาถ้วนถึง ๔๐ ปีเต็มบริบูรณ์ เป็นรัชสมัยที่
ยืนนานยิ่งกว่าสมเด็จพระมหाराชาธิราชแห่งสยาม
ประเทศในอดีตกาล

พระองค์กอปรด้วยพระราชกฤษฎาภินิหาร
เป็นอัจฉริยภาพบรมบพิตรเสด็จสถิตในสัจจธรรม
อันมั่นคงมิได้หวั่นไหว ทรงอริยฐานพระราชหฤทัยใน
ทางที่จะทำนุบำรุงพระราชอาณาจักรให้สถิตยสถาพร
แลให้เกิดความสมัครสมานคึกคักเจริญสุขสำราญทั่วไปใน
เอกราชประชาชาติเป็นเบื้องหน้าแห่งพระราชจรรยา
ทรงพระสุขุมปรีชาสามารถสอดส่องวินิจฉัยในคุณโทษ
แห่งประเพณีเมือง ทรงปลดเปลื้องโทษนำประโยชน์
มาบัญญัติโดยปฏิบัติพระองค์ทรงนำหน้าชักจูงประชาชน

ให้ดำเนินตามในทางที่งามดี มีประโยชน์เป็นแก่นสาร พระองค์ทรงทำให้ความสุขสำราญแห่งพระราชภพสำเร็จได้ ด้วยอาศัยดำเนินอยู่เนืองนิจ ในพระวิริยะ และพระขันติคุณอันแรงกล้า ทรงอาหาญในพระราชจรรยา มิได้ย่อท้อต่อความลำบากเข็ญ มิได้เห็นที่ขัดข้องอันใดเป็นข้อควรขยาด แม้ประโยชน์แลความสุขในส่วนพระองค์ก็อาจจะทรงสละแลความสุขสำราญพระราชทานไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินได้โดยทรงพระกรุณาปราณี พระองค์คือบุรพการีของราษฎร เพราะเหตุเหล่านี้แผ่นดินของพระองค์จึงยังยืนด้วย ความสถาพรรุ่งเรืองงาม มหาชนชาวสยามถึงความสุขเกษมล่วงล้ำอดีตสมัยที่ได้ปรากฏมา

พระองค์จึงเป็น **ปิยมหาราช**
ที่รักของมหาชนทั่วไป

ครั้นบรรลุอภิสิทธิ์สมัย รัชมิ่งคลาภิเษก สัมพัจฉรกาล พระราชวงศานุวงศ์ เสนามาตย์ราชบริพาร พร้อมด้วยสมณพราหมณ์ อาณาประชาราษฎรชาวสยามประเทศทุกชาติทุกชั้นบรรดาศักดิ์ทั่วรัฐสีมา อาณาเขต มาคำนึงถึงพระเดชพระคุณอันได้พรณามาแล้วนั้น จึงพร้อมกันสร้างพระบรมรูปนี้ประดิษฐานไว้สนองพระเดชพระคุณเพื่อประกาศพระเกียรติยศ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ปิยมหาราช
ให้ปรากฏสืบชั่วกาลปาวสาน

เมื่อสุริยคติกาล พุทธศักราชมาศ เอกาทศดิถี
พุฒวารจันทรคติ กาลกฤตติมาศ กาฬปักข์ตติยดิถี
ในปีกอกสัมฤทธิ์ศก จุลศักราช ๑๒๗๐
ที่มายุโกโหตุมหาราช”

ในพระราชพิธีนี้มเกล้าฯ ถวายพระบรมรูปทรงม้า **“ของขวัญ”** วันรัชมิ่งคลาภิเษกครั้งนี้ มหาชนชาวสยามได้ถวายพระราชสมัญญาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า **“ปิยมหาราช”** คือ มหาราชเจ้า ผู้เป็นที่รักของมหาชนทั่วไปอีกด้วย

เมื่อเสร็จพิธีนี้มเกล้าฯ ถวายพระบรมรูปทรงม้าแล้ว ได้มีมหกรรมสมโภชครบกำหนด ๓ วัน เป็นงานสนุกสนาน

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงนิพนธ์ไว้ใน **“ประชุมพระนิพนธ์เบ็ดเตล็ด”** ว่า

“เงินเฉลิมพระขวัญครั้งนั้น เมื่อจ่ายใช้ในการสร้างพระบรมรูปทรงม้าแล้ว ยังเหลือตัวเงินอยู่กว่าล้านบาท สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายตามมติเดิม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริว่า จะเอาเงินนี้ใช้สถาปนาการอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดประโยชน์แก่ชาวสยาม สนองคุณความกตัญญูตเวทีที่ได้มีต่อพระองค์นั้น แต่ยังไม่ทันตกลงว่าจะทำอะไร สมเด็จพระปิยมหาราชเจ้าก็เสด็จสวรรคตเสียก่อน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงดำเนินการตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระบรมชนกนาถ โปรดให้ใช้เงินเฉลิมพระขวัญที่ยังเหลืออยู่นั้นตั้ง**มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์**”

ครั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคตแล้ว พลสนิกรประสงค์จะให้มีการถวายบังคมพระบรมรูปทรงม้า จึงได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัว พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มี
วันนักขัตฤกษ์สำหรับให้ประชาชนถวายบังคมพระบรม
รูปทรงม้าเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน
พ.ศ. ๒๔๕๔ ซึ่งตรงกับวันพระราชพิธีฉัตรมงคลของ
พระองค์ท่าน ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๕๕ จึงเปลี่ยนวันถวาย
บังคมพระบรมรูปทรงม้าเป็นวันที่ ๒๓ ตุลาคม อันเป็น

วันคล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว

วันที่ ๒๓ ตุลาคม เป็นวันสำคัญที่ทางราชการ
หยุด ๑ วัน เพื่อให้พสกนิกรทุกหมู่เหล่าไปวางพวง
มาลาและถวายบังคมพระบรมรูปทรงม้า ซึ่งได้ถือเป็น
ประเพณีสืบต่อมาทุกปีจนถึงปัจจุบัน

หนังสือ ครุฑทำได้

มานพ กนอมศรี*

เรื่องสั้น
คืออะไร

เรื่องสั้น เป็นงานเขียนอย่างหนึ่งในกลุ่มงานเขียนประเภทบันเทิงคดี ซึ่งประกอบด้วยนิทานชาดก นวนิยายและเรื่องสั้น โดยความหมาย เรื่องสั้น หมายถึง เรื่องราวสั้นๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งซึ่งผ่านการเล่าด้วยวิธีการเขียนตามวิธีการต่างๆ ตามความถนัดของผู้เขียน ซึ่งอาจเป็นการเขียนแบบความเรียงบอกเล่าเรื่องราวทุกอย่างเรียงง่ายตามตาเห็นและความเป็นจริง หรือเขียนแบบใช้ลีลาทางภาษา ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องโดยเน้นความงดงาม

* ศิลปิน-นักเขียนอิสระ

พริ้วไหวทางด้านวรรณศิลป์ หรือแบบจินตนาการก็
ซึ่งมีการสอดแทรกอารมณ์ ความคิดและปรัชญาของ
ผู้เขียนลงไปในงานเรื่องสั้นที่เขียนขึ้น

ด้วยเหตุที่เรื่องสั้นสามารถถ่ายทอดออกมา
ได้หลายรูปแบบและแนวทาง จึงทำให้งานเขียน
ประเภทนี้ปรากฏออกมาอย่างหลากหลาย จนทำให้
เกิดความสับสนได้ง่าย โดยเฉพาะความฉงนสงสัยว่า
งานเขียนอย่างใดคือเรื่องสั้นที่แท้จริง ดังนั้น การ
กล่าวถึงการเขียนเรื่องสั้นจึงควรแยกกล่าวออกเป็น
ส่วนๆ ตามลักษณะผลงานเรื่องสั้นที่มีผู้สร้างสรรค์ไว้

เราพอจะแบ่งประเภทของเรื่องสั้นตาม
ลักษณะงานที่ทำขึ้นได้ ดังนี้

๑. เรื่องสั้นประเภทเหมือนจริง
๒. เรื่องสั้นประเภทสร้างสรรค์
๓. เรื่องสั้นประเภทบันเทิงคดี

องค์ประกอบของเรื่องสั้น

เรื่องสั้นประเภทเหมือนจริง มีผู้ให้คำจำกัด
ความไว้ว่า เป็นงานเขียนที่ย่อมาจากเรื่องราวหรือการ
เขียนนิยายอย่างสั้น ดังนั้นจึงมีความเป็นงานเขียน
ประเภทบันเทิงคดีอย่างโดดเด่นชัดเจน

เรื่องสั้นประเภทสร้างสรรค์ เป็นเรื่องสั้นที่
สะท้อนความคิดและความรู้สึกของผู้เขียนต่อสภาพ
แวดล้อมและความเป็นไปของสังคม ในเชิงที่ต้องการ
ให้ดีขึ้น

เรื่องสั้นประเภทจินตนาการ เป็นเรื่องสั้นที่
เขียนจากความคิดของผู้เขียนที่เหนือไปจากความเป็นจริง
โดยอาจจะมีเค้าโครงของความเป็นจริงรวมอยู่ด้วย
หรือไม่มีเลยก็ได้

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสั้นประเภทใด ก็ยึดองค์
ประกอบในการเขียนเหมือนกันได้แก่

ประเด็นของเรื่อง
แก่นเรื่อง

โครงเรื่อง

ฉาก

ตัวละคร

บทสนทนา

ความขัดแย้ง

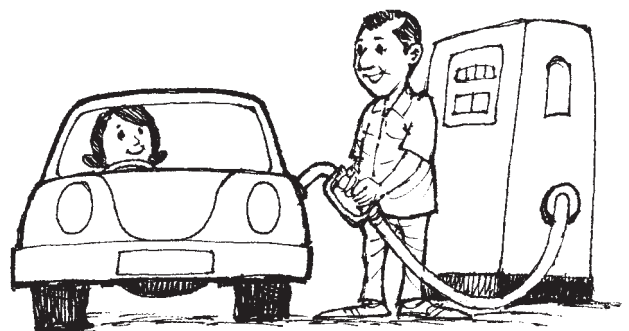
สำนวนภาษา

ความละเอียดใจ

ประเด็นของเรื่อง

งานเขียนเรื่องสั้นประเภทเหมือนจริงมักลวิธ
การคิด การวางแผนงานและการเขียนเช่นเดียวกับการ
เขียนนวนิยาย จะแตกต่างกันที่มีขนาดสั้นกว่า มี
เหตุการณ์และตัวละครน้อยกว่า แต่ในส่วนประเด็น
ของเรื่องแล้ว แทบจะไม่มีแตกต่างกัน กล่าวคือ
มีประเด็นที่ต้องการขับออกเพียงประเด็นเดียว ส่วน
ประเด็นอื่นๆ ที่อาจจะมีสอดแทรกอยู่ในเรื่องเป็น
ผลพลอยได้หรือประเด็นเสริมที่เกิดขึ้นตามเหตุการณ์
ของเรื่อง

ประเด็นที่นิยมนำมาเป็นจุดคิดในการนำเสนอ
เรื่องสั้นประเภทนี้มักเป็นเรื่องราวของสิ่งที่เกิดขึ้นใน
ความเป็นชีวิตจริง ไม่ว่าจะเป็นความรัก ความสูญเสีย
การต่อสู้ การเอาตัวเอาเปรียบ การเมือง ฯลฯ

การเลือกประเด็นในการนำเสนองานเรื่องสั้น
เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้

๑. ประสบการณ์
๒. ความสนใจ
๓. ความถนัด
๔. ปัญหา

ประสบการณ์

ประสบการณ์เป็นวัตถุดิบที่สำคัญยิ่งของงานเขียน ในงานเขียนประเภทบันเทิงคดีประสบการณ์หมายถึงข้อมูลที่จะใช้ประกอบในการเขียน หากเปรียบเทียบประเด็นเป็นอุดมการณ์ของนักเขียนที่มีต่อชีวิตและสังคม ประสบการณ์ก็คือรายละเอียดของสิ่งเหล่านั้น เช่น ประเด็นความรัก ประสบการณ์ก็คือการได้รักหรือพบเห็นการรัก หรือประเด็นการเมือง ประสบการณ์ก็คือการได้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการเมือง การพบเห็นความเป็นไปของการเมือง

ในยุคสมัยหนึ่ง นักเขียนถือว่าประสบการณ์คือสุดยอดของงานเขียน การเที่ยวหาประสบการณ์ในแง่มุมต่างๆ ของชีวิตจึงเป็นสิ่งที่นักเขียนหรือผู้ต้องการฝึกฝนเตรียมตัวเพื่อเป็นนักเขียนยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างเต็มที่

มีคำกล่าวว่า การเดินทางคือตาของนักเขียน เพราะสิ่งที่พบเห็นล้วนเป็นประสบการณ์อันมีค่าที่นักเขียนสามารถนำมาปะติดปะต่อ ผูกเป็นเรื่องราวที่สนุกสนานขึ้นได้ นักเขียนในกลุ่มนี้จะถือว่าชีวิตคือนิยาย เรื่องราวของแต่ละคนล้วนมีเนื้อหาน่าสนใจและตื่นเต้นหากได้หยิบนำมาขัดเกลาและนำเสนอด้วยชั้นเชิงในการเล่าก็จะทำให้เกิดงานเรื่องสั้นจำนวนมากมายนานาชาติ

นักเขียนในกลุ่มเหมือนจริงที่มุ่งเน้นการนำเสนอเรื่องราวของผู้คนจึงมีความสุขที่จะแทรกตัวเข้าไปทำความรู้จักและพูดคุยกับผู้คนที่หลากหลาย การฝังตัวอยู่กับกลุ่มชีวิตที่อยู่ในประเด็นที่สนใจและต้องการเขียนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเขียน

เรื่องสั้นแบบเหมือนจริง

มีคนกล่าวว่า เรื่องสั้นแบบเหมือนจริงก็คือการจำลองชีวิตของผู้คนออกมาให้สังคมรับรู้ ทั้งในแง่ฉาบฉวยหรือตีแผ่ การล่องรู้รายละเอียดของชีวิตจึงเป็นสิ่งเพิ่มเรื่องราวในการเขียนให้ลุ่มลึกยิ่งขึ้น

การฝึกหัดของนักเขียนเรื่องสั้นในกลุ่มเหมือนจริงจึงควรเริ่มต้นที่การเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของผู้คนที่สนใจอย่างละเอียดและใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นกิริยาท่าทาง คำพูด การดำเนินชีวิต หรือความเกี่ยวข้องผูกพันกับคนอื่นๆ การสังเกตพฤติกรรมของคนจะทำให้ได้ประโยชน์หลายอย่างในการเขียน ไม่ว่าจะเป็นประเด็นของเรื่อง แก่นของเรื่อง โครงเรื่อง ฉาก ตัวละคร และบทสนทนา ในบางชีวิตที่เฝ้าสังเกตอาจให้ความสะเทือนใจพร้อมไปด้วย ซึ่งถือเป็นกำไรอย่างยิ่งสำหรับนักเขียน

การเริ่มต้นเขียนเรื่องสั้นที่ค่อนข้างง่ายจึงควรเริ่มต้นที่การเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของคนใดคนหนึ่งอย่างจริงจังและละเอียดละออ โดยไม่ควรให้ผู้รู้ตัวว่ากำลังถูกจับตามอง เพราะอาจจะแสดงสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติอย่างแท้จริงออกมา การเก็บหาประสบการณ์ของนักเขียนจึงไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะแสดงตนว่ากำลังทำสิ่งใดอยู่ หากแต่ควรปล่อยให้ความเป็นตัวตนผสมผสานไปกับชีวิตของตัวละครที่ต้องการดูชัดรายละเอียด อารมณ์ ความรู้สึกอย่างแท้จริงมากขึ้น

สิ่งที่ได้จากการเผชิญหน้ากับประสบการณ์เหล่านี้ หากนำมาเล่าด้วยการเขียนก็จะเกิดเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจในตัวของมันเอง ทั้งนี้ยังไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือของวรรณศิลป์

ความสนใจ

นักเขียนเรื่องสั้นแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกันไป บางคนสนใจเรื่องของสิ่งแวดล้อม บางคนสนใจการเมือง บางคนสนใจมนุษยธรรม การกำหนดประเด็นที่จะเขียนเรื่องสั้นจากความสนใจของผู้เขียน

จะช่วยให้สามารถเห็นและเข้าใจสิ่งที่จะเขียนได้อย่างลึกซึ้ง เพราะมีประสบการณ์ตรงต่อสิ่งเหล่านั้น และมีข้อมูลเพื่อนำมาเขียนมากกว่าอย่างอื่นฯ

ความถนัด

นอกเหนือจากความสนใจแล้ว ความถนัดก็เป็นอีกอย่างหนึ่งที่ช่วยให้การเลือกประเด็นในการเขียนเรื่องสั้นง่าย ความถนัดแตกต่างจากความสนใจเพราะความถนัดมีพร้อมอยู่ในตัวเอง เป็นประสบการณ์สะสมที่ไม่ต้องหาเพิ่มเติม เช่นอยู่ในสังคมพ่อค้า อยู่ในสังคมนักธุรกิจ หรืออยู่ในสังคมนักการเมือง สิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้การมองเห็นประเด็นและการหยิบข้อมูลมาใช้โดยง่าย

ปัญหา

บ่อเกิดประเด็นอีกอย่างหนึ่งได้แก่ปัญหาปัญหาในทุกๆ ด้านที่ผู้เขียนมองเห็นและประสบอยู่ทำให้เกิดความคิดที่จะค้นหาคำตอบ ซึ่งอาจจะมีหรือ

ไม่มีก็แล้วแต่โครงเรื่องที่จะนำมาเขียน ปัญหาเป็นสิ่งที่มองออกไปจากตัวผู้เขียน ดังนั้น ในแต่ละปัญหาจึงต้องมีข้อมูลเฉพาะของมันเองและมันก็เป็นสิ่งที่ผู้เขียนเรื่องสั้นจะต้องศึกษาค้นคว้าต่อไป

แก่นเรื่อง

หมายถึงความคิดรวบยอดที่ต้องการเสนอหรือต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจ เช่น มนุษย์ไม่ควรเอารัดเอาเปรียบกัน ชีวิตไม่มีอะไรแน่นอน ความสุขของชีวิตคือ ความสงบ ฯลฯ แก่นเรื่องจะเป็นจุดกำเนิดที่คิดต่อมาจากประเด็นของเรื่องและบทสรุปของเรื่องซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อผู้อ่านอ่านเรื่องสั้นจบลง

โครงเรื่อง

เป็นการนำแก่นเรื่องมาขยายและผูกโยงให้เกิดเป็นเรื่องราวขึ้น โครงเรื่องที่ดีควรสนุก น่าติดตาม และให้ความคิดตามแก่นเรื่องที่วางไว้

ฉาก

เป็นสถานที่เกิดเหตุการณ์ ซึ่งเป็นจุดเกิดเรื่องราวหรือที่ซึ่งให้ตัวละครใช้ดำเนินเรื่องในเรื่องสั้นเรื่องหนึ่งจะมีฉากก็ฉากก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสม การเขียนถึงฉาก สามารถเขียนได้ ทั้งในรูปแบบบรรยายให้เห็นภาพ หรือเพียงแต่กล่าวถึงชื่อสถานที่นั้นๆ

ตัวละคร

เป็นผู้แสดงที่จะดำเนินเรื่องให้เป็นไปตามโครงเรื่อง ตัวละครในเรื่องสั้นส่วนใหญ่มีเพียงไม่กี่ตัว บางครั้งอาจมีเพียงตัวเดียวก็ได้ ซึ่งอาจหมายถึงตัวผู้เขียนเอง ตัวละครประเภทนี้มักใช้สรรพนามแทนตัวว่า ผม ฉัน หรือข้าพเจ้า

บทสนทนา

เรื่องสั้นเป็นการเขียนในแบบบันเทิงคดี จึงต้องมีบทสนทนาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งด้วย เพราะบทสนทนาสามารถแสดงความคิด และความรู้สึกของตัวละครได้ดี

ความขัดแย้ง

ความขัดแย้งเป็นคาถาสำคัญของการเขียนเรื่องสั้น เป็นสิ่งที่ทำให้เรื่องสนุก ขวนติดตาม ความขัดแย้งนี้มีทั้งความขัดแย้งทางความคิดและขัดแย้งโดยพฤติกรรมของตัวละคร

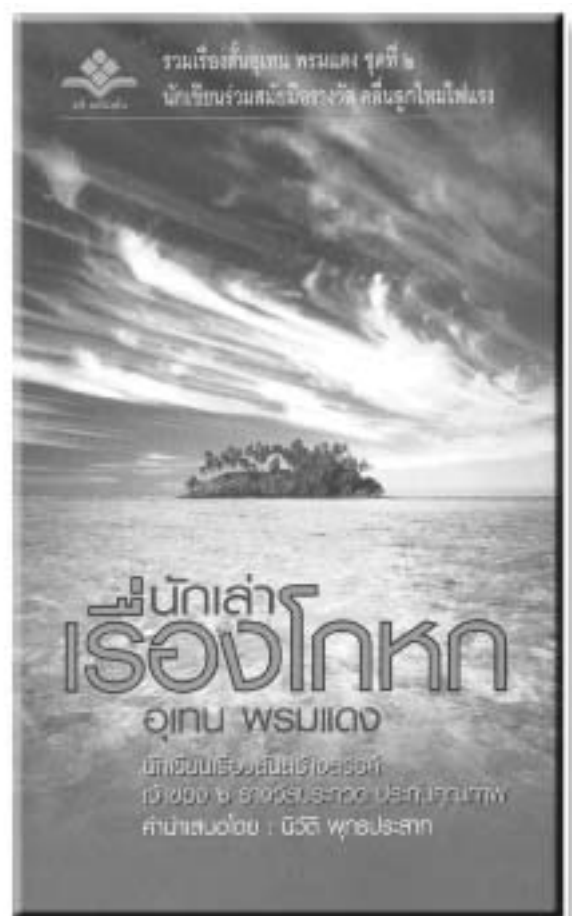
สำนวนภาษา

ในเรื่องสั้นแต่ละเรื่อง มีการใช้สำนวนภาษาที่แตกต่างกันไป ตามแบบอย่างการเขียนแต่ละประเภท ทั้งนี้ผู้เขียนแต่ละคนย่อมมีแบบอย่างทางสำนวนภาษาที่แตกต่างกันไป

ความสะเทือนใจ

ความสะเทือนใจเป็นหัวใจของการเขียนเรื่องสั้น เพราะจะก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้อ่านส่วนใหญ่แล้วความประทับใจมักจะเกิดขึ้นตอนจบเรื่อง เพื่อเป็นบทสรุปเรื่องให้เห็นแก่นเรื่องที่ชัดเจนขึ้น

ดังได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า เรื่องสั้นเป็นงานบันเทิงคดี จึงมีรูปแบบและวิธีการเขียนใกล้เคียงกับการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก เพียงแต่เปลี่ยนตัวละครเป็นคนและเปลี่ยนเรื่องราวให้เป็นจริงเป็นจังมากขึ้น ฉะนั้นผู้ใดเขียนเรื่องบันเทิงคดีสำหรับเด็กได้ ก็ย่อมเขียนเรื่องสั้นโดยไม่ยาก

โฉมหน้าเสือ สี่ทศวรรษ

พญานา วังคัม*

หนังสืออ่านและควรรู้เกี่ยวกับการสะสม กฎหมายเทียรบาล ฉบับเฉลิมพระเกียรติ

ภูมิสถานพระราชวังหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คอลัมน์ “สนามหนังสือ สื่อการเรียนรู้” ฉบับนี้ ขอบอกนอกรั้วกระทรวงศึกษาธิการ ไปที่ สกว. ซึ่งคุณวีรวัลย์ งามสันติกุล ได้แนะนำหนังสือ “กฎหมายเทียรบาล ฉบับเฉลิมพระเกียรติ ๑” และ “กฎหมายเทียรบาล ฉบับเฉลิมพระเกียรติ ๒ ผลงานวิจัย” ที่จัดพิมพ์เป็นพิเศษเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในโอกาสที่ “ประมวลกฎหมาย รัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ หรือ กฎหมายตราสามดวง” มีอายุครบ ๒๐๐ ปี และเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในโอกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติปีที่ ๖๐ ในพุทธศักราช ๒๕๔๘ นับเป็นหนังสือที่มีคุณค่าควรแก่การอ่านและการสะสมเป็นอย่างยิ่ง

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กฎมณเฑียรบาล เป็นหนังสืออ้างอิงสำหรับศึกษาเรื่องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ราชประเพณี พิธีกรรม ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมของไทย รวมถึงเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับผู้สนใจทั่วไปเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ กฎหมาย วัฒนธรรม และพัฒนาการด้านอักษรศาสตร์ของไทย

กฎมณเฑียรบาล ฉบับเฉลิมพระเกียรติ ๑

เป็นหนังสือที่ครอบคลุมเนื้อหาตั้งแต่ การรักษาความปลอดภัยขององค์พระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์และพระราชฐาน พระราชพิธี ๑๒ เดือน พระราชานุกิจ พิธีกรรม เป็นต้น การจัดพิมพ์พยายามรักษาอักขรวิธีตามต้นฉบับ แต่ได้แบ่งวรรคตอนใหม่ให้อ่านได้ง่ายขึ้นและมีคำอธิบายเพิ่มเติมพร้อมภาพประกอบสีสี่ตลอดทั้งเล่ม

กฎมณเฑียรบาล ฉบับเฉลิมพระเกียรติ ๒

ผลงานวิจัย เป็นหนังสือที่รวมผลงานวิจัยเกี่ยวกับกฎมณเฑียรบาลของนักวิจัยในโครงการวิจัยเมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) **“กฎหมายตราสามดวง : ประมวลกฎหมายไทยในฐานะมรดกโลก”** และผลงานที่บุกเบิกประมวลความรู้เรื่องกฎมณเฑียรบาล ของ ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร คือ **“สารบัญสียงเขป”** และ **“กฎมณเฑียรบาล ฉบับภาษาปัจจุบัน”** ที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

สำหรับท่านที่สนใจ หาซื้อได้ที่ ราชบัณฑิตยสถาน ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย <http://www.chulabook.com> หรือ Call Center ๐ ๒๒๕๕ ๔๔๓๓

ถ้าหากหนังสือ **“กฎมณเฑียรบาล ฉบับเฉลิมพระเกียรติ ๑”** และ **“กฎมณเฑียรบาล ฉบับเฉลิมพระเกียรติ ๒ ผลงานวิจัย”** มีโอกาสได้เข้าห้องสมุดต่างๆ คงจะเกิดประโยชน์ต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

ดาวเด่น แดนเจม

กรรมา ศิริธกษัตริย์

๓ นักเรียนไทย ควารางวัลสุดยอดนักประดิษฐ์รุ่นเยาว์ระดับโลก ในงาน IEYI 2005 ที่มาเลเซีย

รู้สึกภูมิใจและดีใจทุกครั้ง ที่มีข่าวเด็กนักเรียนไทย
นำชื่อเสียงมาสู่ประเทศชาติ โดยการแสดงศักยภาพ
และความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ
ด้านกีฬา ด้านศิลปะ หรือความสามารถในการแสดงความคิด
ริเริ่มสร้างสรรค์จนนานาชาติให้การยอมรับและยกย่องให้
ทำให้เราเห็นว่าเด็กไทยปัจจุบันนี้ไม่ธรรมดาเลย สามารถนำชื่อเสียง
มาสู่ประเทศชาติได้อย่างต่อเนื่องและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น
เป็นลำดับ นั้นแสดงให้เห็นว่าการศึกษาไทย และเด็กไทย

* นักประชาสัมพันธ์ สำนักอำนวยการ สพฐ.

มีการพัฒนาไปอย่างก้าวหน้าและไม่หยุดนิ่ง และนี่ก็เป็นตัวแทนเด็กนักเรียนไทย ๓ คนที่ได้คิดค้นผลงานสิ่งประดิษฐ์ด้านวิทยาศาสตร์ และนำผลงานเข้าร่วมประกวดและแสดงสิ่งประดิษฐ์ด้านวิทยาศาสตร์ของเด็กและเยาวชนนานาชาติ (International Exhibition For Young Inventors/IEY 2005) ประจำปี ๒๕๔๘ ซึ่งมี ๑๖ ประเทศเข้าร่วม และจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๓ - ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ที่ประเทศมาเลเซีย

“เครื่องทำไข่เค็มความดัน...อร่อยภายใน ๓ วัน”

ในส่วนของประเทศไทย สพฐ. ได้คัดเลือกและส่งผลงานสิ่งประดิษฐ์ด้านวิทยาศาสตร์ของเด็กและเยาวชนเข้าร่วมประกวดจำนวน ๖ ชิ้นด้วยกัน ผลปรากฏว่า นางสาวพัชรพร สิทธิภูประเสริฐ นางสาวชนิภา วสันต์ศิริกุล และนางสาวชญาณีชาติปฎิมาพงษ์ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนสุนรรวิทยา จ.นครราชสีมา สามารถนำ

ผลงาน “เครื่องทำไข่เค็มความดัน...อร่อยภายใน ๓ วัน” คว้รางวัลสุดยอดนักประดิษฐ์รุ่นใหม่ ระดับโลก (WIPO Award Best Young Inventor IEY 2005) และคณะนักเรียนจากโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เข้าร่วมแข่งขันยังได้รับเหรียญรางวัล และรางวัลพิเศษ “การจัดนิทรรศการยอดเยี่ยม” (Best Display Stand) มาอีกหนึ่งรางวัลด้วย

นางสาวชนิภา วสันต์ศิริกุล

นางสาวชนิภา วสันต์ศิริกุล นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสุนรรวิทยา จ.นครราชสีมา กล่าวว่า “จากการที่ได้ร่วมงานตั้งกล่าวตอนแรกรู้สึกกังวล แต่คณะอาจารย์ได้ให้คำปรึกษาและดูแลอย่างใกล้ชิด จึงเริ่มปรับตัวได้และสนิทกับเพื่อนๆ นื่องๆ และอาจารย์ทำให้การเดินทางในครั้งนี้สนุกแม้จะเหนื่อยก็ตาม ครั้งนี้นอกจากจะได้นำสิ่งประดิษฐ์จากประเทศไทยไปนำเสนอในต่างประเทศแล้ว พวกเราทุกคนยังได้รับความรู้ใหม่ๆ จากต่างประเทศ ซึ่งในงานนี้ก็มีประเทศต่างๆ เข้าร่วมจำนวนมากทั้งระดับประถมและมัธยมศึกษา และได้รู้จักเพื่อนใหม่ได้รับมิตรภาพที่ดี โดยไม่ได้คิดว่าเป็นคู่แข่งกัน ซึ่งไม่ใช่เฉพาะชาวต่างชาติแต่รวมทั้งเพื่อนนักเรียนไทยที่เข้าร่วมแข่งขันที่มาจากหลายจังหวัดด้วย หนูคิดว่าสิ่งเหล่านี้สำคัญมากกว่ารางวัลใดๆ ค่ะ”

นางสาวชญาณี ขาติปฎิมาพงษ์

นางสาวชญาณี ขาติปฎิมาพงษ์ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสุนทรวิทยาศ.นครราชสีมา กล่าวว่า “คิดว่าผลงานสิ่งประดิษฐ์ที่นำเข้าประกวดนั้นไม่มีจุดที่เสียเปรียบประเทศอื่นๆ เลยค่ะ หากจะมีเพียงเรื่องเดียวที่ประเทศไทยน่าจะเสียเปรียบประเทศอื่นๆ ก็คือ เรื่องของภาษาที่ใช้ในการนำเสนอผลงาน ซึ่งจะต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ดังนั้นอาจจะทำให้การสื่อสารเกิดความเข้าใจไม่ตรงกันได้ สำหรับการแข่งขันครั้งนี้คิดว่าเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนาการประดิษฐ์สิ่งประดิษฐ์ของแต่ละประเทศมากกว่าเป็นการแข่งขัน

ตัวแทนจากประเทศต่างๆ นั้นต่างสนุกสนานกับการได้แลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ร่วมกัน อย่างไรก็ตามสิ่งที่ได้รับจากการประกวดครั้งนี้ คือ การได้เห็นพัฒนาการของแต่ละประเทศที่ส่งเสริมและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ให้กับเยาวชนอย่างจริงจัง ตลอดจนการได้แลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ซึ่งถือเป็นการเปิดโลกทัศน์และได้รู้จักเพื่อนมากยิ่งขึ้นค่ะ”

นางสาวพัชรพร สิทธิภูประเสริฐ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสุนทรวิทยาศ.นครราชสีมา กล่าวว่าในอนาคตสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับรางวัลนั้นจะต้องมีการพัฒนาต่อในเรื่องของการทำตัวให้อัดความดันให้มีขนาดใหญ่มากขึ้น เพื่อให้ได้

นางสาวพัชรพร สิทธิภูประเสริฐ

ปริมาณผลผลิตมากขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งอยากจะวิจัยต่อว่าในหลักของการใช้ความดันในการช่วยให้การแพร่ของสารละลายเกิดมากขึ้นนั้นจะสามารถนำความรู้นี้ไปใช้กับการทำผลผลิตทางการเกษตรอย่างอื่นหรือไม่ และที่สำคัญคืออยากจะลดต้นทุนในการผลิตให้คุ้มให้น้อยกว่าเดิม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการผลิต เป็นการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ให้นักประดิษฐ์ต่อการเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากปัจจุบันสู่อนาคตและยังเป็นการส่งเสริมนักประดิษฐ์รุ่นเยาว์ให้เข้าร่วมเวทีทางวิชาการ ตลอดจนเป็นการกระตุ้นให้นักประดิษฐ์รุ่นเยาว์เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบและสิทธิความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในผลงานประดิษฐ์ของตนเองและผู้อื่นอีกด้วยค่ะ”

สำหรับผลงาน “เครื่องทำไข่เค็มความดัน... อร่อยภายใน ๓ วัน” นั้น มีหลักการทำงานคือความดันจะเป็นตัวช่วยให้การแพร่ของสารละลายเกิดมากขึ้น สารละลายจึงแพร่เข้าไปในไข่มากขึ้น ดังนั้นจึงได้ไข่เค็มเร็วกว่าเดิม โดยใช้ระยะเวลาในการทำเพียง ๓ วัน จากเดิมที่จะต้องใช้เวลาในการทำเพียงประมาณ ๑๓ - ๑๕ วัน และเสียค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้นหากใช้หลักการทำงานดังกล่าวจะเป็นการลดต้นทุนวัตถุดิบและแรงงานคนในการผลิตอีกด้วย แหม...เห็นผลงานที่สร้างสรรค์ของน้องๆ กลุ่มนี้แล้วปลื้มใจจริงๆ ค่ะ

ร้อยเรียงเคียงกันฉันแก้ว

๑ ละอองหมอกหยอกล้อโลมกอข้าว สายลมพราวพรหมพรอดภูผา
ไอนีนหอมกล่อมเร้าเกล้าพนา กลีบผกาผลิแย้มยั่วภมร ฯ

ทวีพร ทองคำใบ

กลิ่นอายเมฆันตฤดูแล้งเข้ามา บรรยากาท่องเที่ยวฉานฉายประกายความสดชื่น อาจารย์สมบัติ ตั้งก่อเกียรติ นายกสมาคมนักอ่านแห่งประเทศไทยถอดเทปรายการวรรณศิลป์สัญจร ร่วมร้อยเรียงเคียงกันฉันแก้วในชื่อ ปฏิภาณนิราศ

เมื่อรณาทิวผ่านสถานที่สำคัญอันควร อาจารย์ชูเกียรติ วรรณศุทร หนึ่งในกวีเอกแวดวงวรรณศิลป์ ถิ่นสยามทำหน้าที่ปฏิภาณกวี ร่ายกลอนสดเชิงนิราศแล้วต่อตามด้วยอาจารย์สมบัติ บรรยายเกร็ดความรู้เสริมในส่วนที่เกี่ยวข้องกัน

ผมขอปรับความที่เป็นร้อยแก้วให้สั้นกระชับเพื่อลงภาพประกอบและไม่ให้ยาวเกินไป ส่วนบทกวีร้อยกรองของอาจารย์ชูเกียรติเพียบพร้อมความไพเราะและชัดเจนในฉันทลักษณ์สารสาระ เราติดตามผลงานกลอนสดของท่านได้ตามต้นฉบับที่ได้รับมาด้วยความยินดียิ่ง

จังหวัดนครสวรรค์เดิมชื่อเมืองพระบาง เพราะพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรง อนุรักษ์พระพุทธรูปชื่อพระบางจากเวียงจันทน์ ครั้นผ่านมาถึงเมืองนี้เกิดอาเพศต่างๆ พระองค์จึงทรงโปรดให้นำ กลับไป ต่อมาเปลี่ยนเป็นเมืองขอนแก่นด้วยเหตุประตู่เมืองรับแสงตะวันด้านบูรพาทิศ คำขวัญประจำจังหวัดคือ เมืองสี่แคว แห่มังกร พักผ่อนบึงบรเพ็ด ปลารสเด็ดปากน้ำโพ

๑ ปากน้ำโพเมืองนี้มีความหลัง
ชมขบวนเชดสิงโตมโหฬาร

คิดเมื่อครั้งเคยมาค้างอย่างพร้อมหน้า
มังกรทำเลื้อยพวงดกเกี่ยวพาดกัน ฯ

เชดสิงโตเป็นพิธีหนึ่งของประเพณีแห่เจ้าในเทศกาลตรุษจีน รวบรวมเดือนมกราคมทุกปี

๑ สายโลหิตเจ้าพระยาที่บำไหล
ขบวนแพบรรทุกไม้ลำใหญ่โต
เมืองชุมทางเปิดประตูสู่ภาคเหนือ
แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำทำประมง

เลี้ยงชีวิตคนไทยได้อีกโข
ผูกสายโชติรังข้างอย่างมั่นคง
ทางบกเรือบริการด้านขนส่ง
จุดประสงค์ให้ทุกผู้กินอยู่ดี ฯ

ต้นแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นจุดบรรจบกันระหว่างแม่น้ำปิงและแม่น้ำน่าน เดิมเรียกว่าปากน้ำไหล่มากลายเสียง
เป็นปากน้ำโพ แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำคือบึงบรเพ็ด บึงที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

๑ สู้กล้ำกลืนฝืนทนจนเที่ยงกว่า
ช็อกว้ายเดี่ยวซากงราวโน้มน้าวใจ

ถึงเวลารับประทานอาหารได้
ก้วยเดี่ยวไก่กำแพงเพชรวิเศษจริง ฯ

จังหวัดกำแพงเพชร มีคำขวัญว่า กรุพระเครื่อง เมืองคนแกร่ง ศิลาแลงใหญ่ กล้วยโชหวาน น้ำมันลาน
กระบือ มีชื่ออื่นในพงศาวดารอีก เช่น ไตรตรึงษ์ เทพนคร คนที ก่อนถึงตัวเมืองมีซากกำแพงเรียกว่า กำแพงป้อม
ทุ่งเศรษฐี เห็นเด่นตระหง่านกลางเมืองคือวัดพระแก้ว เคยเป็นที่ประดิษฐาน พระแก้วมรกต

๑ จากกำแพงเพชรมามุ่งหน้าตาก
เจ้าเมืองตากพระยาวชิรปราการ
อิสระเสรีนั้นมีค่า
บรรพชนหลังเลือดเดือดปฐพี

กล่าวขวัญมากเรื่องราวความห้าวหาญ
กอบกู้บ้านเมืองให้พ้นไพร
จงรักษาเอาไว้ให้คงที่
จึงวันนี้ชาติไทยได้ยืนยง ๙

คำขวัญของจังหวัดตากคือ **ธรรมชาติน่าыл ภูมิพลเขื่อนใหญ่ พระเจ้าตากเกรียงไกร เมืองไม้และป่างาม** ประมาณ พ.ศ. ๕๐๐ ตัวเมืองตากหรือ**แฉ้ตาก**เป็นศูนย์กลางการค้าของชาวอินเดีย ตามหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงว่า เมืองตากเปลี่ยนชื่อเป็น **เมืองระแหง**สถานที่พระองค์ทรงกระทำยุทธหัตถีกับขุนสามชนเจ้าเมืองฉอด **เจดีย์พุ่มข้าวบิณฑ์**ทรงโปรดให้สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติในชัยชนะครั้งนั้น

๑ ภูมิพลเขื่อนใหญ่ในประเทศ
พลังน้ำผลิตไฟใช้ทั่วแดน

อยู่ในเขตจังหวัดตากผลมากแสน
ความขาดแคลนชนบทค่อยลดลง ๙

ลักษณะตัว**เขื่อนภูมิพล**เป็นคอนกรีตรูปโค้งกั้นแม่น้ำปิงที่ตำบลสามเงา เริ่มก่อสร้าง พ.ศ. ๒๕๔๖ เสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ ใช้ผลิตพลังงานไฟฟ้าและเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

๑ ถึงเมืองเถินหนทางต่างจากเก่า
ต้นไม้ครึ้มคลุมรอบขอบแนวไพร
ถึงลำปางชะงัดแลรถม้า
สัญลักษณ์สร้างเสน่ห์เมืองเขลางค์

เป็นภูเขาคดเคี้ยวน่าเสียวไส้
ต้นน้อยใหญ่ซ้อนซับสลับทาง
ดูท่วงท่าม้างามยามเหยาะย่าง
ไม่จิตจางสำหรับผู้ที่อยู่ไกล ๙

คำขวัญประจำจังหวัดลำปางคือ ถ่านหินลือชา รถม้าลือลั่น เครื่องปั้นลือนาม งามพระธาตุลือไกล ฝึกช้างให้ลือโลก พ.ศ. ๑๒๐๖ พระนางจามเทวี สงราชบุตรชื่อท้าวอนันตยศ ให้มาสร้างเมืองใหม่ฝั่งตะวันตก แม่น้ำวัง เรียกว่าอาลัมภางคนคร ต่อมาเพี้ยนเสียงเป็นลำปางจนถึงปัจจุบัน

๑ ถึงลำพูนแวะไปไหว้พระธาตุ
วัดหริภุญชัยใครก็มา

สงบสะอาดจิตใจใกล้ศาสนา
ชมคุณค่าพุทธศิลป์รัตนธรรม ๙

จังหวัดลำพูนมีคำขวัญว่า พระธาตุอู่อาม พระนางจามเทวี ศรีหริภุญชัย ประมาณ พ.ศ. ๑๑๙๗ - ๑๒๐๖ ฤๅษีवासเทพและฤๅษีสุนทรทัตตะเนรมิตเมืองลำพูนชื่อ หริภุญชัย แล้วทูลเชิญพระนางจามเทวีราชธิดาเจ้าผู้ครองกรุงละโว้เป็นปฐมกษัตริย์जनสันพระชนม์เมื่อ พ.ศ. ๑๒๕๕ พระอัฐิของพระนางบรรจุไว้ที่กุฎ วัดจามเทวี ออกจากลำพูนเข้าจังหวัดเชียงใหม่ ถึงที่พักตอนค่ำ

๑ ชมต้นไม้ใบหญ้าเวลาเช้า
ริมถนนเชียงใหม่สายแม่กลาง

ชมลำเนาแนวไพรใหญ่สลับ
หมอกเบาบางคลุมรอบรายขอบภู ๙

คำขวัญของจังหวัดเชียงใหม่ คือ ดอยสุเทพเป็นศรี ประเพณีเป็นสง่า บุปผชาติล้วนงามตา นามล้ำค่านครพิงค์ หลังพ่อขุนเม็งรายมหาราชทรงสร้างเมืองเชียงรายสำเร็จมีพระประสงค์สร้างเมืองใหม่ ทรงปรึกษารื้อกับพ่อขุนรามคำแหงมหาราชและพ่อขุนงำเมืองซึ่งเป็นพระสหาย ทั้งสามพระองค์ทรงเลือกบริเวณที่ราบลุ่มเชิงดอยฮ้อยช้างเป็นที่ตั้ง ครั้นถึง พ.ศ. ๑๘๙๓ พ่อขุนเม็งรายมหาราชเสด็จมาครองเมืองนี้ทรงตั้งชื่อว่า นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ แต่ชาวบ้านนิยมเรียกเวียงพิงค์ มีพื้นที่ ๒๐,๑๐๗ ตารางกิโลเมตรมากที่สุดในประเทศไทย

๑ ถึงจอมทองแะทานอาหารเข้า
ยอดสูงสุดเลื่องชื่ออินทนนท์

ดูขุนเขาเสียดแซงทุกแห่งหน
มีผู้คนมากหน้ามาเที่ยวกันฯ

เทือกเขาอินทนนท์ สูงสุดในประเทศไทย ๒,๕๖๕ เมตร จุดสูงสุดคือดอยอ่างกาหลง มีพรรณพืชแปลกๆ
ปกคลุมไปทั่ว เช่น กุหลาบพันปี ข้าวตอกฤๅษี และมอส

๒ ถึงออบหลวงเป็นร่องช่องเขาขาด
ลงแม่น้ำสลับหินเป็นถิ่นไพร

ทางน้ำพาดม้วนเขี้ยวเป็นเกลียวไหล
เลาะเลียบไหล่หินผามาลิบลิบ ฯ

ออบหลวงอยู่ห่างจากเชียงใหม่ตามถนนสายเชียงใหม่ ฮอด ๑๐๕ กิโลเมตร เป็นสายน้ำคดเคี้ยวเขี้ยวมาก
ผ่านช่องเขาหน้าผาสูงชัน

๓ ถึงอำเภอมะเริ่งตอนเที่ยงกว่า
มีศิลปะแบบพม่าเข้ามาอิง

ชมวัดวาอารามงามทุกสิ่ง
ดูแล้วยิ่งถูกใจไม่หมองมัว ฯ

อำเภอมะเริ่งมีสถานที่น่าท่องเที่ยวหลายแห่ง เช่น วัดกิตติวงศ์ เป็นที่เก็บรักษาพระคัมภีร์พระ
พุทธศาสนาเก่าแก่ที่ฉำฉาแดง วัดอุทยานรมณ์ริมฝั่งแม่น้ำสาละวินมีพระวิหารศิลปะแบบพม่าและพระเจดีย์ขาว
ศิลปะแบบมอญสวยแปลกตา ชาวบ้านเรียกว่าวัดจอมสูง ห่างอำเภอออกมามีหมู่บ้านกะเหรี่ยงพะมะลอ
เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ ชาวบ้านส่วนใหญ่ทอผ้าขาย เสน่ห์อย่างหนึ่งของวิถีชีวิตชาวบ้านคือ สาวกะเหรี่ยงบริสุทธี
ยังไม่เคยมีครอบครัวแต่งงานด้วยเสื้อผ้าสีขาว

๔ ถึงอำเภอลำน้อยแดดคล้อยต่ำ
ทั้งน้ำผึ้งสมุนไพรไม่ไผ่ตง

ชาวบ้านนำของป่ามาขายส่ง
ทุกอย่างคงเสาะหาขายากนาน ฯ

อำเภอลำน้อยมีหมู่บ้านกะเหรี่ยงห้วยห้อม ชาวบ้านเคร่งศาสนาและสุภาพอ่อนโยน ผลิตผ้าขนแกะ
ได้เอง และปลูกไม้ผลเมืองหนาวได้ผลดี เป็นศูนย์พัฒนาชาวเขาและเป็นหมู่บ้านตัวอย่าง

๕ ถึงขุนยวมลำเนาภูเขาเขี้ยว
กระทบทั้งทุกจังหวะแทบกระเด็น

รถแล่นเลี้ยวเลาะวิบากสุดยากเข็ญ
เหลียวก็เห็นไม้ป่ามาเรียงราย ฯ

ทุ่งบัวตอง เหลืองสดอร่ามตาประดับทั่วป่าอำเภอยางชุมยวม กองอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร กรมป่าไม้ จัดโครงการพัฒนาป่าไม้ที่สูง เพื่อภูมิทัศน์งดงามจะคงอยู่คู่ขุนยวมตลอดไป ห่างตลาดขุนยวมประมาณ ๑๐ กิโลเมตรเห็นพระวิหารขนาดใหญ่ศิลปะแบบพม่าเด่นตระหง่าน เล่าต่อกันมาว่าเคยเป็นที่ชุมนุมนักต่อแพไม้สักล่องแม่น้ำออกสู่ตลาดไม้ วัดต่อแพคือชื่อเรียกเพื่อเตือนความทรงจำ

๑ ถึงจังหวัดแม่ฮ่องสอนตอนเย็นย่า
เมืองเล็กเล็กน่าอยู่ดูสบาย
แม่ฮ่องสอนสมญานามเมืองสามหมอก
ฤดูร้อนมานอนลนถนอยหลั่นมา

ใจชื่นฉ่ำที่สุดถึงจุดหมาย
สงบคล้ายเมืองนิมิตในนิรา
ฤดูหนาวแดดไม่ออกหมอกจับหนา
ฤดูฝนละอองฟ้ามากลั่นตัว ฯ

ตำนานสร้างบ้านแปลงเมืองของแม่ฮ่องสอนกล่าวไว้ว่า **เจ้าเมืองแก้ว** คล่องช้างป่าเพื่อส่งถวาย**พระเจ้าเชียงใหม่**เป็นเครื่องราชบรรณาการ ครั้นถึง พ.ศ. ๒๓๖๙ ได้รวบรวมไทยใหญ่ตั้งหลักแหล่ง ๒ แห่งคือ หมู่บ้านโป่งหมู เหตุที่ตั้งชื่อนี้เพราะหมู่ป่าชอบมากินดินโป่ง กับหมู่บ้าน**แม่ฮ่องสอน** เหตุที่ตั้งชื่อนี้เพราะชาวบ้านจับช้างป่ามาฝึกไว้ใช้งาน บริเวณนี้มีร่องน้ำธรรมชาติไหลผ่าน นานมากลับเรียกผิดเพี้ยนเป็น**แม่ฮ่องสอน** พ.ศ. ๒๔๓๖ หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน ๑ ปี ได้ยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัดจนถึงปัจจุบัน โดยมีคำขวัญว่า**หมอกสามฤดู กองมูเสียดฟ้า ป่าเขียวขจี ผู้คนดี ประเพณีงาม ลือนามถิ่นบัวตอง**

แม่ฮ่องสอนเป็นเมืองหลากหลายชนชาติ เช่น กะเหรี่ยงลัวะ พม่า เงี้ยว จีนฮ่อ ยางกะเลอ ยางแดง มูเซอดำ และมูเซอแดง ต่างมีขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูด ภาษาเขียนเป็นของตนเอง

วัดสำคัญคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดคือ**วัดพระธาตุดอยกองมู** หรือ**วัดปลายดอย**สร้าง พ.ศ. ๒๔๐๓ มีเจดีย์สำคัญ ๒ องค์ลักษณะศิลปะมอญ อีกแห่งคือ**วัดพระนอน** มีพระนอนองค์ใหญ่ศิลปะพม่ายาวถึง ๑๒ เมตร

๑ ชมสาวไตใส่เสื้อปิดรัดรูปร่าง
นุ่งผ้าขึ้นใส่ทองคล้องสไบ

เสื้อป้ายข้างเอวสั้นชวนหั่นไหว
หมวกกูปใหญ่สวมอยู่ดูพริ้มเพรา ฯ

ชาวไตคือไทยใหญ่ เสื้อปิดเป็นเสื้อพื้นเมืองของผู้หญิง เป็นเสื้อทรงกระบอกแขนยาวตัวสั้นแคเอว และหมวกกูปเป็นหมวกพื้นเมือง รูปทรงสามเหลี่ยมยอดแหลม

๑ นิราศแม่ฮ่องสอนถึงตอนจบ
ศิษย์เรียงพจน์รสถ้อยตามรอยครู

กราบเคารพครูกลอนสุนทรภู่
หวังเชิดชูคุณค่าภาษาไทย ฯ

ขอขอบคุณอาจารย์ชูเกียรติ วรรณศุทร ด้วยบทกลอนดังนี้

๑ ขอขอบคุณชูเกียรติวรรณศุทร
ได้ความรู้ความชำนาญงานสุนทร
ชื่อชูเกียรติเกียรติสูงล้ำความยิ่งใหญ่
ชื่อสกุลวรรณศุทรมิหุดยั้ง

เป็นนักพูดกลอนนิราศแม่ฮ่องสอน
เคยย่อหย่อนกลับฟื้นคืนพลัง
ยืนเคียงข้างชนชั้นไพร่สมใจหวัง
รักใครแล้วรักจริงจ้องอย่างจริงใจ ๙
สมบัติ ตั้งก่อเกียรติ

สดชื่นรื่นรมย์ตื่นตาตื่นใจไปกับจินตนาการตลอดเส้นทางนิราศสด ขวนให้รำลึกถึงเสภาครูขุนช้าง ขุนแผน
ตอนที่ ๑๙ ขุนแผนชมดง

๑ พระจันทร์จรแจ้งกระจ่างแจ้ง
นางแย้มแย้มยิ้มอยู่ริมไพร

ส่องแสงช่อชูดุสิต
เหมือนที่ไรฝ้ายพิมเจ้ายิ้มแย้ม ๙

คมคิด ลิขิตคำ

“...ปัจจุบันไม่นิยมให้เด็กท่องจำเพราะคิดว่าเป็นการให้เด็กท่องจำอย่างนกแก้วนกขุนทองโดยไม่รู้ความหมายและเหตุผล แต่ในความเป็นจริง การอ่านออกเสียงและการท่องจำมีประโยชน์หลายประการ เช่น การอ่านออกเสียงดังๆ จะทำให้สามารถพูดและออกเสียงได้คล่องแคล่วชัดเจน การท่องจำเป็นการลับสมองอยู่เสมอ ทำให้มีความจำดี การเลือกสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ให้เด็กท่องจำจะเกิดประโยชน์กับเด็กมากกว่าการให้เด็กท่องจำข้อความไร้สาระจากบทโฆษณาต่างๆ เพราะธรรมชาติของเด็กจะช่างจดจำอยู่แล้ว ถ้าให้ท่องจำในสิ่งที่เป็นความรู้หรือเป็นประโยชน์สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยครูอธิบายความหมายให้เข้าใจเสียก่อนก็จะเป็นประโยชน์แก่เด็กเป็นอันมาก บทท่องจำทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองนั้นจะเป็นตัวอย่างให้เด็กนำไปใช้เพื่อการแต่งหนังสือต่อไป เด็กที่ท่องบทร้อยกรองได้แล้วต่อไปจะสามารถแต่งบทร้อยกรองด้วยตนเองได้ เพราะคุ้นเคยและชินกับคำคล้องจอง นอกจากนี้เด็กจะได้สำนวนภาษาที่ดีจากบทท่องจำต่างๆ ด้วย....”

พระราชดำรัสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงพระราชทานข้อสังเกตเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทย
วันอังคารที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๒๘

“ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่า ได้มีการใช้ถ้อยคำออกจะ
ฟุ่มเฟือย และไม่ตรงกับความหมายอันแท้จริงอยู่เนือง ๆ
ทั้งออกเสียงก็ไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี ถ้าปล่อย
ให้เป็นไปดังนี้ ภาษาของเราก็มีแต่จะทรุดโทรม ชาติไทย
เรามีภาษาของเราใช้เองเป็นสิ่งอันประเสริฐอยู่แล้ว
เป็นมรดกอันมีค่าตกทอดมาถึงเราทุกคน จึงมีหน้าที่จะ
ต้องรักษาไว้ ฉะนั้น จึงขอให้บรรดานิสิตและบัณฑิต
ตลอดจนครูบาอาจารย์ได้ช่วยกันรักษาและส่งเสริมภาษา
ซึ่งเป็นอุปกรณ์และหลักประกันเพื่อความเจริญวัฒนา
ของประเทศชาติ”

พระบรมราชาโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

แก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๐๒